

Opinnäytetyö AMK

Sosionomi AMK

2018

Maija Sinkkonen & Satu Vainio

MIELEKÄSTÄ TOIMINTAA KAVEREIDEN KANSSA

– Kehitysvammaisten henkilöiden ystävyysryhmä

Maija Sinkkonen & Satu Vainio

MIELEKÄSTÄ TOIMINTAA KAVEREIDEN KANSSA

- Kehitysvammaisten henkilöiden ystävyysryhmä

Tässä opinnäytetyössä tehtävänä oli kehittää Euran seudun kehitysvammaisten tuki ry:lle ryhmätoimintaa kotona yksin tai vanhempiensa kanssa asuville Euran ja Säkylän seudun kehitysvammaisille henkilöille. Tavoitteena oli mielekkään vapaa-ajan toiminnan järjestäminen heidän osallisuuttaan tukien. Halusimme myös tarjota mahdollisuuden luoda uusia ihmissuhteita ja kehittää jo olemassa olevia. Tässä opinnäytetyössä halusimme tuoda myös kehitysvammaisten henkilöiden ääntä kuuluviin ystävyys-suhteista sekä kerätä tietoa, onko tällaiselle ryhmätoiminnalle tarvetta Euran ja Säkylän seudulla.

Ystävyysryhmä perustettiin yhteistyössä Euran seudun kehitysvammaisten tuki ry:n kanssa. Ystävyysryhmä kokoontui kymmenen kertaa keväällä 2018. Ryhmään ilmoittautui kaksitoista kehitysvammaista henkilöä, neljä naista ja kahdeksan miestä. Ikäjakama ystävyysryhmässä oli noin 15–50 vuotta. Ryhmän toimintaa suunniteltiin yhdessä ystävyysryhmäläisten kanssa heidän osallisuuttaan tukien. Ryhmän lopuksi pyysimme palautetta ryhmän toiminnasta ja ryhmän tarpeellisuudesta ryhmään osallistuneilta kehitysvammaisilta henkilöiltä, heidän omaisiltaan sekä Euran seudun kehitysvammaisten tuki ry:ltä. Palautetta kerättiin suullisesti ja kirjallisesti.

Ystävyysryhmästä saadussa palautteessa kävi ilmi, että ystävyysryhmän toiminta koettiin mielekkääksi ja samankaltaista ryhmätoimintaa toivotaan lisää. Ystävyysryhmä on tuonut lisää sisältöä kehitysvammaisten henkilöiden elämään. Monella ystävyysryhmään osallistuneella ei ole muita harrastuksia kodin ja päivätoiminnan ulkopuolella. Palautteessa koettiin, että opinnäytetyömme toimi arvokkaana avauksena kehitysvammaisten henkilöiden vapaa-ajan toiminnan järjestämisessä. Toivomme, että opinnäytetyömme avulla Euran seudun kehitysvammaisten tuki ry pystyy kehittämään toimintaansa ja saamaan tukiyhdistyksessä tehtävään työhön toiminta-avustusta kunnalta.

ASIASANAT:

Kehitysvammaisuus, sosiaaliset suhteet, osallisuus, ryhmätoiminta, ryhmän ohjaaminen

BACHELOR'S / MASTER'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Bachelor's Degree in Social Services

2.5.2018 | 68 pages, 12 pages in appendices

Maija Sinkkonen & Satu Vainio

FUN ACTIVITIES WITH FRIENDS

- Friendship group for intellectually disabled persons

The task in this thesis was to develop group activities to Euran seudun kehitysvammaisten tuki ry. Our target group consisted of intellectually disabled people who live alone or with their parents. The target was to organize meaningful free time activities and support their participation. We gave them a chance to create new social relationships and develop existing social relationships. We wanted to bring the voice of intellectually disabled people out loud about social relationships and collect information, are these kind of group activities needed.

We formed friendship group, which met ten times during the spring of 2018. In this friendship group we had twelve members, four women and eight men. Group activities were planned together with the friendship group. At the end we collected feedback about group activities and are this kind of group activities needed, from participants, their parents and Euran seudun kehitysvammaisten tuki ry. The feedback was collected verbally and as written.

From the feedback we found out that group activity was meaningful and participants want more group activities like this. Friendship group has brought more meaning to intellectually disabled peoples life's. Many participants have very little free time activities outside of home or supported work. Also from the feedback we found out that our thesis had a groundbreaking effect on organizing group activities for intellectually disabled people in Eura. We hope that our thesis is useful for Euran seudun kehitysvammaisten tuki ry, when they are developing new activities. Hopefully this will result in increased funding for the association from municipality.

KEYWORDS:

Intellectually disabled, social relationships, participation, group activity, group counselling

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 KEHITYSVAMMAISUUS	8
2.1 Kehitysvammaisuus käsitteenä	8
2.2 Näkökulmia kehitysvammaisuuteen	8
2.3 Kehitysvammaisten yhteiskunnallinen asema	11
2.4 Kehitysvammaisten perusoikeudet	13
2.5 Kehitysvammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeus	15
3 SOSIAALISUUS JA SOSIAALISET SUHTEET	17
3.1 Sosiaalisuuden määritelmä	17
3.2 Sosiaaliset suhteet ja ystävyys	18
3.3 Yksinäisyys ilmiönä	23
3.4 Neurologisten erityispiirteiden vaikutus sosiaalisiin taitoihin	25
3.5 Kommunikointivaikeudet sosiaalisissa suhteissa	26
4 IHMISTEN OSALLISUUS	27
4.1 Osallisuuden määritelmä	27
4.2 Osallisuuden merkitys	28
4.3 Osallisuuden edistäminen	28
5 OHJAUS RYHMÄSSÄ	30
5.1 Ohjauksen määritelmä	30
5.2 Ryhmän toiminta	31
5.3 Ryhmänohjaajana toimiminen	35
5.4 Voimavara- ja lähtöolosuhteiden menetelmä ryhmää ohjattaessa	37
6 YSTÄVYYSRYHMÄN TOIMINTA	39
6.1 Toiminnan tavoitteet	39
6.2 Toiminnallinen opinnäytetyö	39
6.3 Ystävyysryhmän budjetti	41
6.4 Ystävyysryhmän toiminta	41
6.4.1 Ystävyysryhmän muotoutuminen	43
6.4.2 Ystävyysryhmän yhteistoiminta	47
6.4.3 Ystävyysryhmän lopetus	50

6.5 Palaute ystävyysryhmästä	53
6.5.1 Palaute ystävyysryhmään osallistuneilta	53
6.5.2 Palaute ystävyysryhmään osallistuneiden omaisilta	56
6.5.3 Palaute Euran seudun kehitysvammaisten tuki ry:ltä	58

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO

60

7.1 Tavoitteiden toteutuminen	60
7.2 Palautteen analysointi	61
7.3 Oman ohjaustyön toteutuminen	63
7.4 Lopuksi	65

LÄHTEET

66

LIITTEET

- Liite 1. Ystävyysryhmän toteutuskerrat.
- Liite 2. Ystävyysryhmän budjetti.
- Liite 3. Ystävyysryhmän kutsu ja suostumukset.
- Liite 4. Alasatakunnan lehtijuttu.
- Liite 5. Palautekysely ystävyysryhmästä.
- Liite 6. Jäähyväiskirje.

KUVAT

Kuva 1. Itsemääräämisen ulottuvuudet (Topo 2012.)	16
Kuva 2. Ystävyysverkko.	43
Kuva 3. Ystävyysryhmäläisten toiveita.	44
Kuva 4. Mind map -kuvia.	46
Kuva 5. Tykkäämiskartat.	47
Kuva 6. Peli-ilta.	48
Kuva 7. Yhteinen ystävyysverkko.	50
Kuva 8. Ystävyysryhmässä syntyneitä ihmissuhteita.	51
Kuva 9. Ystävyysryhmä.	52

TAULUKOT

Taulukko 1. Ystävyysryhmän budjetti.	41
Taulukko 2. Ystävyysryhmän suunnitellut toimintakerrat.	42

1 JOHDANTO

Maailmassa elää arviolta miljardi ihmistä, joilla on jonkinlainen vamma. Heistä noin 200 miljoonaa kokee huomattavia vaikeuksia päivittäisissä toiminnoissa. Tulevaisuudessa vammaisuus nousee suuremmaksi huolenaiheeksi, sillä vammaisuus on yleistymässä väestön ikääntymisen ja kroonisten sairauksien vuoksi. (WHO 2011, 5.)

Suomessa elää noin 45 000 kehitysvammaista henkilöä, eli noin joka sadas suomalainen on kehitysvammainen. Suurin osa kehitysvammaisista päätyy näkymättömäksi yhteiskunnan marginaaliin jokapäiväisen elämän ongelmien vuoksi, kuten työelämästä syrjäytymisen tai syvän köyhyyden takia. Noin 10 % kehitysvammaisista on vaikeasti vammaisia ja tarvitsee ympärivuorokautista apua päivittäisissä toiminnoissa sekä vuorovaikutuksessa. Siis suurin osa on lievästi kehitysvammaisia henkilöitä, jotka ovat usein lukutaitoisia, kommunikoivat lähes normaalisti, ovat monipuolisesti toimintakykyisiä ja heillä on edellytykset ja mahdollisuudet tehdä valintoja omassa elämässään. (Seppälä 2017, 9-10.)

Opinnäytetyömme on toiminnallinen opinnäytetyö. Sen avulla pyrimme kehittämään Euran seudun kehitysvammaisten tuki ry:lle tavoitteellista ja monipuolista ryhmätoimintaa yksin tai kotona asuville Euran ja Säkylän seudun kehitysvammaisille henkilöille, joilla ei ole asuntoloiden tukiverkostoa ympärillään. Opinnäytetyön idea on lähtenyt toimeksiantajan toiveesta, jota opiskelijat lähtivät jatkojalostamaan. Opinnäytetyön toteuttamiseksi saimme käyttöömmme Euran seudun kehitysvammaisten tuki ry:n tilat, Eurassa toimivan Hilkan kammarin. Tukiyhdistys myönsi opinnäytetyön toteuttamista varten rahoitusta, jota käytettiin ryhmäkertojen tarjoilujen ja viimeisen kerran retken rahoitukseen.

Euran seudun kehitysvammaisten tuki ry on aloittanut toimintansa rekisteröitynä yhdistyksenä 19.7.1978. Tukiyhdistyksen tarkoituksena on lisätä kehitysvammaisten ja heidän perheidensä erityishuoltoa sekä sosiaaliturvaa Euran ja Säkylän kuntien alueilla. Yhdistys myös edistää ja valvoo kehitysvammaisten henkilöiden etua. Yhdistys toimii jäsenten välisenä yhdyssiteenä, joka järjestää erilaisia juhlia, kokouksia, kerhoja, juhla- ja neuvottelutilaisuuksia sekä tekee aloitteita ja ehdotuksia paikallisille viranomaisille kehitysvammaisten henkilöiden ja heidän perheidensä elinolojen edistämiseksi. (Euran seudun kehitysvammaisten tuki ry:n www-sivut 2018.)

Oma ajatuksemme opinnäytetyöhön lähti kysymyksestä, jäävätkö kehitysvammaiset henkilöt kaikessa hieman vähemmälle ja tarjoaako yhteiskunta kehitysvammaisille täysipainoisen mahdollisuuden osallistua ja elää. Euran seudulla on viime vuosina tehty erilaisia ratkaisuja, jotka vaikuttavat kehitysvammaisten arkeen. Esimerkiksi kehitysvammaisten asuntoloita on rakennettu hiljaiseen Kiukaisten kylään, pois keskustan mahdollisuuksista. Myös kehitysvammaisten toimintakeskus on hajautettu niin, että kehitysvammaiset ovat sijoitettu eripuolille Euraa moneen eri toimintakeskukseen. Monien vuosien ystävyysuhteet, joita yhdessä toimintakeskuksessa ennen on hoidettu, ovat nyt poissa, sillä kehitysvammaiset eivät ole olleet itse vaikuttamassa toimintakeskuksen hajauttamiseen, eivätkä siihen, kenen kanssa jatkossa työskentelevät. Millä keinoin kehitysvammaisten on mahdollista ylläpitää ihmissuhteitaan, jos jo olemassa olevat rakenteet hajoetaan ja toimintakeskuksen toiminta on hajautettu toimimaan monessa eri yksikössä? Yksin kotona tai vanhempiensa kanssa asuvilla kehitysvammaisilla ei ole asuntoloiden tuki- tai turvaverkkoa ympärillään, jolloin nykyisten ihmissuhteiden ylläpito tuottaa hankaluuksia ja uusien ihmissuhteiden solmiminen on vaikeaa.

Tässä opinnäytetyössä perustimme ystävyysryhmän, johon ilmoittautui kaksitoista (12) Euran ja Säkylän seudun kehitysvammaista henkilöä. Opinnäytetyön tavoitteena on mielekkään vapaa-ajan toiminnan järjestäminen yksin ja kotona vanhempiensa kanssa asuville kehitysvammaisille henkilöille heidän omaa osallisuuttaan tukien. Tavoitteena on myös tiedon keruu kohderyhmältä siitä, onko tällainen ryhmä tarpeellinen, ja tuoda kehitysvammaisten henkilöiden omaa ääntä kuuluviin ystävyysuhteista sekä tarjota mahdollisuus luoda uusia ja kehittää jo olemassa olevia ihmissuhteita. Tässä raportissa kuvataan opinnäytetyön sisältöön pohjautuva tietoperusta, ystävyysryhmän toiminta, ryhmästä saatu palaute ja näiden pohjilta ilmenneet johtopäätöksemme.

2 KEHITYSVAMMAISUUS

2.1 Kehitysvammaisuus käsitteenä

Kehitysvammalla tarkoitetaan vaikeuksia oppia uusia asioita, vaikeutta soveltaa oppimaan taitoja uusissa tilanteissa sekä vaikeutta hallita itsenäisesti elämäänsä. Kehitysvamma johtuu aivojen kuorikerroksen toimintahäiriöstä. Useat aivokuoren alueet ovat tarpeen ajattelussa ja ymmärryksessä, joten yleensä kehitysvammaa ei voida paikantaa johonkin tiettyyn aivojen osaan tai rakenteeseen. (Arvio 2011, 12.) Yhtenä tapana kehitysvammaisuus voidaan määrittellä tilana, jossa henkilön älylliset rajoitukset vaikeuttavat sopeutumista ympäristöön, eikä kyseessä ei ole sairaus vaan lähtökohtana ovat puuttuvat toiminnan edellytykset (Kaski, Manninen & Pihko 2012, 25).

Kehitysvammaisuuden määrittelyiden avulla ei voida täydellisesti kuvata yksilön piirteitä. Määrittelyjen tarkoituksena on auttaa tunnistamaan yksilön erityistarpeet tai saada yksilö osalliseksi tiettyihin palveluihin tai yhteiskunnan tukitoimiin, joihin hänellä on oikeus vammansa vuoksi. Asiakastyössä tärkeintä on ihmisen välinen vuorovaikutus, ei termien merkityksellisyys. (Repo 2004, 12.)

Käytännön elämässä kehitysvammaisuus näkyy ja tuntuu huolimatta siitä, millainen vamma taustalla on kyseessä. Kehitysvamman seuraukset ovat laaja-alaisia ja usein eri tavoin elämään vaikuttavia rajoitteita. Kehitysvamma vaikuttaa kykyyn selviytyä vuorovaikutustilanteissa ja käytännön askareissa sekä huolehtia työssäkäyntiin, tiedonhankintaan, raha-asioihin, terveyteen ja hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Kun toimintakyvyn rajoitteet ovat suuret, ovat myös avun ja tuen tarve suurempi. Avun ja tuen tarpeen avulla kehitysvammainen voisi osallistua yhdenvertaisesti yhteisön ja yhteiskunnan elämään. (Seppälä 2017, 77.)

2.2 Näkökulmia kehitysvammaisuuteen

Kehitysvammaisuutta tarkastellaan ja määrittellään usein monesta eri näkökulmasta. Yleisempiä tarkastelu näkökulmia ovat lääketieteellinen näkökulma, toimintakyvyn näkökulma sekä sosiaalinen näkökulma. (Verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta 2018.) On otettava huomioon tarkasteluissa tieteenalojen keskinäinen vuoropuhelu ja painopistei-

den vaihtelut. Eri tieteenalojen selitysmallit vaikuttavat siihen, millaisina kehitysvammaisten ihmisten ominaisuudet, edellytykset ja tarpeet nähdään sekä myös palveluiden tavoitteet, tehtävät ja mahdollisuudet. (Seppälä 2010, 183.)

Lääketieteellisen näkökulman taustalla on sen hetkinen käsitys kehitysvammaisuudesta lääketieteen valossa. Lääketiede vertailee kehitysvammaisuutta tutkiessa kehitysvamman syitä ja sen vaikutuksia lääketieteellisesti normaaliin, terveeseen ja vammattomaan tilaan. (Verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta 2018.) Lääketieteellisessä näkökulmassa korostuu diagnoosi- ja etiologiakeskeisyys: kehitysvamma on elimellinen ja rakenteellinen ja pysyvä tila, joka aiheuttaa ehdottoman esteen normaalille kehitykselle (Seppälä 2010, 183). Suomessa on käytössä ICD 10-tautiluokitus, jonka Maailman terveysjärjestö WHO on laatinut. ICD 10-tautiluokitus määrittelee kehitysvammaisuuden älylliseksi tilaksi, jossa mielen kehitys on estynyt tai epätäydellinen eli kehitysiässä ilmaantuvat taidot ovat heikosti kehittyneitä. ICD 10-tautiluokitukseen perustuu kehitysvammaisuuden diagnosointi ja diagnosoinnissa käytetään myös vakioituja älykkyystestejä. (Verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta 2018.) ICD 10-tautiluokitusta pidetään liian yksipuolisena, sillä se tarkastelee vain vammaa tai sairautta ja jättää huomiomatta muut toimintakykyyn vaikuttavat tekijät (Repo 2004, 9). ICD 10-tautiluokitus perusteella kehitysvammaisuus voidaan jakaa neljään eri asteeseen, lievään, keskivaikeaan, vaikeaan ja syvään kehitysvammaan. ICD 10-tautiluokituksen perusteella diagnoosin saanut voi saada monenlaisia etuuksia ja palveluita, jos kyseisiin palveluihin on todettua tarvetta. (Verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta 2018.)

Toimintakyvyn näkökulmaa voidaan käyttää, kun tarkastellaan yksilön ja ympäristön välistä suhdetta tai pohditaan elämänlaatua ja arjessa selviytymistä. Yksilön vahvuuksia ja voimavaroja korostetaan toimintakyvyn näkökulmasta. Määritelmiä toimintakyvyn käsitteelle on monia. Toimintakyky toimii yläkäsitteenä, jolla kuvataan yksilön mahdollisuuksia ja edellytyksiä arjessa selviytymiseen. Tyypillisesti toimintakyky jaetaan kolmeen osaan fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn. Kokemuksellinen toimintakyky voidaan lisätä myös listaan neljäntenä osa-alueena. (Verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta 2018.) Kokemuksellisen näkökulman avulla voidaan nostaa esiin vaiennettujen tai syrjäytyneiden ryhmien kokemukset ja antaa heidän äänensä tulla kuuluviin (Lampinen 2007, 29). Toimintakyvyn näkökulman mukaan kehitysvammaisen kohtaamat vaikeudet johtuvat useimmiten siitä, että kehitysvammaisen oma toimintakyky ja tilanteesta nousevat vaatimukset ovat ristiriidassa keskenään. Tällöin kehitysvammaisen tar-

vitsee ohjausta, apua tai hoitoa, kun hänen toimintakykynsä ei riitä tilanteesta suoriutumiseen. Toimintakyvyn haittoja ja rajoituksia tulee tarkastella suhteessa kehitysvammaisen ikävaiheeseen ja niihin kehitystehtäviin, joita siihen normaalisti kuuluu. On tärkeää, ettei kaikkia toimintakyvyn rajoituksia selitetä automaattisesti kehitysvammaisuudella, koska osa haitoista tai lisävammoista on osittain hoidettavissa tai kuntoutettavissa, esimerkiksi puheen ja kommunikaation toiminnan rajoitukset. (Verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta 2018.)

Sosiaalinen näkökulma kehitysvammaisuudesta ilmenee yhteisön suhteena yksilöön ja sosiaalinen näkökulma muistuttaa, että kehitysvammaisen ihminen on pohjimmiltaan samanlainen kuin muut. Yhteisön ja yksilön suhteeseen pyritään vaikuttamaan muun muassa vammaispoliittisin keinoin. Sosiaalisessa näkökulmassa kehitysvammaisen ihmisen riippuvuus toisista ihmisistä tulee esille, ja näkökulma korostaa, että riippuvuutta aiheuttavat ennakkoluulot, syrjäytetty asema, köyhyys sekä rakenteelliset esteet, jotka ovat seurausta siitä, että yhteiskuntaa ei aina rakenneta kaikille sen jäsenille. Näkökulma korostaa, että yhteiskunnan asettamien esteiden ja asenteiden kautta jostain ihmisen ominaisuudesta tulee vammaisuutta, eli vamman haitta ei johdu vammasta vaan ympäristöstä ja yhteiskunnasta. Vammaisuudessa tulee pohtia, minkälaista tukea ja millaisia apuvälineitä vammaisille tarjotaan. Sosiaalinen näkökulma antaa kritiikkiä lääketieteellistä näkökulmaa vastaan, jonka mukaan vamma on yksilön ongelma ja vammaisten ihmisten tulisi muuttua voidakseen elää tavallista elämää, kun taas sosiaalisen näkökulman mukaan muiden ihmisten tulisi toimia niin, että vammaiset voisivat elää tavallista elämää. (Verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta 2018.) Sosiaalinen malli hyväksyy lääketieteellisen tavan määritellä vammaa, mutta sosiaalinen malli väittää, etteivät toimintakyvyn rajoitukset ole suoranaisesti seurausta vammasta vaan toimintarajoitukset ovat sosiaalisesti tuotettuja (Miettinen 2010, 49).

Nykyään vammaisuutta ei enää määritellä lääketieteellisestä tai sosiaalisesta näkökulmasta vaan vammaisuutta käsitellään ihmisoikeuskysymyksenä. Vuonna 2006 YK teki vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen, joka on ensimmäinen ihmisoikeuksia koskeva sopimus 2000-luvulla. Yleissopimuksessa säädetään vammaisille kuuluvista ihmisoikeuksista ja perusvapauksista, koska muiden kansainvälisten ihmisoikeussopimusten valossa vammaisten henkilöiden ihmisoikeuksia ei ole pidetty itseltään selvinä. YK:n yleissopimus vahvistaa nyt jo luotujen ihmisoikeuksien sekä uusien ihmisoikeuksien kuuluvan täysimääräisesti vammaisille ihmisille. YK:n vammaisten hen-

kilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus on historiallinen, koska sopimuksessa määritellään ensimmäistä kertaa vammaisuus käsitteenä, mitä ei ole aiemmin YK:n kansainvälisissä sopimuksissa tai ihmisoikeusjärjestelmissä tehty. (Gustafsson 2016, 5-6.)

2.3 Kehitysvammaisten yhteiskunnallinen asema

Kaikissa kulttuureissa on aina ollut vammaisia ihmisiä. Vammaisuus koetaan vieraana ilmiönä, mutta kuitenkin samanaikaisesti se on kaikkia koskettava asia. Länsimaissa yhä useampi ihminen luokitellaan vammaiseksi, sillä ”normaaliuden” rajat kaventuvat jatkuvasti. Länsimaalaisessa kulttuurissa vammaiset henkilöt ovat olleet sosiaalisesti syrjittyjä. (Vehmas 2005, 11-12 & 21.) Ympäri maailman vammaisilla ihmisillä on vammattomiin verrattuna heikommat terveystilakymät, matalammat koulutustaustat, vähemmän taloudellista osallistumista sekä enemmän köyhyyttä. Nämä seikat johtuvat siitä, että vammaiset ihmiset kokevat enemmän esteitä sellaisissa asioissa, joita vammattomat pitävät itsestään selvyyskuten terveys, koulutus tai työ. Tällaiset vaikeudet moninkertaistuvat vähemmän kehittyneissä kulttuureissa. (WHO 2011, 5.) Suomalaisessa yhteiskunnassa vammaisuus ei näytä olevan vähentymässä, sillä tulevina vuosina ikääntyminen ja elinajan pidentyminen lisäävät toimintakykyrajoitteisuutta. Vammaisena syntyvien lasten määrään ei ole juurikaan vaikuttanut sikiödiagnostiikan yleistyminen, ja päihteiden käyttö raskauden aikana on lisännyt sikiöaikaisesta alkoholioireyhtymästä kärsivien lasten määrää. (Kananoja, Lähteinen & Marjamäki 2010, 228.)

Vammaisten henkilöiden historiaa tarkastellen länsimaissa syrjintään ja sortoon on liittynyt eristämistä, väkivaltaa, laitostamista, tahdonvastaisia abortteja, sterilointeja sekä armokuolemia (Vehmas 2005, 11-12). Suomessa ensimmäinen kehitysvammaisten kokonaisvaltaiseen huolenpitoon painottuva laki, vajaamielislaki, säädettiin vuonna 1958. Silloin ajateltiin laitoksien tarjoavan turvallisen asuin- ja elinympäristön. (Kananoja, Lähteinen & Marjamäki 2010, 229.) Länsimaissa 1960-luvulle saakka laitoshoido oli vallitseva suuntaus kehitysvammaisten huollossa eikä käytännössä muita palveluita ole ollut tarjolla (Mietola, Teittinen & Vesala 2013, 9). Avohuollon kehittymiseen keskittyvä laki, kehitysvammalaki, säädettiin vuonna 1978. Kehitysvammalain katsottiin olevan edistysaskel kehitysvammaisten henkilöiden elinolojen parantamiseksi. 1980-luvulla normaalisuuden ja integraation voimistuminen korosti kehitysvammaisten henkilöiden oikeutta käyttää kaikille tarkoitettuja palveluita. (Kananoja, Lähteinen & Marjamäki 2010, 229.)

Kehitysvammaiset elävät ja toimivat siellä, missä muutkin, tavallisissa päiväkodeissa ja kouluissa, urheilutapahtumissa, elokuvissa, omissa kodeissaan sekä tavallisilla työpajoilla. Käytännön taidot eivät kerro totuutta elämän sujumisesta tai elämässä kohdatuista vaikeuksista. Suurimmat toimintakyvyn puutteet lievästi kehitysvammaisilla liittyvät yleensä käyttäytymiseen sosiaalisissa tilanteissa. Sosiaalisten tilanteiden vaikeudet ilmenevät samoissa tilanteissa kuin muillakin. Tilanteet, jotka ovat hallittuja sekä hitaasti eteneviä, eivätkä sisällä mitään äkkinäistä tai odottamatonta, sujuvat yleensä kohtalaisesti. Tilanteet, jotka ovat äkkinäisiä, epäselviä taikka ristiriitaisia, aiheuttavat sen, että sosiaalinen tilannetaju ja sosiaaliset taidot eivät enää riitä. (Seppälä 2017, 106 & 113.)

Hyvönen (2010) on tehnyt tutkimuksen vammaisten ja heidän läheistensä kertomuksiin perustuen vammaispalveluiden saatavuudesta ja siitä, kuinka tukia ja palveluita käytännössä haetaan ja mitä haku vaatii. Hyvösen tutkimuksessa tuodaan esille vammaisten ääni, joka jää yhteiskunnallisessa päätöksenteossa usein puuttumaan. Tutkimuksen pohjalta useat vammaiset kokevat olevansa yhteiskunnallisessa marginaalissa. Eri lakien tulkinnanvaraisuus aiheuttaa eriarvoisuutta, ja sitä aiheuttavat myös kuntien erilaiset käytännöt. Vammaisten käytännössä kohtaamat vaikeudet ovat suuria, ja vammaiset joutuvat kohtaamaan ymmärtämättömyyttä sekä nöyryytystä, ja juuri palveluiden sekä tukien vaikea saavutettavuus aiheuttaa sen, että tukia ja palveluita ei aina edes haeta tai kielteisistä päätöksistä ei valiteta. Vammaisissa katkeruutta herättää usein se, että lakien takaamat tuet ja palvelut kuuluvat ihmisen perusoikeuksiin, mutta ne ovat usein vammaisten saavuttamattomissa, kuten esimerkiksi itsenäinen asuminen tai liikkuminen. Vammaiset kokevat, että yhteiskunnallinen kontrolli vain lisääntyy valvontamekanismien ja uusien palvelukäytäntöjen asiakkuuksien myötä. (Hyvönen 2010, 17, 27–28.)

Vammaisia ihmisiä arvioidaan vain harvoin heidän todellisten kykyjensä mukaan. Yksilön käyttäytyminen ja taidot luokitellaan tai arvostetaan tietyn vammairyhmän edustajan stereotypian perusteella, eikä sen perusteella, mitkä ovat yksilön yksilölliset tekijät. Vammainen ihminen saa vain harvoin olla tavallinen ihminen, jolla on sekä vahvuuksia että heikkouksia. (Lampinen 2007, 198–199.) Perinteisen vammaisuus-käsitteen mukaan vammainen henkilö ei pysty huolehtimaan itsestään, omista asioistaan eikä vastaamaan omasta elämästään (Lampinen 2007, 204). Asenteiden muokkaamisessa erittäin suuri merkitys on vammaisen ja ei-vammaisen ihmisen kohtaamisella ja vuorovaikutuksella sekä kanssakäymisellä arkipäiväisissä tilanteissa. (Lampinen 2007, 198-199.)

2.4 Kehitysvammaisten perusoikeudet

Vammaistyön eettinen perusta hahmottuu ihmisarvon, osallisuuden ja kuulluksi tulemisen näkökulmista. Kuulluksi tuleminen on vielä kehittymätöntä asiakaslähtöisyyspuheista huolimatta ei ole kokemuksia siitä, mitä vammaisen asiakkaan kuuleminen voisi parhaassa tapauksessa olla. Usein palveluiden saantia määrittää enemmän vammaisuus kuin varsinainen avun tarve. Perustuslaissa määritellyt sosiaaliset perusoikeudet vaarantuvat palvelujärjestelmien monimutkaisuuden ja hahmottomuuden vuoksi. Sosiaalisia perusoikeuksia ovat osallistumisoikeus, yhdenvertaisuusoikeus sekä taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet. Jos ihmisellä ei ole mahdollisuuksia tai kykyjä toteuttaa kansalaisuuteen liittyviä oikeuksia tai velvollisuuksia, voi sosiaalisten oikeuksien toteutuminen vaarantua. Ihmistä ei voi tarkastella hänen ominaisuuksiensa kautta, kuten kehitysvamman, sillä tällöin menetetään tietoa siitä, kuinka hän määrittää itsensä omien kokemuksiansa ja muistojensa pohjalta persoonana. (Häkkinen, Kapanen, Kolkka, Peltonen, Tamminen-Vesterbacka & Tepora 2010, 169–171.)

YK:n yleissopimus on kansainvälinen ihmisoikeusasiakirja. Sen tarkoituksena on edistää, suojella ja taata vammaisille henkilöille täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti kaikki ihmisoikeudet ja perusvapaudet sekä edistää synnyntyneen arvon kunnioitusta. (Gustafsson 2016, 5.) Perustuslaki määrittelee ihmisen perusoikeudet, joita ovat muun muassa yhdenvertaisuus, oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja vapauteen, liikkumisvapaus, yksityisyyselämän suoja, uskonnon ja omatunnon vapaus, vaali- ja osallistumisoikeudet sekä oikeus sosiaaliturvaan (Perustuslaki 731/1999, 6–7 §, 9–11 §, 14 § & 19 §). Ihmisoikeudet vaikuttavat vammaisen ihmisen oikeuteen

- tehdä itsenäisiä valintoja jokapäiväisessä elämässä
- tulla kohdelluksi yhdenvertaisena yhdessä muiden kanssa
- syrjimättömyyteen
- päättää itse asumisestaan ja asumisjärjestelyistään
- esteettömyyteen ja kommunikointiin yhteisössä
- koulutukseen ja työntekoon
- yksityiselämän ja kotirauhan suojaan
- perustaa parisuhde, perhe ja saada lapsia
- äänestää, olla ehdolla poliittiseen päätöksentekoon ja liittyä kansalaisjärjestöön
- osallisuuteen, esteettömyyteen ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen

- henkilökohtaiseen koskemattomuuteen
- vaaratilanteissa saada apua ja oikeus saada kriisiapua
- liikkumiseen haluamanaan tavalla ja ajankohtana
- sanan- ja mielipidevapauteen ja tiedonsaantiin
- terveyteen ja kuntoutukseen
- riittävään elintasoon ja sosiaaliturvaan
- oikeusjärjestelmän saavutettavuuteen. (Gustafsson 2016, 5).

Yleissopimuksen sisältö koostuu syrjäntäkiellon ja esteettömyyden periaatteista. Yleissopimuksen tavoitteena on saada valtavirtaistettua vammaiskysymykset kaikkien toimijoiden yhteiseksi periaatteeksi eli tuoda ilmi vammaisten ihmisten eri elämänalueisiin liittyviä kysymyksiä. Vammaisen ihmisen itsemääräämisoikeus korostuu YK:n yleissopimuksessa, ja myös vammaisuus, syrjinnän kieltä ja esteettömyys on sopimuksessa avattu kattavasti, mitä ei ole aiemmissa ihmisoikeussopimuksissa tehty. Yleissopimuksen avulla pyritään vaikuttamaan ihmisten asenteisiin lisäämällä tietoisuutta vammaisten oikeuksista ja oikeuksien aktiivisesta toteutuksesta yhteisöissä. Yleissopimuksessa ihmisoikeudet on jaoteltu yksilön ja ryhmien mukaan. Keskeinen ihmisoikeuksien sisältö koostuu tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta, esteettömyydestä ja saavutettavuudesta, vammaisista naisista ja lapsista, oikeudesta osallistua julkiseen ja poliittiseen elämään, oikeudesta elämään, vapauteen ja suojeluun vaaratilanteissa, oikeudesta itsenäiseen ja ihmisarvoiseen elämään, henkilökohtaiseen liikkumiseen sekä oikeudesta terveyteen ja kuntoutukseen sekä työhön. Vammaissopimus toimii käteväenä vaikuttamistoiminnan työkaluna, jonka avulla jokainen voi omalla panoksellaan joko itsenäisesti tai ryhmässä vaikuttaa vammaisten ihmisten ihmisoikeuksien toteutumiseen käytännössä. (Gustafsson 2016, 5-7.)

Tässä yhteiskunnassa vammaisella ihmisellä kuuluu oikeuksia, mutta heillä kuuluu olla myös velvollisuuksia. Kattavin velvollisuus on vastuu omasta elämästä eli omista tekemistä ja tekemättä jättämisistä. On tärkeää, ettei vammaisen ihmisen arkipäiväisissä tilanteissa pakene vammaisen rooliin, vaan yksilön vastuu tulee huomioida yksilöllisten resurssien puitteissa. Vammaisen rooliin tukeutuminen on usein helppoa, ja vastuun ottaminen ja itsestään huolehtiminen voi olla aluksi pelottavaa ja vaikeasti kannettavaa, mutta se tekee jokaiselle vammaiselle henkilölle hyvää. (Lampinen 2007, 216.)

2.5 Kehitysvammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeus

Itsemääräämisoikeudella tarkoitetaan yksilön oikeutta päättää omista asioistaan sekä määrätä omasta elämästään. Itsemääräämisoikeus perustuu yhdenvertaisuuteen, henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen. Jokaisella ihmisellä on oikeus fyysiseen ja psyykkiseen koskemattomuuteen, jota ei saa loukata, ja jokaisella on oikeus tulla kohdelluksi kunnioitettavasti. Jokaisen ihmisen tulee saada itse päättää omista asioistaan, joko itse tai tuetusti. Tärkeintä on, että jokaisen mielipide selvitetään käyttäen kaikkia käytettävissä olevia keinoja. (Verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta 2017.) Laki kehitysvammaisten erityishuollosta määrittää, että erityishuoltoa tarvitsevan henkilön palvelut on järjestettävä ja henkilöä on kohdeltava niin, ettei hänen ihmisarvoaan loukata ja henkilön vakaumusta ja yksityisyyttä tulee kunnioittaa. Laki määrittää, että kehitysvammaisen henkilön toivomukset, mielipide, etu ja yksilölliset tarpeet tulee ottaa huomioon. Kehitysvammaisen henkilön mahdollisuus osallisuuteen ja vaikuttaminen omissa asioissaan tulee turvata ja hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta on ylläpidettävä ja edistettävä. (Laki kehitysvammaisten erityishuollosta 519/1977, 42 §.) Yksi keskeinen ihmistä motivoiva tekijä on, että ihminen kokee voivansa itse vaikuttaa ja määrätä omaan elämään liittyvistä asioista. Itsemääräämisen kautta ihminen uskoo omiin vaikuttamismahdollisuuksiinsa, mikä on myös yhteydessä hyvinvointiin. (Verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta 2017.)

Suurelle osalle suomalaisista itsemääräämisoikeus on itsestänselvyyys. Itsemääräämisoikeus voidaan jakaa viiteen ulottuvuuteen, kyvykkyyden tunteeseen, tiedon saantiin, päätöksen toimeksi saattamiseen, yksityisyyteen ja päätöksentekoon. Yksi itsemääräämisen ulottuvuus on ajatus kyvykkyydestä. Ihminen kokee itsensä helpommin kyvykkääksi, kun ei ole täysin toisten autettavissa, joten fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn tukeminen on itsemääräämisoikeuden tukemista. Toisena ulottuvuutena itsemääräämiseen kuuluu oikeus tehdä itseään koskevia päätöksiä. Tällöin henkilö tarvitsee tietoa sekä ymmärrystä eri vaihtoehtoista ja niiden seurauksista. Itsemääräämisoikeuden toteutumiseen tarvitaan tiedon lisäksi kolmatta ulottuvuutta, eli resursseja saattaa päätös toimeksi. Itsemääräämisen ulottuvuuksina toimii myös yksityisyys. Ihmisen henkilökohtaisten asioiden levittäminen loukkaa ihmisen yksityisyyttä, mikä vaikuttaa hänen oikeuteensa itse määrätä, kuinka paljon hän haluaa asioistaan kertoa. Päätöksenteko toimii viidentenä ulottuvuutena. Päätöksenteossa itsemääräämisoikeutta on, että

henkilöllä on valta saattaa päätöksensä toimeen. Oheisessa kuvassa on kuvattuna itsemääräämisen ulottuvuudet. Ulottuvuudet ovat kuvattuna terälehdissä lomittain, sillä usein itsemääräämisoikeuden ulottuvuudet ovat lomittain. Terälehtien yläreunassa olevat asiat auttavat tukemaan itsemääräämisoikeutta. (Topo 2012.)

Kuva 1. Itsemääräämisen ulottuvuudet (Topo 2012.)

Itsemääräämisoikeus kuuluu jokapäiväiseen elämään. Usein tukea tarvitsevien henkilöiden itsemääräämisoikeus riippuu siitä, miten organisaatiot ja henkilökunta tarjoavat apuaan ja tukeaan. Tärkeää on löytää tasapaino itsemääräämisoikeuden maksimoinnin ja terveyden turvaamisen välillä, eli on tärkeää tunnistaa milloin kehitysvammaisten henkilöiden kanssa toimiessa edellytykset itsemääräämisoikeuden rajoittamiseen täyttyvät. Itsemääräämistä voidaan rajoittaa, jos henkilö on vakavaksi vaaraksi itselleen tai muille ja on tärkeää muistaa, että rajoittamistoimenpide pohjautuu aina lakiin. (Verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta 2017.)

Itsemääräämisoikeutta voidaan tukea aina yksilöllisesti. Itsemääräämisoikeuden tukemisessa tulee ottaa huomioon yksilölliset seikat, jotka auttavat autettavaa henkilöä ymmärtämään asian ja sen eri ulottuvuudet. Itsemääräämisoikeutta voi tukea selvittämällä asiaan liittyviä vaihtoehtoja, minkä jälkeen keskustellaan autettavan kanssa vaihtoehtoista käsiteltävän asian suhteen ja punnitaan vaihtoehtoja. Myös asioiden kokeilemisella tai vieraillemalla asiaan liittyvässä paikassa voidaan itsemääräämisoikeutta tukea. Itsemääräämisoikeuden tukemisessa on usein kyse unelmien toteuttamisesta, jotka voivat olla pieniä tai suuria. (Verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta 2017.)

3 SOSIAALISUUS JA SOSIAALISET SUHTEET

3.1 Sosiaalisuuden määritelmä

Ihmisten sosiaalisia taitoja tarkastellaan usein kognitiivisina taitoina. Ongelman ratkaisu, tilanteiden selvittäminen ja vaihtoehtojen löytäminen ovat tällöin yleensä puheena. Sosiaalisiiin taitoihin liittyy kiinteästi aina myös moraalinen ja eettinen aspekti. Toiminnalle ei siis riitä, että se on toimiva ja tehokas, vaan sen pitää olla myös eettisesti ja moraalisesti hyväksyttävää. Ihmisen sosiaaliset taidot eivät kuvasta vain ihmisen kykyä selvittää sosiaalisista, ehkä hankalistakin, tilanteista, vaan se kuvastaa laajemmin hänen persoonansa. Ihmisten omaksumissa sosiaalisissa taidoissa näkyy heidän kykynsä arvostaa ja kunnioittaa muita, heidän kykynsä ottaa huomioon oikeutensa ja heidän kykynsä käyttäytyä sovittujen sääntöjen mukaisesti. Rakentava sosiaalinen kanssakäyminen edellyttää ihmiseltä paljon erilaisia ominaisuuksia. Tällaisia ominaisuuksia ovat terve itseluottamus, tasapainoinen tunne-elämä, harkinta, empatian taidot sekä kyky arvioida ja kontrolloida omaa käytöstään. (Keltikangas-Järvinen 2010, 23–24.)

Sosiaalisuus ja sen juuret ovat syvällä ihmisissä. Ihmiset ovat taipuvaisia auttamaan, opettamaan, jakamaan ja tekemään yhteistyötä muiden ihmisten kanssa. Taipumukset ovat biologis-geneettisiä, mutta kulttuuri ja kasvatus vaikuttavat suuresti niiden toteuttamisen muotoihin. Yhteiskunnallisen modernisaation myötä sosiaalisuus ja yhteisöllisyys ovat kuitenkin muuttaneet muotoaan Suomessa ja muissa kehittyneissä teollisuusmaissa. Äärimmäinen esimerkki tästä on informaatioteknologian kehityksen mahdollistama virtuaalisen sosiaalisuuden ilmiö. Sosiaalinen saa erilaisia merkityksiä riippuen siitä, millaisessa yhteydessä siitä puhutaan. Sosiaalisella viitataan ensinnäkin yhteisöihin ja ryhmiin, joissa sosiaalinen toiminta muodostuu. Ajatus sosiaalisuudesta ryhmän perustana tai oikeastaan ryhmän synonyyminä on yleinen kielenkäytössämme. Sosiologia tieteenalana taas tutkii ihmistä ryhmässä, ja siinä ryhmät ulottuvat mikrotasolta yhteiskunnan tasolle. Pelkistetyimmillään sosiaalinen viittaa yhteisöihin tai ihmisille ominaisiin tapoihin muodostaa yhteisöjä. Nämä yhteisöt ja niissä tuotetut hyödykkeet tuottavat taas lisäarvoa ihmisyydelle. Ajatellaan, että sosiaalisen arvon syntyminen edellyttää erilaisia ryhmiä ja verkostoja ihmisen elämään. Vastaavasti sosiaalisen hyvän syntymisen edellytyksenä pidetään sitä, että yhteiskunnassa arvostetaan sosiaalisuutta ja se halutaan myös säilyttää. (Niemi, Kotiranta & Haaki 2011, 7–9.)

Puhuttaessa sosiaalisuudesta voi se tarkoittaa eri puhujille eri asioita. Usein sosiaalisuudella tarkoitetaan kuitenkin sosiaalisia taitoja, eli kykyä toimia yhteisöissä rakentavasti ja edellyttäen taitoa ratkaista sosiaalisia ongelmia tavoilla, joita kaikki yhteisössä arvostavat ja jotka johtavat kaikkien kannalta hyviin lopputuloksiin. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot ovat eri asioita. Sosiaalisuus on synnynnäinen temperamenttinen piirre. Sosiaaliset taidot taas kehittyvät ihmiselle oppimalla. Sosiaalisuudella tarkoitetaan sitä, miten kiinnostunut ihminen on muiden ihmisten seurasta ja miten tärkeäksi hän luokittelee muiden ihmisten seuran yksinäisyyden edelle. Sosiaalisuutta voi siis kutsua myös seurallisuus-nimityksellä. Sosiaaliset taidot taas tarkoittavat taitoa, miten ihminen selviää sosiaalisissa tilanteissa. Sosiaalisuudella tarkoitetaan tahtoa olla muiden ihmisten seurassa, kun taas sosiaalisilla taidoilla kuvataan kykyä, miten ihminen on muiden seurassa. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot voivat olla riippumattomia toisistaan. Ihminen voi olla esimerkiksi täysin riippuvainen muiden ihmisten seurasta, mutta haluton tulemaan toimeen muiden ihmisten kanssa. Syy sille, miksi sosiaalisuutta pidetään suurella arvossa, on se, että sosiaalisen ihmisen ajatellaan myös olevan hyviä sosiaalisilta taidoiltaan. Tämä oletamus on kuitenkin väärä. (Keltikangas-Järvinen 2010, 15–19.)

3.2 Sosiaaliset suhteet ja ystävyys

Sosiaalinen pääoma on Robert Putnamin luoma käsite. Sosiaalinen pääoma kuvaa luottamusta ihmisiin ja instituutioihin sekä osallistumista sellaisiin ryhmiin, yhteisöihin ja yhdistyksiin, joiden toiminnassa on paljon sosiaalista vuorovaikutusta. Muu sosiaalinen kanssakäyminen lasketaan yleensä myös mukaan sosiaaliseen pääomaan. Silloin, kun ihmisellä on paljon sosiaalista pääomaa, on hän integroitunut kulttuuriinsa ja pystyy käyttämään hyväkseen tämän tarjoamia mahdollisuuksia. Olennaista tässä on luottamus, jota ihminen tuntee niitä ihmisiä kohtaan, joiden kanssa on paljon tekemisissä. Alueilla, joiden asukkailla on paljon sosiaalista pääomaa, on elämän laatu myös parempaa kuin alueilla, joiden asukkailla on vähemmän sosiaalista pääomaa. Viime vuosikymmenten aikana sosiaalinen pääoma on vähentynyt. Kulttuurin yksilöllisyyttä korostava arvo ja ajatusmaailma vaikeuttavat yhteisöllisyyttä ja sen syntyä. Riippuvuuksia pidetään huonona asiana, koska silloin ihminen ei voi toteuttaa itseään vapaasti. Syntipukeiksi voidaan asettaa myös esimerkiksi pitkät työmatkat, koska ne vievät tilaa ja aikaa ihmisiltä toisilleen. Ennen on ollut vaihtokauppoja ihmisten välillä, ja se on lisännyt ihmisten keskinäistä riippuvuutta, mutta nykyään kaiken voi tässä maailmassa ostaa rahalla, ja siis selviydyimme ilman läheisiä ihmissuhteita elämästämme. Sosiaalinen pääoma on myös

yhteydessä henkilön sosiaaliseen asemaan, kuten tulotasoon sekä koulutukseen. (Ojanen 2009, 113–115.)

Sosiaalipsykologiassa ihmissuhde ja sosiaalinen suhde määritellään kahden, taikka sitä useamman ihmisen väliseksi yhteydeksi, jolla on jatkumo. Tällainen suhde myös noudattaa omaa erityistä muotoaan. Ihmissuhteet eivät aina ole ihmisten kasvokkain hoitamia kohtaamisia. Nykyään yhä useammin ihmissuhteet ovat teknisesti välittyneitä suhteita. Virtuaalisesti välittyvä ystävyysuhde ei kuitenkaan aina anna oikeaa kuvaa, eikä myöskään vastaa kasvokkain kohtaamisen todellisuutta. Sosiaalisuuden taustaa on myös selitetty liittymisen tarpeella. Liittymistarpeen on ajateltu elimistön pyrkimykseksi tasapainotilaan. Tasapainotilassa ihmiset hakevat sosiaalisissa kontakteissa oppimista-soa. Liika yksinäisyys taas johtaa ihmisen kontaktihakuiseen toimintaan. Kontaktien runsaus taas johtaa pyrkimykseen vähentää kontakteja, jopa niin, että ihminen alkaa etsimään yksinäisyyttä. On arvioitu, että ihmisten välisen yhteyden tarve osoittautuu kaikessa ihmiskunnan tavoitteisessa toiminnassa, joka tapahtuu suurilta osin erilaisissa yleensäkin satunnaisissa suhteissa. Lähisuhteissa ihmiset ovat tiukasti sidoksissa toisiinsa useillakin ulottuvuuksilla. Pitkät suhteet saattavat muodostaa virallisia sosiaalisia rakenteita, kuten perheitä ja avioliittoja. Elämän läpi ihmisen arki tarjoaa ihmisille mahdollisuuksia erilaisiin suhteisiin, jotka täydentävät ihmisen sosiaalista verkostoa. Kuinka vapaaehtoista oma osallisuus suhteissa on, voidaan jakaa kolmen tyyppiin suhteisiin, jotka ovat ystävyys- ja tuttavuussuhteet, perhe- ja sukulaisuussuhteet sekä päivittäiset välineelliset suhteet. Ystävyysuhde on laaja-alainen, monien tuntema ja arvostama, mutta myös sen kasvaessa velvoittavakin suhde. Ystävyyttä voi kuulua myös vähemmän vapaaehtoisesti syntyneisiin välineellisiin tai virallisiin suhteisiin. Sosiaalisten suhteiden rajat eivät ole ehdottomia. Tuttavuuden muuttuminen ystävyudeksi on vain määrittelykysymys. (Ahokas 2013, 141–147.)

Behaviorismi tarkoittaa psykologiassa oppimissuuntaa, joka näkee oppijan kokonaan oppimisen tuloksena. Ajatuksena siis, että ihminen syntyy tyhjiönä ja kaikki hänen ominaisuutensa ovat kasvatuksen tulosta. Jokainen ihmisen piirre on siis behaviorismin mukaan kasvatettavissa ja opetettavissa ihmiselle. Behavioristinen kasvattaminen tapahtuu myös yksinkertaisen palkinto-rangaistus-systeemin avulla. (Keltikangas-Järvinen 2010, 222.)

Sosiaalisten suhteiden ja sosiaalisten suhteiden kautta saatu tuki ovat yhteydessä ihmisten fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen. Saatu tuki voi olla monenlaista, esimerkiksi henkistä tukea, arvonantoa, tietoa tai käytännön apua. Sosiaalisissa suhteissa määrä ei korvaa laatua. Jo yksikin hyvä ihmissuhde voi olla ihmiselle merkityksellinen sosiaalinen suhde, joka edistää terveyttä ja fyysistä sekä psyykkistä hyvinvointia. Vastavuoroisen tuen antamisen muille on havaittu vaikuttavan myönteisellä tavalla terveyteen. Tuoreet tutkimukset ovat myös viitanneet siihen, että erityisesti erilaisiin verkostoihin sisältyvä luottamus ja vuorovaikutus, sosiaalinen osallistuminen sekä kansalaisaktiivisuus parantavat ihmisten terveyttäkin. (Martelin, Hyyppä, Joutsenniemi & Nieminen 2009.)

Hanna Heikkilän pro gradu -tutkielmassa tulee ilmi, että sosiaaliset suhteet ovat tärkeitä kehitysvammaisille henkilöille. Sosiaaliset suhteet luovat kehitysvammaisille henkilöille turvaa, ja turva tuo elämään sisältöä. Kehitysvammaiset henkilöt saavat usein tukea monilta eri tahoilta. Tutkimuksessa kävi ilmi, että tukea saatiin usein perheenjäseniltä ja virallisilta tahoilta. Tuki, jota kehitysvammaiset henkilöt saivat, oli usein käytännön apua. Tutkimuksen haastateltavista muutama mainitsi myös käyvänsä keskusteluja mieltä painavista asioista käytännön tukea antavan henkilökunnan kanssa. Hyvin vähän kehitysvammaiset tutkimukseen osallistuneet henkilöt kokivat saavansa tukea harrastamiseen taikka yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Tutkimuksessa kävi myös ilmi, että tätä tuen vähyyttä näihin asioihin pystyttiin selittämään sillä, että tutkimukseen osallistuneet kehitysvammaiset henkilöt olivat melko omatoimisia ja näin heidän katsottiin pystyvän huolehtimaan vapaa-ajan toiminnoistaan itsenäisesti. Tutkimuksessa kuitenkin kävi ilmi, että moni haastateltavista kuitenkin toivoi saavansa enemmän keskusteluseuraa ja tukea kodin ulkopuoliseen toimintaan. Moni haastateltavista kehitysvammaisista myös kuvasi saamattomuuden ja yksinäisyyden tematiikkaa tutkimuksen haastattelussa. Heikkilä vetääkin johtopäätöksen, että kehitysvammaisten henkilöiden tukea suunniteltaessa tulisi huomioon ottaa koko elämän kirjon vaiheet. On myös otettava huomioon se, että vaikka saatu tai tarjottu tuki olisikin määrällisesti riittävä, ei se kuitenkaan välttämättä kohdennu oikein tai ole oikeanlaista. Kehitysvammaisten henkilöiden saama tuki kohdentuukin usein konkreettiseen asioiden hoitoon tai tekemiseen. Emotionaalinen tuki jää usein huomiotta kehitysvammaisten henkilöiden kohdalla. Myös sosiaaliseen osallistumiseen ja ystävyyssuhteiden ylläpitoon kehitysvammaiset saattavat tarvita apua tutkimuksen tulosten mukaan. Vaikka kehitysvammaisella henkilöllä olisikin taitoja hoitaa arjen rutiineitaan, ei taitoja sosiaalisten suhteiden ylläpitoon välttämättä ole riittävästi. Kehitysvammaiset henkilöt voivat myös kokea sosiaaliset tilanteet pelottavina. Tutkimuksessa käy

myös ilmi, että harrastukset, työ sekä sosiaalinen osallistuminen olivat asioita, joita kehitysvammaiset henkilöt kokivat tärkeiksi elämässään. Tutkimuksessa Heikkilä toteaa, että kehitysvammaisten henkilöiden tukimuotoja suunniteltaessa on erittäin tärkeää ottaa huomioon kokonaisvaltaisuus ja myös sosiaaliset suhteet ja muut sosiaaliseen kanssakäymiseen liittyvät seikat. (Heikkilä 2015, 43–45.)

On olemassa monenlaista ystävyyttä. Erilaisia ystäviä tavataan usein erilaisissa paikoissa. Joitakin ystäviä tavataan jonkin asian puitteissa, joitain ystäviä tavataan usein ja joitain ystäviä tavataan vain harvoin. Nykyään ystäviä voi olla myös internetissä, eikä kasvokkain tapaamista tällöin ystävyyssuhteessa tapahdu. Ystävyyssuhteissa harjoitellaan samoja tärkeitä taitoja kuin muissakin läheisissä ihmissuhteissa. Nämä harjoiteltavat taidot ovat yhdessä oleminen, luottamus, toisen huomioiminen sekä ristiriitojen ratkaiseminen. Ystävyyssuhteisiin kuuluu myös muiden mielipiteiden kunnioittaminen. Ystävyyssuhteista on jokaisen pidettävä huolta. Ilman huolenpitoa eivät ystävyyssuhteet toimi. Ystävyyssuhteissa ovat tärkeitä yhdessä tehdyt asiat, luottamuksen osoitus, sovitujen asioiden ja sääntöjen noudattaminen sekä keskustelut ystävien kesken. Ystävyystaitoja jokainen opettelee läpi elämän, kuten myös muita vuorovaikutustaitoja. Joskus ystävyyssuhde hiipuu kokonaan kasaan, ja myös muut muutokset ovat ystävyyssuhteissa mahdollisia. Pitää kuitenkin muistaa, että ystäviä voi saada lisää läpi elämän. On myös mahdollista, että hiipunut ystävyys syttyykin uudelleen jossakin myöhemmässä elämänvaiheessa. (Väestöliitto 2018.)

Ystävyys on aina kahden ihmisen välinen suhde, joka perustuu tunteisiin. Ihmiset sitoutuvat ystäviinsä ja ystäville uskoudutaan elämän eri asioista. Ystävyyssuhde koetaan usein vapaaehtoisena, vastavuoroisena ja tasavertaisena suhteena. Ystävyyssuhteisiin liittyy myös ystävästään huolehtimista. Ystävyyssuhteita syntyy läpi elämän. Monet ihmiset kuitenkin kokevat, että lapsuudessa ja nuoruudessa syntyneet ystävyyssuhteet ovat ainutlaatuisia ja, että niillä on oma tärkeä paikkansa elämässä. Nämä lapsuudessa ja nuoruudessa syntyneet ystävyyssuhteet ovat kasvattaneet ja opettaneet sekä syvenyneetkin elämän kuluessa. Jokainen ystävyyssuhde tarvitsee välittämistä ja hoitamista, muuten se kuihtuu kasaan. Monet ihmiset kokevat, että hyvä ystävyyssuhde säilyy, vaikka yhteyttä ei pidettäisikään kovin aktiivisesti. Saman ikäiset ystävät tarjoavat toisilleen ikään perustuvaa vertaistukea. Ystäviä voi kuitenkin olla monen ikäisiä. Eri-ikäiset ystävät ovat rikkaus, sillä heidän seuransa pitää mielenkin virkeänä. Myös maailmaa hahmottaa eri-ikäisten ystävien kautta eri tavalla. Ystäviä löytää parhaiten avoimella ja ennakkoluulottomalla asenteella. (Mielenterveysseuran www-sivut 2018.)

Turvallinen aikuisten välinen ystävyys sisältää neljä tuntomerkkiä. Nämä merkit ovat hyvän toivominen itselle ja ystävälleen, ystävien keskinäinen luottamus, itsensä ilmaisemisen mahdollisuus sekä molemmin puolinen tyytyväisyys ystävyysuhteeseen. Hyvässä ystävyysuhteessa ihminen voi kokea toisen ihmisen, eli ystävän, välittävän ja ymmärtävän omia tarpeitaan. Myös näihin tunteisiin ja tarpeisiin vastaaminen kuuluu hyvään ystävyyteen. Myös toisen ihmisen asioihin turha puuttuminen on hyvää ystävyttä. Naisten ja miesten väliset ystävyysuhteet ovat erilaisia keskenään. Naiset usein jakavat ystävyysuhteissa tunteita keskenään. Miesten välisissä ystävyysuhteissa taas konkreettisesti tekevät, kuten esimerkiksi urheilevat yhdessä. Lapsuuden ihmissuhteiden kokemukset vaikuttavat siihen, millainen ystävä kustakin ihmisestä tulee. Turvallisesti kiintynyt ihminen näkee sekä itsensä, että ystävänsä myönteisessä valossa. Tällainen turvallisesti kiintynyt ihminen kykenee myös olemaan myötätuntoinen, ja hän myös pitää siitä, että saa tukea ystävaltään omille tunteilleen. Välttelevästi kiintynyt ihminen taas kokee ahdistusta liian läheisestä ihmissuhteesta. Tällainen ihminen suhtautuu muihin epäileväisesti ja muiden ihmisten kokeminen hyväksi ystäviksi on tällöin vaikeaa. Välttelevästi kiintynyt ihminen auttaa muita usein silloin, kun kokee sen pakoksi. Hän voi auttaa myös silloin, kun kokee itse hyötyvänsä siitä. Tällainen ihminen pitää ystävydessä myös tärkeämpänä konkreettisia neuvoja kuin tunnetasolla annettavaa tukea. Ahdistuneesti kiintynyt ihminen taas pelkää ystävyysuhteissa hylätyksi tulemista. Hän myös takertuu läheisiinsä. Tunkeilevat ja kontrolloivat tavat eivät ole mahdollisia tällä tavoin kiintyneellä ihmisellä. Jokaisella ihmisellä on omat vahvuutensa ja heikkoutensa myös ystävyysuhteissa. Täydellistä ystävyttä ei ole, mutta hyvässä ystävydessä ystävykset uskaltavat kertoa toisilleen tunteistaan ja tarpeistaan. Hyvässä ystävydessä myös mahdollisista ristiriitatilanteista selvittää. (Nurminen 2015.)

Ystävyys on yksi arvokkaimmista asioista, joita ihmisten välillä on. Ihmisten tulisi kunnioittaa ja arvostaa ystäviään ja ystävyysuhteitaan. Ystävää ihmiset tarvitsevat jakamaan elämän iloja ja suruja kanssaan. Hyvissä ystävyysuhteissa ihminen saa näyttää myös negatiiviset tunteensa turvallisesti. Nuoruudessa ystävyysuhteet ja ystävien mielipiteet nousevat usein erittäin tärkeiksi, ja tällöin ystävän mielipide saattaa olla tärkeämpi kuin lähiaikuisen mielipide. Jokaisen on tärkeää miettiä, millainen on hyvä ystävä ja mikä tekee ihmisestä hyvän ystävän. Ystävyttä ei pidä ostaa rahalla. Jokainen ihminen on yksilö, myös ystävien määrä ja kokemus ystävydestä on yksilöllistä. Yksi hyvä ystävä voi korvata monta kaveria, eikä laaja ystäväpiiri kerro ihmisestä mitään. Jos kokee itsensä yksinäiseksi, on siitä hyvä puhua jollekin luotettavalle taholle. (Väestöliitto 2018.)

3.3 Yksinäisyys ilmiönä

Subjektivisessa yksinäisyyden määritelmässä ihminen on yksinäinen, jos hän tuntee itsensä yksinäiseksi. Yksinäisyys ei ole sairaus, mutta pitkään kestäneenä yksinäisyys voi johtaa sairauteen. Ihmiset kammoavat yksinäisyyttä. Yksinäinen ihminen pelkää jäävänsä usein entistä enemmän yksin, jos hän myöntää olevansa yksinäinen. Ihmiset myös pelkäävät yksinäisyyden tarttumista ja toisaalta ihmiset pelkäävät, että yksinäistä ihmistä auttamalla toisesta ihmisestä saa itselleen velvollisuustyön, josta kehittyä taakka. Suomalaisessa kulttuurissa arvostetaan menestymistä, eikä yksinäisyys olekaan menestyvän ihmisen merkki. Suomalaiseen kulttuuriin kuuluu vahvasti myös kilpailu siitä, kenen elämä on kurjinta. Tämä saattaa johtaa siihen, että yksinäisyydestä kärsivät ihmiset pelkäävät, etteivät muut ihmiset usko heidän olevan yksinäisiä. Yksinäisyyttä ilmenee ihmisillä monissa eri elämän vaiheissa ja monilla eri muodoilla. Ihminen, jonka ympärillä on aina ihmisiä voi olla sisimmässään kuitenkin todella yksinäinen, kun taas erakko, joka on omasta halustaan eristäytynyt kauas sivilisaatiosta, ei välttämättä ole ollenkaan yksinäinen. Yksinäisyydellä on myös monia eri muotoja. Totaalisesti yksinäinen on myös fyysisestikin yksin. Hän ei välttämättä kommunikoi muiden kuin kiireisesti hänen kanssaan velvoitteisesti toimivien henkilöiden kanssa. Myös ihmisten kesellä voi olla yksinäinen esimerkiksi monet nuoret tuntevat itsensä pohjattoman yksinäiseksi yläasteella ollessaan. Nuori voi sanoa ja kokea olevansa myös totaaliyksinäinen. Yksinäisyys romahduttaa ihmisen itsetunnon nopeasti. Kun jää yksinäiseksi, syyttää yksin jäänyt tilanteestaan useasti itseään. Ihminen alkaa tällöin ajatella olevansa yksinäinen, koska on muita ihmisiä huonompi. Tällaisessa tilanteessa saattaa käydä niin, että yksinäinen ihminen ei vähitellen uskalla mennä ihmisten pariin enää ollenkaan. Niin yksinäisyyden tilasta tuleekin pysyvä ja yksinäisyydestä irtaantumisen tuleekin aina vain vaikeampaa. Kuka tahansa voi jäädä yksin. (Honkasalo 2016, 9–12.)

Yksinäisyyden voi kiteyttää ajatuksiin, että yksinäisyys on sosiaalisten suhteiden puuttumisesta, yksinäisyys on aina jokaisen ihmisen henkilökohtainen kokemus, ja se eroaa sosiaalisesta eristäytyneisyydestä, yksinäisyys on epämiellyttävä tunne ja se ahdistaa yksinäisyyttä kokevaa ihmistä. Yksinäisyys on myös vahvasti kokemuksellista. Vaikka ihminen olisikin vailla seuraa, ei hän tunne välttämättä itseään yksinäiseksi. Taas toisella tavalla katsottuna seuran keskellä oleva ihminen voi tuntea itsensä todella yksinäiseksi. Jokainen ihminen on jossain elämänsä vaiheessa yksinäinen. Useasti tilapäinen yksinäisyys liittyykin elämän muutoksiin. Tällaisia muutoksia voivat olla muun muassa tärkeän

ihmissuhteen katkeaminen, muutto uudelle paikkakunnalle tai vaikkapa lähiomaisen kuolema. Krooniseksi ja pitkäkestoiseksi yksinäisyys muuttuu silloin, kun ihminen ei vuosiin kykene solmimaan pysyviä ihmissuhteita. Yksinäisyyden voi jaotella erilaisiin yksinäisyyden ryhmiin, jotka ovat fyysinen yksinäisyys, psyykkinen yksinäisyys, sosiaalinen yksinäisyys, piilossa oleva yksinäisyys, vapaaehtoinen yksinäisyys, pakollinen yksinäisyys, tilapäinen yksinäisyys ja pitkäaikainen yksinäisyys. (Heiskanen 2011, 77–80.) Yksinäisyyden ikävä vaikutus on se, että siitä on vaikea päästä eroon (Junttila 2015,74).

Yksinäisyys on yksi aikamme ihmisten hyvinvointi- ja terveysvajeista. Yksinäisyys on myös noussut yhdeksi merkittäväksi yhteiskuntapoliittiseksi kysymykseksi yhteiskunnassamme. Suomessa huomattavaa on yksinäisyyden vaikutus heikkoon terveyteen, toimintakykyyn ja elämän eri kolhuista toipumiseen. Nämä seikat ovat tulleet ilmi väestötutkimuksissa ja yksittäisiä ryhmiä tutkimalla. Vammaisten henkilöiden yksinäisyyttä ei kuitenkaan ole juurikaan tutkittu suomalaisessa yhteiskunnassa. YK:n vammaisten oikeuksien yleissopimuksen tavoitteena on, että vammaisia ihmisiä ja muita marginaalissa olevia erilaisiin vammairyhmiin kuuluvia ihmisiä sisällytettäisiin valtakunnallisiin tutkimuksiin, joissa tutkitaan terveyttä ja elinoloja. Tutkimuksiin valituista on yleensä poistettu esimerkiksi palvelu- ja laitosasumisen parissa olevat henkilöt. Erilaisten vammairyhmien elinoloja, elämänlaatua ja monia muita heidän asioitaan onkin tutkittu lähes pelkästään näiden omien ryhmien sisällä, jolloin siis vertailu muuhun väestöön on tullut mahdottomaksi. On ollut huolestuttavaa, ettei vammaisilla henkilöillä ole mahdollisuutta vaikuttaa omaan asemaansa palvelumuutoksen myllerryksessä. Onkin kysytty, jäävätkö vammaiset henkilöt heitteille, koska heillä ei ole mahdollisuutta vaikuttaa omiin asioihinsa. Vammaisuutta koskevat tiedot ja sen pohjalta tehtävät käytännön ratkaisut vammaisten henkilöiden arjessa ovatkin nykyään puutteellisia, ja siksi vaarana onkin vammaisten ihmisten marginalisoituminen sekä syrjäytyminen yhteiskunnasta. Pahimmillaan tilanne saattaa johtaa negatiivisuuden kierteseen, syrjäytymiseen, päihteiden käyttöön, rikoksiin ja jopa itsemurhiin. Yksinäisyyden torjuminen on kyseisen kierteen ennaltaehkäisyä. Yksinäisyyden tutkimus on hajanaista ja niukkaa. Pelkästään yksinäisyyteen keskittyneitä tutkimuksia ei vammaisten henkilöiden keskuudesta ole kerätty. Jo olemassa olevissa tutkimuksissa on aineistoja, joissa yksinäisyyttä aiheena on pelkästään sivuttu. Vammaisten henkilöiden yksinäisyyttä tutkiessa olisi aiheellista huomioida seuraavia seikkoja. Vammaisuus itsessään ei kerro tai selitä vielä mitään, eivätkä vammaiset henkilöt ole mikään homogeeninen ryhmä, vaan vammaiset henkilöt ovat jokainen yksilöitä. Tietopohja vammaisten henkilöiden yksilöllisyydestä ovat erittäin hajanaisia. Yksittäiset tulokset kuitenkin kertovat, että vammaiset henkilöt ovat muuta väestöä yksinäisempiä. Sosiologisen

kysymyksen vammaisten ihmisten yksinäisyydestä voi esittää koetusta yhteiskunnallisesta asemasta tai elinympäristötekijöistä, jotka saattavat edesauttaa ja ylläpitää vammaisten koettua yksinäisyyttä. Ne saattavat myös edesauttaa osallisuutta ja yhteydenpitoa muihin ihmisiin. Sosiologinen kysymys on siis kaksinaismoralistinen. Vammaisen henkilön ruumiillisuus sekä yhteiskunnan rakenteet ja arvomaailma määrittävät pitkälti sen, miten vammaisen henkilö voi osallistua eri toimintoihin, kuten ihmissuhteisiin ja omasta elämästä määräämiseen, omien valintojen tekoon toiveidensa ja kykyjensä mukaan sekä elää esteettömästi tarvittavien palveluiden turvin. (Teittinen 2018.)

3.4 Neurologisten erityispiirteiden vaikutus sosiaalisiin taitoihin

Moniin neurologisiin oireyhtymiin liittyy kielellisten taitojen vaikeuksia ja aistien erilaisia yli- ja aliherkkyyksiä. Nämä vaikuttavat omalta osaltaan sosiaalisiin tilanteisiin sopeutumiseen ja sosiaalisissa tilanteissa pärjäämiseen. Esimerkkinä neurologisista oireyhtymistä autismikirjon häiriöt, joihin kuuluvat varhaislapsuuden autismi, Aspergerin oireyhtymä ja epätyypillinen autismi, jotka nykyään tunnetaan nimikkeellä autismikirjon häiriöt. Kaikkiin autismikirjon häiriöihin liittyy vastavuoroisuuden heikkous vuorovaikutussuhteissa. Vaikea-asteisessa autismissa ei ihminen esimerkiksi vastaa hänelle puhuttaessa ja korvaa puuttuvan puheen ei kielellisellä kommunikaatiolla. Lievemmissä autismikirjon häiriöissä, esimerkiksi Aspergerin oireyhtymässä, ihmisellä voi taas olla vaikeuksia ymmärtää ei-kielellistä ja kielellistä kommunikaatiota ja ihmisten välistä vastavuoroisuuden ideaa. Myös katsekontakti on autismikirjon häiriöisillä henkilöillä vuorovaikutussuhteissa puutteellinen. Sosiaalisia suhteita voi autismikirjon häiriöisillä henkilöillä vaikeuttaa myös puheen ja rutiinien kaavamaisuus, omintakeiset lausahdukset, erikoiset kiinnostuksen kohteet, toiminnan ohjauksen vaikeudet sekä aistien yli- ja aliherkkydet. Kielelliset vaikeudet voivat myös vaikuttaa pärjäämiseen sosiaalisissa suhteissa ja tilanteissa. Jos puhe on kovin epäselvää, asioiden ilmaiseminen kertomalla hankalaa ja toisten ihmisten puheen ymmärtäminen tuottaa vaikeuksia, on vuorovaikutus todennäköisesti ongelmallista. Keskeisenä haasteena neurologisissa erityispiirteissä kaikissa on toiminnanohjauksen vaikeus. Toiminnanohjaus on impulssien hillitsemistä, sisäistä suunnitelmallisuutta, oman toiminnan arviointia ja kognitiivista joustavuutta eli ajattelun taitoja. Toiminnanohjauksen taitoja ja itsetuntemusta vahvistamalla myös sosiaaliset tilanteet ja ihmissuhteiden ylläpitäminen helpottuvat neurologisia erityispiirteitä omaavilla henkilöillä. (Juusola 2017, 35–39.)

3.5 Kommunikaation vaikeudet sosiaalisissa suhteissa

Ihmisten on joskus vaikea ymmärtää, mitä mieltä toiset ihmiset ovat asioista. Joskus on myös vaikea ymmärtää, mitä toinen ihminen yrittää sanoa. Tosiasiassa suurin osa ihmisuhteissa tapahtuvasta kommunikoinnista on ei-sanallista viestintää, eli eleitä, ilmeitä ja erilaisia kehon ilmeitä. Ei-sanalliset viestit voivat olla vaikeita tunnistaa kehitysvammaisille henkilöille. Ilmeitä ja eleitä on haastavaa tulkita oikein. Erityisesti silloin se on hankalaa, jos tulkitsevaa henkilöä itseään vaivaa kasvosokeus taikka sosiaaliset tilanteet eivät ole tulleet vielä henkilölle tutuiksi. Ilmeitä ja eleitä voi kuitenkin oppia tunnistamaan ja jokaisen on itse hyvä harjoitella niiden käyttöä oikein. Toisen henkilön eleitä ja ilmeitä oppii parhaiten tunnistamaan aidoissa vuorovaikutustilanteissa muiden ihmisten kanssa. Hymy on tärkeä ilme ihmisten välisessä kommunikaatiossa, koska se kertoo vuorovaikutuksessa oleville osapuolille, että kumpikin osapuoli nauttii yhdessäolosta. Onkin tärkeää osata hymyillä niin, ettei hymyily näytä irvistykseltä. Hymy onkin usein sanaton tervehdys ihmisten kohdatessa toisiaan, ja toisen henkilön hymyyn onkin helppoa hymyillä takaisin. Myös kieltäytymisensä ja tyytymättömyytensä on hyvä osata ilmaista kasvoiltaan, ja sitä voikin korostaa myös pään pudistamisella sivusuuntaan. Kaikki henkilöt kohtaavat joskus kommunikaatiotilanteita, joissa he eivät ymmärrä vastapuoltaan. Vastapuolen sanaton viestintä voikin tällöin tuntua olevan ristiriidassa hänen sanallisen viestinsä kanssa, ja joskus näin onkin, sillä ihmiset eivät ajattele, mitä sanovat. Tällaisissa tilanteissa helpottaa usein tieto siitä, ettei kukaan osaa tulkita kaikkia vuorovaikutustilanteita muiden henkilöiden kanssa oikein, ja että jokainen tekee vuorovaikutustilanteissa joskus virhearviointeja. Avoimuus auttaa ihmisten välisessä kommunikaatiossa. Kummallemkin osapuolelle ymmärrettävä ja avoin viestintä on hyvän ihmisuhteen perusta. Avoimen viestinnän merkitystä voikin korostaa kommunikoidessa sellaisten henkilöiden kanssa, joilla on ei-sanallisen viestinnän ymmärrystaidon puutteita niin, että korostaa selkeää sanallista ilmaisuaan. (Oksanen 2015, 53-54.)

4 IHMISTEN OSALLISUUS

4.1 Osallisuuden määritelmä

Osallisuuden tunnistaa arjessa omakohtaisena ja voimakkaana kokemuksena, joka ilmenee parhaiten, kun ihminen kokee kuuluvansa johonkin yhteisöön, jossa hän tulee kuulluksi ja yhteisö tukee oman identiteetin rakentumista ja eheyttä (Rouvinen-Wilenius, Aalto-Kallio, Koskinen-Ollonqvist & Nikula 2011, 50). Osallisuudella tarkoitetaan siis liittymistä, suhteissa olemista, kuulumista, yhtenäisyyttä, yhteensopivuutta ja mukaan ottamista. Osallisuus on myös osallistumista ja osallistumiseen vaikuttamista sekä demokratiaa. (Isola, Kaartinen, Leemann, Lääperi, Schneider, Valtari & Keto-Tokoi 2017, 3.) Osallisuus ei ole yksilön ominaisuus eikä yksilön toimintaa, vaan osallisuus on jotain, mikä tapahtuu yksilön ja yhteisön välisessä suhteessa (Nivala & Ryytänen 2013, 26).

Osallisuutta voidaan jäsentää kolmen ulottuvuuden avulla. Kun ihminen ottaa osaa yhteisön toimintaan, hän on osa yhteisöä eli kuuluu yhteisöön, toimii yhteisön osana eli osallistuu ja hän kokee olevansa osa yhteisöä eli tuntee kuuluvansa yhteisöön. Osallisuuden toteutumiseen tarvitaan siis kaikkia kolmea ulottuvuutta, eli mikään kolmesta ulottuvuudesta ei yksinään riitä. (Nivala & Ryytänen 2013, 26–27.) Osallisuudella tarkoitetaan kuulumista sellaiseen kokonaisuuteen, jonka avulla voi liittyä erilaisiin hyvinvoinnin lähteisiin ja lisäämään merkityksellisiä vuorovaikutussuhteita elämäänsä. Hyvinvoinnin lähteillä tarkoitetaan aineellisia ja aineettomia asioita kuten kohtuullista toimeentuloa, asumista, koulutusta taikka luottamusta, turvaa sekä luovuutta. Oman elämän kulkuun, mahdollisuuksiin, toimintoihin, palveluihin ja yhteisiin asioihin vaikuttaminen ovat osallisuutta. (Isola ym. 2017, 5.)

Osallisuutta voidaan tarkastella yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja poliittisen tason kautta. Yksilötasolla osallisuus ilmenee ryhmään tai yhteisöön kuulumisen tunteena. Yhteisötasolla osallisuus ilmenee yhteisön jäsenten välisenä arvostuksena ja luottamuksena sekä tunteena, että pystyy vaikuttamaan yhteisössään. Yhteiskunnan tasolla osallisuus on mahdollisuuksien ja oikeuksien toteutumista sekä myös ihmisten välistä vastavuoroisuutta. Poliittinen taso taas tarkoittaa niitä toimenpiteitä, joilla vahvistetaan yhteiskunnassa ihmisten osallisuutta ja osallistumista. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2018a.) Osallisuutta pidetään eräänlaisena kattomääritelmänä, jonka alle on koottu erilaisia lähestymistapoja, käsitteitä ja näkökulmia (Raivio & Karjalainen 2013,

12). Tarvitaan erilaisia teorioita, jotta pystytään selittämään ihmisen toimintaa ja sitä, kuinka yhteinen oleminen järjestetään. Teorioita tarvitaan, kun selvitetään esimerkiksi sitä, miten tunteet vaikuttavat ihmisen käyttäytymiseen tai ihmisten väliseen olemiseen. (Isola ym. 2017, 9.)

4.2 Osallisuuden merkitys

2010-luvun politiikka- ja hyvinvointiohjelmissa osallisuus on luokiteltu tavoitteeksi sekä keinoksi, jonka avulla lisätään ja edistetään yhteiskunnan tasa-arvoa ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Ajatellaan, että lisäämällä osallisuutta, kasvatetaan yksilötason hyvinvointia, jonka katsotaan heijastuvan yhteiskuntaan sosiaalisena kestävyytensä, eheytenä ja luottamuksen lisääntymisenä. (Raivio & Karjalainen 2013, 12.)

Yhteys osallisuuden ja terveyden välillä on olemassa. Osallisuuden voidaan katsoa olevan yksi terveyttä edistävä tekijä ja edellytys terveyden tasa-arvoon. Yksilötasolla osallisuus on voimavaratekijä, joka tukee terveyttä ja hyvinvointia, sillä osallisuuden avulla ihminen voi vaikuttaa omiin asioihinsa. Terveyden edistämiseksi osallisuus vaikuttaa ihmisen itsetuntoon, sosiaalisiin taitoihin sekä kykyyn käsitellä omia tunnetiloja rakentamalla tavalla. Yhteisöissä osallisuus vaikuttaa yhteisöjen terveyteen, ja yhteiskunnallisella tasolla osallisuuden voidaan katsoa edistävän esimerkiksi turvallisuuden tunnetta. (Rouvinen-Wilenius ym. 2011, 56.) Osallistuminen merkitykselliseen toimintaan vaikuttaa ihmisen fyysiseen ja henkiseen hyvinvointiin. Merkityksellinen toiminta auttaa pysymään kunnossa ja henkisesti valppaana, se antaa omanarvontunteen sekä auttaa ilmaistamaan keitä olemme. (Beadle-Brown, Mansell & Centce 2011, 15.)

4.3 Osallisuuden edistäminen

Yhteiskunnan toimin ja toimenpitein vaikutetaan yksilön ja ryhmien kokemuksiin osallisuudesta ja sitä kautta osallisuuden toteutumiseen. Yhteiskunnan toiminta, lainsäädäntö ja politiikkaohjelmat palvelujärjestelmässä aiheuttavat vaikutuksia ja seurauksia yksilötason toiminnassa ja käyttäytymisessä. Tärkeimpinä näistä julkisista toimijoista ovat sosiaali- ja terveyspalvelut sekä työllisyyspalvelut. Yhteiskunnan osallisuutta tukevia turvaavia erityistoimia ja palveluja tarvitsevat erityisesti ne henkilöt, joilla on toimintakykyrajoitteita, jokin vamma, sairaus, mielenterveys- tai päihdeongelma. Toimijat ovat pitkälti kunnallisia toimijoita, joiden tulisi turvata yksilön perusoikeudet, jotka on perustuslakiin

määritelty ja palvelut ovat julkisen vallan velvoitteita. (Raivio & Karjalainen 2013, 28–29.) Omassa elämässä osallisuutta voidaan lisätä kohtuullisen toimeentulon, tarpeeseen vastaavien palveluiden avulla ja tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua sellaiseen toimintaan, jossa voi luoda yhteyksiä muihin ihmisiin. Yksilön autonomian vaaliminen, elämän ennakoitavuuden vahvistaminen ja elämän hallittavuuden sekä ympäristön ymmärrettävyyden lisääminen ovat myös tärkeitä asioita osallisuuden edistämiseksi. (Isola ym. 2017, 25.)

Erilaisia toimintamalleja ja -muotoja, jotka on tarkoitettu osallisuuden ja osallistumisen mahdollistamiseksi, on runsaasti. Malleja voidaan monin eri tavoin räätälöidä ja taivuttaa toimintaympäristöön sopivaksi. Mallien käytössä ja soveltamisessa arvioinnilla on suuri rooli, koska kaikki mallien arvo rakentuu eri toimijoilla paikallisissa olosuhteissa eli toimivaksi arvioitu malli ei välttämättä sovellu käytettäväksi toisenlaisessa ympäristössä. (Koi-visto, Isola & Lyttikäinen 2018, 22.)

5 OHJAUS RYHMÄSSÄ

5.1 Ohjauksen määritelmä

Ohjaus on yhteistoimintaa. Siinä tuetaan ja edistetään ohjattavan erilaisia prosesseja, kuten esimerkiksi kasvuprosesseja, työprosesseja tai ongelmanratkaisuprosesseja. Ohjaus tällöin tapahtuu tavoilla, jotta ohjattavan oma toimijuus vahvistuu. Hyvä ohjaus on kunnioittavaa ja rakentavaa kohtaamista, jossa dialoginen vuorovaikutus syntyy ja tapahtuu. Ohjauksessa kyse on ohjaajan ja ohjattavan tai ohjattavien yhteistoiminnasta. Ohjausprosessit ovat useimmiten pitkäkestoisia oppimis- ja kasvuprosesseja. Tällaisia ohjausprosesseja tapahtuu esimerkiksi opiskeluiden ohjauksessa ja työharjoittelun ohjauksessa. Ohjausta voidaan joskus tarvita myös elämän erilaisissa siirtymävaiheissa tai elämän ongelmanratkaisutaidoissa. Tämänkaltaisissa ohjausprosesseissa on usein mukana oppimista, kypsymistä ja harjaantumista. Jotkin ohjauksenprosessit tulevat ihmiselle vastaan vain tiettyihin instituutioihin ja niiden toimintaan osallistumalla. (Vehviläinen 2014,12–14.)

Ohjaustyön opas -teoksen keskeisenä ajatuksena on, että ohjaus on tietoista pedagogiikkaa, ja ohjaaja voi tällöin harkita, mitkä toimintatavat kulloinkin ovat pedagogisesti ohjauksessa suotuisimpia. Tässä ajattelutavassa periaatteena on se, että ohjauksen keinot, toimintamallit ja interventiot valitaan niin, että niiden avulla pystytään vahvistamaan ohjattavan omaa toimijuutta. Ohjauksessa haetaan tällöin keinoja, jotka auttavat ohjattavaa tunnistamaan omat tietonsa, taitonsa ja voimavaransa. Samalla ohjattavaa autetaan arvioimaan omien toimintatapojensa toimivuutta ja harjoittelemaan uusia toimintatapoja ja osallisuutta. Tarkoituksena tässä ajattelussa on, että ohjattavan omat toimintamahdollisuudet laajenevat. Toimijuuden vahvistuminen voi myös tuoda ohjattavalle tunteen rauhoittumisesta, kykenemisestä, varmuudesta omasta paikasta ja kuulumisesta jonnekin. Toimijuus tarkoittaa ohjauksessa konkreettisesti sitä, että ohjattava kokee tai hahmottaa ohjauksen ydinprosessin oman elämänsä merkitykselliseksi osaksi ja haluaa sekä pyrkii tekemään niihin kuulevia valintoja ja ratkaisuja sekä kantaa niistä itse vastuun. Toimijuus on ohjattavan aktiivista ja tavoitteellista suhdetta tämän luomaan prosessiin. Ohjausta voi tarkastella kolmen eri toimijataso kannalta. Tällöin toimijoina ovat yhteisöt tai organisaatiot, yhdessä työskentelevät ryhmät taikka yksilöt. Yksilötasolla ohjattaessa tarkoitetaan ohjattavan henkilökohtaista ohjausta. Ohjaus tapahtuu tällöin ohjaajan ja ohjattavan välillä kahden kesken. Tämä on useimmiten ohjauksen hahmottelumuotona. Kahden

kesken tapahtuva ohjaus on ohjauksen keskeisimpiä muotoja. Ohjausosaaminenkin mielletään usein juuri kahden kesken tapahtuvan keskusteleavan ohjauksen hyväksi hallinnaksi. Se on kuitenkin vain yksi ohjauksen alue ja muoto. Ohjauksen ongelmat useimmiten liittyvätkin siihen, ettei ohjauksen muihin tasoihin kiinnitetä tarpeeksi huomiota, ja näin ne jäävät myös hyödyntämättä. (Vehviläinen 2014, 14–15.)

Ohjaussuhde rakentuu ohjausprosessin perustalle ja sen tarkoituksena onkin saada kyseessä oleva prosessi vietyä loppuun. Ohjaussuhde on aina ytimeltään pedagoginen. Ohjaaja asettuu aina ohjattavan prosessin palvelukseen työskennellessään ohjattavan kanssa. Ohjaajan ja ohjattavan yhteisenä kohteena on aina yhteinen ohjausprosessi. Ohjaussuhteen suhteessa ohjaaja ja ohjattava panostavat siihen kuitenkin eritavoilla. Ohjattava tekee työtä viedäkseen prosessia eteenpäin. Hän tuo elämäänsä ja kokemuksiaan ohjaajalle. Ohjaajan tehtävänä on taas tehdä erilaisia ohjausinterventioita keskustellen, kuunnellen, katsellen, mallien ja muiden menetelmien kautta. Ohjaaja pyrkii näillä keinoin edistämään ohjattavan omaa toimijuutta tätä samalla vahvistaen. Hyvän ohjauksen edellytyksenä on inhimillinen hyvä lähestymistapa ja hyvä kohtaaminen. Näitä tapoja noudattaessa ohjattava tulee kuulluksi ja nähdyksi ja luottaa ja uskoo siihen, että ohjaaja pystyy auttamaan häntä. (Vehviläinen 2014, 58–61.)

Työntekijän taitoina asiakkaan ohjauksessa ovat vierelle asettuminen, vahvistaminen, erilaisista mahdollisuuksista ja opittavista asioista neuvottelu (Vänskä, Laitinen-Väänänen, Kettunen & Mäkelä 2011, 86). Myös ryhmä voi olla ohjaava toimija. Ryhmä voi itse huolehtia ohjausprosessistaan, yhdessä sovittuja sääntöjä noudattamalla esimerkiksi. Näillä säännöillä ja niiden noudattamisella ryhmä myös ohjaa itse itseään (Vehviläinen 2014, 15).

5.2 Ryhmän toiminta

Ryhmällä tarkoitetaan suhteellisen pientä joukkoa ihmisiä, jotka keskenään ovat vuorovaikutuksessa toisiinsa ja myös yhdessä mieltävät itsensä ryhmäksi. Ryhmällä on yleensä jokin tietty tarkoitus, miksi ryhmä ylipäättään on olemassa. Ryhmä voi kokoontua kerran tai olla olemassa kauankin. Ryhmä voi olla virallinen taikka epävirallinen. Virallisia ryhmiä ovat esimerkiksi työryhmät, joilla on vastuita. Epävirallisia ryhmiä ovat esimerkiksi harrastustoiminnan muodostamat sekä ystävyysuhteiden kautta syntyneet ryhmät. Kun ryhmä ihmisiä on satunnaisesti yhdessä, puhutaan aggregaatista. Kun ryhmäläiset ovat

vuorovaikutuksessa keskenään ja tuntevat olevansa samaa ryhmää, puhutaan psykologisesta ryhmästä. Joskus puhutaan myös viiteryhmästä, joka on ryhmä, jonka ryhmäläiset eivät välttämättä toisiaan tunne, mutta joilla on esimerkiksi sama ongelma, kuten työttömyys. (Järvinen, Tontti, Lindblom-Yllänne, Niemelä & Päivänsalo 2009, 85.)

Ryhmässä toimimisesta on sosiaalipsykologian näkökulmasta niin hyötyä kuin haittaakin. Ihmiset hakeutuvat toistensa seuraan, koska se on välttämätöntä ja mukavaakin. Ihmisten sosiaaliseen luonteeseen kuuluu myös ristiriitoja. Useimmat ihmiset, eivät halua olla yksin ja toivovatkin löytävänsä kumppanin, jonka kanssa pystyy tyydyttämään läheisyyden tarpeitaan. Kun sopiva kumppani löytyy, syntyy usein myös konflikteja kahden ihmisen välille tarpeiden ja toiveiden mennessä ihmisten välillä ristiin. Yhdessäolo ei siis aina ole pelkästään palkitsevaa, vaan joskus se voi olla jopa rasittavaa ja kompromisseja vaativaa. Suurissa ryhmissä ristikkäin meneviä tarpeita ja toiveita on yleensä vielä enemmän kuin kahden ihmisen välissä. Kuitenkin ihmiset viettävät tästäkin huolimatta suurimman osan ajastaan erilaisissa ryhmissä. Myös evoluution näkökulmasta katsottuna me emme olisi yksilöinä jääneet henkiin vaan, silloinkin olemme tarvinneet laumaamme. Ryhmiin jäseneksi hakeudutaan usein vapaaehtoisesti. Ryhmään kuuluminen tyydyttää ihmisen perustarvetta saada muilta vastakaikua ajatuksille ja tunteille. Sosiaalinen identiteetti myös rakentuu ryhmäjäsenyyksiemme pohjalta. Ryhmässä saatu rooli, status, ryhmän toiminnan ohjaavat normit ja ryhmän koheesio vaikuttavat ryhmässä saatuun palkitsevuuteen, joka yksilölle ryhmässä toimimisesta tulee. (Järvinen ym. 2009, 103-105.)

Ryhmän perustajan tulee ottaa huomioon kenelle ja miksi ryhmä perustetaan, mikä on ryhmän perustehtävä ja tarkoitus, miten, milloin ja missä alkavasta ryhmästä ilmoitetaan ja miten ryhmän jäsenet valitaan, minkä kokoinen ryhmästä tulee, kuinka usein ja kuinka monta kertaa ryhmä kokoontuu, miten ryhmään pääsee (kulkuyhteydet), kuinka paljon ryhmä tarvitsee rahaa, miten ja kuka rahoittaa ryhmän toiminnan, kuka hoitaa raha-asiat ja vastaa niistä, millainen on ryhmätapaamisten sisältö ja rakenne, kuinka kauan ryhmän tapaaminen kestää kerralla, kuinka monta ohjaajaa ryhmällä on, ketkä ryhmää ohjaavat ja siitä vastaavat, kenellä on päävastuu ryhmästä, millainen työskentelytapa ja ote ryhmään ohjaajalla tai ohjaajilla on, saadaanko ryhmän käytännön valmistelut valmiiksi ryhmän alkuun mennessä, osaako ohjaaja ottaa vastuun viime kerran tapahtumista ja suhtautua uuteen kertaan ja sen kulkuun, onko ohjaaja kykeneväinen ohjaamaan ryhmää,

eli tyhjentänyt mielensä muista asioista, ja onko ohjaaja valmis vastaanottamaan ryhmän, järjestetäänkö ohjaajalle työnohjaus ja milloin ja miten mahdollisesti sekä millainen tuki ryhmän ohjaajalla tai ryhmän ohjaajilla on? (Kaukkila & Lehtonen 2007, 20–21.)

Ihmiset hakeutuvat ryhmiin, koska he haluavat olla vuorovaikutussuhteissa muihin ihmisiin sekä kokea yhteyttä toisiin ihmisiin. Yhteys, joka ryhmiin kuulumisesta syntyy auttaa ihmisiä löytämään oman paikkansa yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Ihmisille ryhmässä toimiminen on tuttua ja luonnollista. Ihmisillä on sisäinen halu kokoontua yhteen, jotta voi jakaa huolensa, murheensa, ongelmansa ja ilon aiheensa muille. Vaikka ryhmässä toimiminen onkin ihmisille luontaista, ei se aina ole kuitenkaan helppoa. Ryhmä ottaa ryhmäläisiltä paljon, mutta myös antaa paljon. Erilaisissa ryhmissä toimiminen tarjoaa ihmisille monenlaista tietoa ja monenlaisia tuntemuksia niin itsestään, muista ihmisistä kuin ympäristöstäkin. Ryhmässä toimimalla oppii ilmaisemaan itseään ja oppii kuuntelemaan muita ihmisiä entistä paremmin. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 12–14.)

Jokaisella ryhmällä on oma tehtävänsä, joka on sidoksissa toiminnan tarkoitukseen. Ryhmän tehtäviä ovat muiden ryhmässä toimivien henkilöiden hyvinvoinnista huolehtiminen, muille ryhmäläisille tuen tarjoaminen ja antaminen, sosialisatio (kasvatus), sopeutuminen, kokemusten jakaminen sekä perinteiden, tapojen ja arvojen siirtäminen, ryhmän jäsenten keskeinen kasvu, ymmärrys, lohdutus, rakkaus ja läheisyys, toivon välittäminen sekä sisällön tuominen elämään. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 15–16.)

Toimivassa ryhmässä kaikki ryhmäläiset tuntevat ryhmän perustehtävän. Vaikka ryhmälle on sitä aloittaessa määritelty suunnitelma, tavoite ja ohjelma, määrittelee ryhmä toimiessaan ne aina uudelleen. Ryhmä, joka toimii hyvin antaa tilaa vuorovaikutukselle ja erilaisuudelle. Tällaisessa ryhmässä osataan kuunnella muita, kyetään ilmaisemaan tunteita ja käsitellään sekä ratkotaan ryhmän sisällä syntyneitä erimielisyyksiä. Ryhmäläiset osaavat tällaisessa ryhmässä antaa ja ottaa vastaan rakentavaa kritiikkiä. Ryhmäläiset myös tuntevat vastuuta toisistaan ja ryhmästä. Tällaisessa ryhmässä ilmapiiri kehittyy vapaaksi, luontevaksi ja näin ollen kaikilla on hyvä olla ryhmässä. Hyvinvoivan ryhmän ominaisuuksia ovat ryhmän kesken vallitseva luottamus, ryhmän kesken annettava tuki toisille, avoin vuorovaikutus, selvät ja yhdessä pohditut tavoitteet, ryhmässä syntyneet ristiriidat kohdataan ja ne selvitetään, voimavarat käytetään hyödyksi, ryhmä itse valvoo omaa toimintaansa, päätöksenteko on kaikille selvää ja kaikki saavat ryhmässä siihen vaikuttaa ja ryhmän sisäinen ilmasto on vapaa sekä arvostaa yksilöllisyyttä. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 13.)

Ryhmän sisällä tapahtuva prosessi jaetaan ryhmän eri vaiheisiin. Nämä vaiheet ovat ryhmän muotoutuminen, ryhmän kuhertelu, ryhmän kiehuminen, ryhmän yhteistoiminta sekä ryhmän luopumisen vaiheet. Ryhmän muotoutuminen alkaa, kun ryhmä kokoontuu ensimmäistä kertaa ja alkaa muotoutua eli ryhmäytyä. Tällöin ryhmän jäsenet alkavat selvittää ryhmänsä tehtäviä ja laatia yhteisiä ryhmän toimintatapoja ja sääntöjä. Ryhmäläiset tukeutuvat ryhmänohjaajaan ja ovat ohjaajastaan riippuvaisia. Uudessa ryhmässä aloittaessa ryhmäläiset toimivat varovaisesti ja ovat etäisiä. Ryhmäläiset tarkkailevat tällöin millaisia toiset ryhmäläiset ovat, miten toiset ryhmäläiset toimivat ja millaisia rooleja toisilla ryhmäläisillä ryhmässä on. Samaan aikaan ryhmäläiset etsivät omaa paikkaansa ryhmässä ja miettivät omaa rooliaan. Ryhmän kuhertelu alkaa, kun ryhmäläiset pääsevät yli ryhmän aloituksen alkukankeudesta ja varovaisuudesta. Tällöin ryhmäläiset alkavat rentoutua, ryhmäläiset keskustelevat enemmän ja keskustelu on ryhmäläisten kesken avoimempaa. Ryhmäläiset ovat myös kiinnostuneita muista ryhmäläisistä ja haluavat tutustua muihin ryhmäläisiin. Tässä vaiheessa ryhmäläiset ovat vastaanottavaisia, innostuneita ja avuliaita. Tässä vaiheessa ryhmän muotoutumista ryhmään kuuluvat jäsenet ovat hyvin yksimielisiä asioista, eikä ristiriitoja ryhmäläisten välille vielä synny. Tässä ryhmän muotoutumisen vaiheessa me-henki ja myönteiset tunnereaktiot korostuvat ryhmäläisten keskuudessa. Ryhmäläisten roolit alkavat tässä muotoutumisen vaiheessa myös selkeytyä ja ryhmässä alkaa kehittyä epävirallisia alaryhmiä. Ryhmän kiehuminen alkaa ennemmin tai myöhemmin ryhmässä, kunhan ryhmän kuherteluvaihe ensin päättyy. Tässä vaiheessa ryhmäläiset alkavat kommentoida muiden ryhmäläisten esittämiä ajatuksia ja ryhmäläiset alkavat myös esittää eriäviä mielipiteitään asioista. Vähemmän iloisia ajatuksia alkaa myös nousta esiin. Ryhmäläiset alkavat usein myös kyseenalaisistaa ja vastustaakin ryhmän odotuksia sekä tehtävää. Ryhmässä saattaa tässä muotoutumisen vaiheessa puhjeta kapinointia ryhmän kontrollia ja ryhmänohjaajaa vastaan. Myös klikkejä saattaa alkaa syntyä. Ryhmässä toimivien välille syntyvistä ristiriidoista saattaa muodostua kiihkeitä väittelyjä ja konflikteja. Tätä ei ryhmänohjaajan tule kuitenkaan säikähtää. Välien selvittelyt ja konfliktit ovat täysin normaaleja sekä terveitä vaiheita ryhmän muodostumisen prosessissa. Ilma puhdistuu ryhmäläisten välillä, kun konfliktit käsitellään kunnolla, ja tämä konfliktien käsittely myös parantaa ryhmän sisäistä toimintaa. Yhteistoimintavaiheessa ryhmäläiset ovat jälleen aktiivisia ja innostuneita ryhmän toimintaa kohtaan. Tässä muotoutumisen vaiheessa ryhmäläiset ovat omaksuneet ja hyväksyneet ryhmän asettamat toimintatavat, tavoitteet ja oman roolinsa ryhmän sisällä. Tässä vaiheessa ryhmän sisäinen viestintä sujuu. Ryhmäläiset uskaltavat esittää kritiik-

kiä ja myös käsitellä tätä. Ryhmässä toimivien kesken vallitsee myös kunnioitus ja yhteisymmärrys. Jokainen ryhmäläinen on myös sovittanut omat henkilökohtaiset tarpeensa ja toiveensa ryhmästä yhteen ryhmän tarpeiden ja toiveiden kanssa. Tässä muotoutumisen vaiheessa ryhmän energia suuntautuu ryhmän yhteisten tavoitteiden toteuttamiseen. Ryhmäläiset toimivat käyttämällä omaa luovuuttaan tehokkaasti. Ryhmän sisällä muotoutuneet roolit toimivat myös joustavasti ryhmän sisällä. Ryhmäläiset pitävät ryhmän sisällä toimivien ryhmäläisten erilaisuutta myös rikkautena, ja tätä erilaisuuden rikkautta osataan myös hyödyntää tässä vaiheessa. Luopuminen ja erovaihe tulee ryhmässä silloin, kun ryhmän toiminta on aika lopettaa. Tällöin siis luovutaan ja erotaan ryhmästä. Luopumisvaiheessa ryhmäläisten tunteet nousevat kuitenkin uudelleen pintaan, sillä ryhmän päättyminen aktivoi ryhmäläisten tunnetasolla aikaisempia kokemuksia luopumisesta. Ryhmäläiset voivat tässä muotoutumisen vaiheessa tuntea voimakasta surua, eroahdistusta, haikeutta ja jopa helpotusta. Välttyäkseen näiltä tunteilta, jotkut ryhmäläiset saattavat jättää ryhmän jo ennen sen päättymistä. Eroahdistusta saattaa helpottaa jatkotapaamisten suunnittelu ja ryhmäläisten keskinäiset lupaukset toisilleen, että yhteyttä pidetään jatkossakin. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 24–26).

5.3 Ryhmänohjaajana toimiminen

Kun ryhmänohjaaja suunnittelee uuden ryhmän perustamista ja toiminnan aloitusta, on ryhmänohjaajan ensimmäinen tehtävä pohtia, miksi hän haluaa perustaa ryhmän ja mikä on ryhmän tarkoitus sekä mitkä ovat ryhmän toiminnan tavoitteet. Ryhmänohjaajalla tulee olla tällöin ajatus ryhmän perustehtävästä, eli siitä, mikä on ryhmän toimintaa ohjaava punainen lanka. Uusi perustettava ryhmä kuuluu yleensä jo olemassa olevaan organisaatioon tai muuhun toimintakokonaisuuteen. Näillä on yleensä jo olemassa olevat tavoitteensa, toimintakulttuurinsa, arvonsa ja eettiset periaatteensa. Nämä jo olemassa olevat asiat määrittävät ryhmän suunnittelua, tavoitteita, toteutusta sekä ryhmäläisten ja ryhmänohjaajien valintaa. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 15.)

Ryhmänohjaajan erilaiset tehtävät ja roolit ryhmää ohjatessa vaihtelevat sekä painottuvat eri tavoin ryhmän eri kehitysvaiheissa. Ryhmän kehitysvaiheet ovat Kaukkilan ja Lehtosen kokemuksen perusteella muotoutuminen, kuhertelu, kiehuminen, yhteistoiminta ja luopuminen sekä ero. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 24).

Mistään tietystä ihmistyyppistä ei tule automaattisesti hyvää ryhmänohjaajaa. Ei löydy myöskään reseptiä siihen, miten hyväksi ryhmänohjaajaksi tullaan. Jokainen ryhmänohjaaja on omanlaisensa persoona, jolla on omat heikkoutensa ja vahvuutensa. Jokaisella ryhmänohjaajalla on myös omanlaisensa tapansa toimia ryhmän ohjaajana. Ryhmänohjaajan persoonallisuus ja taidot toimivat mallina ryhmäläisille. Ryhmänohjaaja ei kuitenkaan voi olla täydellinen, eikä hänen tarvitsekaan olla täydellinen. Olemassa ei ole ihanne ryhmänohjaajaa, joka sopisi täydellisesti ohjaajaksi kaikkiin eri ryhmiin. Ryhmänohjaajaksi ei myöskään synnytä, vaan ryhmänohjaajaksi kasvetaan. Usein ryhmänohjaajaksi kasvetaan ohjattavan ryhmän mukana. Ryhmänohjaaja saa olla oma persoonansa. On kuitenkin ominaisuuksia, joita jokainen ryhmänohjaaja tarvitsee. On tärkeää, että ryhmänohjaaja pystyy eläytymään toisen ihmisen todellisuuteen intuitiivisesti ja empaattisesti eli aistinvaraisesti. Jos ryhmänohjaajan oma tunne-elämä on lukkiutunut syystä tai toisesta, ryhmäläisten kertomat asiat nostavat ryhmänohjaajalla pintaan hänen omat tunteensa. Kun tämä tapahtuu, ei aitoa kohtaamista ryhmänohjaajan ja ryhmäläisten välillä voi tapahtua. Ryhmän ohjaajan on siis todella tärkeää pitää omat tuntosarvensa erittäin herkkinä omille tunteilleen. Avoimuus ja aitous liittyvät ryhmänohjaajan rehellisyyteen. Ryhmäläiset huomaavat helposti, jos ryhmänohjaajan sanat ja tunteet ovat pienessäkin ristiriidassa keskenään. Hyvä ryhmänohjaaja kasvaa kuitenkin ohjattavassa ryhmässään enemmän omaksi itsekseen. Avoimuus ryhmässä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että ryhmänohjaajan pitäisi kertoa ryhmäläisille kaikki itsestään. Avoin ryhmänohjaaja on sellainen, joka on valmis kohtaamaan tuntemattomia ihmisiä ja asioita. Jos ryhmänohjaaja ei luota ryhmäläisten kykyyn ratkaista ongelmia, saattaa hän yrittää ratkaista ne itse. Tällöin ryhmänohjaaja uskoo, ettei ryhmä, jota hän ohjaa, selviä ilman häntä. Tällöin ohjaajasta tulee ryhmän keskipiste, eikä tällöin ryhmä voi toimia ilman häntä. Ryhmänohjaaja kykenee aidosti luottamaan ryhmän sisäisiin voimavaroihin vasta sitten, kun hän itse uskaltaa kasvaa ja muuttua. Ryhmän tasavertainen kohtelu tai vastaavasti tasavertaisen kohtelun puute ryhmän sisällä näkyy ryhmänohjaajan toiminnassa. Se myös kuuluu hänen puheestaan. Kunnioittaminen tarkoittaa myös sitä, että ryhmänohjaaja hyväksyy vastavuoroisuuden sekä kykenee kunnioittamaan ryhmäläisten yksityisyyttä. Tällöin ryhmänohjaaja antaa ryhmäläisten haluta eri asioita kuin hän itse. Esimerkiksi ryhmänohjaaja antaa ryhmäläisen olla hiljaa, kun ryhmäläinen niin haluaa. Ryhmänohjaajan on tärkeä olla ryhmäläisten edessä myös välitön. Tilannekomiikantajun ja huumorin avulla ohjaaja voi myös pelastaa ryhmää ohjatessaan kiusallisia tilanteita ja laukaista ryhmän sisäisiä jännitteitä. Ryhmänohjaajalla tulee olla uskallusta kohdata

hankalia asioita ja tilanteita. Ryhmänohjaajaa tehtävässään auttaa paljon taito havainnoida ja analysoida ryhmän dynamiikkaa ja prosessia. Ryhmää havainnoidessa ohjaaja pyrkii selvittämään, mitä ryhmässä tapahtuu ja mistä asiat johtuvat. Ryhmä hyötyy ryhmänohjaajan tekemistä havainnoista vasta, kun ryhmänohjaaja viestii ne ryhmäläisilleen selkeästi ja käytännönläheisesti. Ryhmänohjaajan tulee tällöinkin perustella oma näkemysensä ryhmäläisille ja antaa heille tilaa ja aikaa, jotta he kykenevät käsittelemään kuulemansa. Ryhmänohjaaja tarvitsee ohjatessaan myös arkisuuden ja realistisuuden ominaisuuksia. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 58–62.)

Jokainen ryhmä on aina ainutlaatuinen ja ryhmä kasvattaa ryhmänsä ohjaajaa omalla tavallaan. Ryhmänohjauksesta saatuja kokemuksia ja taitoja ei voi saada muuta kautta kuin ryhmää ohjaamalla. Ryhmänohjaajan roolit muuttuvat ja painottuvat kuitenkin eri tavoin ryhmän kuluessa ja ryhmän muuttuessa. Käytännön ohjaustyö opettaa ryhmänohjaajalle parhaiten, miten missäkin tilanteessa tulee ryhmänohjaajana toimia. Ryhmänohjaajan tehtäviä ovat ajan antaminen tavoitteille ja tutustumiselle, luottamuksen ja turvallisuuden tunteen herättäminen, tunteiden havainnointi ja hyväksyntä, tilan mahdollistaminen, ryhmän sisällä kapellimestarina toimiminen, pulmatilanteiden ennakoijana ja käsittelijänä toimiminen, epävarmuuden hyväksyjänä ryhmän sisällä toimiminen sekä tunteiden ja tarpeiden vastaanottajana toimiminen. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 63–73.)

5.4 Voimavaralähtöisyys menetelmänä ryhmää ohjatessa

Voimavaralähtöiset työmenetelmät ovat niitä menetelmiä, jotka korostavat ihmisten ja yhteisöiden vahvuuksia. Ne eivät ole rajoituksia. Menetelminä voimavaralähtöiset menetelmät sopivat kaikille yhteisöiden kanssa työskenteleville ammattilaisille. (Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen www-sivut 2018b.) Asiakkaan valtaistuminen, oman elämän hallinta ja itsemääräämisoikeus ovat perusajatuksina voimavaralähtöisessä työtavassa. Asiakkaan oman tahdon kunnioittaminen, maalaisjärkinen toiminta, arkiset muutokset ja muutosaskeleet, jotka ovat riittävän pieniä ja näkyviä, korostuvat voimavarakeskeisyydessä. (Vänskä ym. 2011, 77.)

Voimavaroja antavat tekijät edistävät muun muassa terveyttä ja suojaavat ei-toivotuilta tekijöiltä. Voimavarat ja näiden tunnistaminen myös tuovat elämään hallittavuutta. Jokaiselta henkilöltä löytyy niin voimavaroja antavia kuin voimavaroja vieviäkin tekijöitä elä-

mästään. Keskeisiä voimavaroja antavia ja vieviä tekijöitä ovat muun muassa tukiverkosto, työllisyys ja taloudellinen tilanne, asuminen sekä tulevaisuuden näkymät. Jokaisen yksilön voimavaraisuus riippuu siitä, miten voimavaroja vievät tai antavat tekijät elämässään kokee. Myös voimavarojen antava tekijä suhteessa voimavaroja vieviin tekijöihin vaikuttaa yksilön kokemukseen omista voimavaroistaan. Jokaisella yksilöllä on mahdollisuus vaikuttaa omiin voimavaroihinsa, kunhan tiedostaa omat voimavaroja antavat ja vievät tekijät elämässään. Myös oma aktiivinen työskentely omien voimavarojensa antavien tekijöiden eteen auttaa yksilön omassa vaikutussuhteessa voimavaroihinsa. Näissä asioissa yksilön oma vastuunotto ja päätöksenteko ovat keskiössä, jotta oma vaikutussuhde omiin voimavaroihin toteutuu. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen www-sivut 2018b.)

Voimavaralähtöistä työskentelyä toteutettaessa toimitaan asiakkaan ehdoilla, ja sen kautta pyritään saamaan asiakas kohtaamaan mahdollisia muutoshaasteita elämässään. Kun asiakas itse tiedostaa voimavaransa ja mahdolliset niitä vievät tekijät, on asiakkaan helpompi alkaa vahvistaa omia voimavarojaan. Myös mahdollisten voimavaroja vievien tekijöiden rytmitys pitkälle aikavälille tuo mukanaan uusia mahdollisuuksia kääntää voimavaroja vievät tekijät voimavaroja antaviksi tekijöiksi. Voimavarojen vahvistaminen vaatii dialogisen suhteen asiakkaan ja työntekijän välille. Dialogisuus on edellytys voimavarojen vahvistumiselle ja jo niistä puhumiselle. Voimavaralähtöiset menetelmät luovat ammattilaisille lisää valmiuksia puheeksi ottoon. Elämässä oman tilanteen ja omien voimavaroja vievien tai tuovien asioiden tiedostaminen voi edistää elämän muutoksissa. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen www-sivut 2018b.)

6 YSTÄVYYSRYHMÄN TOIMINTA

6.1 Toiminnan tavoitteet

Tavoitteena opinnäytetyössä on mielekkään vapaa-ajan toiminnan järjestäminen yksin ja kotona vanhempiensa kanssa asuville kehitysvammaisille henkilöille heidän omaa osallisuuttaan tukien sekä tarjota mahdollisuus luoda uusia ja kehittää jo olemassa olevia ihmissuhteita. Tavoitteena on myös tuoda kehitysvammaisten henkilöiden omaa ääntä kuuluviin ystävyysuhteista ja kerätä tietoa kohderyhmältä siitä, onko tällaiselle ryhmätoiminnalle tarvetta.

Ystävyysryhmän jokaisen kokoontumiskerran omat tavoitteet on avattu tarkemmin liitteessä 1. Opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö, joten liitteessä 1 on kuvattu ryhmätoiminnan sisältöä.

6.2 Toiminnallinen opinnäytetyö

Opinnäytetyömme on toiminnallinen opinnäytetyö. Toiminnallinen opinnäytetyö vastaa niin teoreettisiin kuin käytännöllisiin tarpeisiin. Yhteiset kokemukset voivat nousta teoreettisen tarkastelun kohteiksi tällaisen sanallistamisen sekä yhteisen keskustelun herättämisestä. Teoreettinen tarkastelu kun aina tarvitsee lähtökohdan sille, mitä tarkemmin pitäisi teoreettisesti tarkastella. Toiminnallinen opinnäytetyö tavoittelee ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan ohjeistamista, opettamista, toiminnan järjestämistä ja järjeistämistä. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9–15.)

Toiminnallisissa opinnäytetyöissä tutkimuksellinen selvitys kuuluu idean toteutustapaan. Toteutustapa tarkoittaa keinoja, joilla materiaali hankitaan sekä keinoja, joilla toteutus toteutetaan. Opinnäytetyön toteutustapa on toiminnallisessa opinnäytetyössä yleensä perusteltu kompromissi, joka syntyy omien resurssien, toimeksiantajan toiveiden, kohderyhmän tarpeiden ja oppilaitoksen opinnäytetyötä koskevien vaatimusten välillä. Yleisin syy, miksi toiminnallinen opinnäytetyö toteutetaan, on se, että halutaan tuottaa tuote kohderyhmälähtöisesti. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tutkimuskäytäntöjä käytetään väljemmin kuin tutkimuksellisissa opinnäytetyöissä, vaikkakin tiedonkeruumenetelmät ovat samat kuin tutkimuksellisessa opinnäytetyössä. Toiminnallisessa opinnäytetyössä

pyritään turvaamaan kerätyn tiedon laatu siten, että käytetään valmiita tutkimuskäytäntöjä perustasolla. Perustasolla kerätään tieto kuin määrällisessä tutkimusmenetelmässä, esimerkiksi paikan päällä kyselyin kerättävä tieto, joka analysoidaan ja esitetään muun muassa perustason taulukoin. Tutkimus toiminnallisessa opinnäytetyössä on selvityksen teko, koska tutkimus ja sen tulokset perustuvat joko ei ollenkaan tai sitten löyhästi teoriaan. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tietoa voidaan kerätä haastatteluin, eli konsultointiin asiantuntijoilta, jolloin tätä materiaalia voidaan opinnäytetyössä käyttää kuin lähdeaineistoa päättelyn ja argumentoinnin tukena sekä tuomaan teoreettista syvyyttä opinnäytetyön sisällä käytävään keskusteluun. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 56–58.)

Toiminnallinen opinnäytetyö voi olla toteutettu monin eri tavoin. Toiminnallisessa opinnäytetyössä lopullinen tuotos on kuitenkin aina jokin konkreettinen tuote, kuten ohjeistus, kirja, tietopaketti, portfolio taikka tapahtuma. Toiminnallisen opinnäytetyön toteutusta ja sen tapaa valittaessa on otettava selvää, mikä on paras muoto, jolla idea toteutetaan niin, että se myös palvelee mahdollisimman hyvin kohderyhmää. Tapahtumien tai toiminnan järjestely toiminnallisissa opinnäytöissä tulee kuvata opinnäytetyön raportissa. Raportissa tulee myös kertoa itse ohjelmasta sekä tapahtuman tiedottamisesta. Mahdollinen tiedottaminen, ilmoittautuminen, mahdollisten maksujen määräytyminen, erilaiset sopimukset, kutsut, ja majoitus sekä matkustus tulee ilmetä toiminnallisen opinnäytetyön raporttiosuudesta. Toiminnallisen opinnäytetyön arvioinnissa on suuri merkitys toimintaan osallistuvien antamalla palautteella. Toiminnallinen opinnäytetyö on usein sen laajuuden vuoksi tehtävä parityönä. Monet toimijat esimerkiksi tapahtuman tai laajemmin järjestettävän kokonaisuuden vuoksi voivat tehdä toiminnallisesta opinnäytetyöstä laajan kokonaisuuden. Tällöin toiminnallista opinnäytetyötä voi nimittää projektityöksi. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 51–56.)

Toiminnallinen opinnäytetyö voi olla projektityyppinen. Tällöin toiminnallinen opinnäytetyö on yhden taikka useamman opiskelijan projekti. Projektia opinnäytetyön muodoksi harkitessa pitää opiskelijalla olla suhteellisuuden tajua, etteivät projekti ja opinnäytetyön prosessi paisu liian suuriksi. Projekti on aina tietyn ajan kestävä ja tavoitteellinen prosessi. Se voi olla osa suurta hanketta taikka pienempi kertaluonteinen toteutus. Jotta projektin saa onnistumaan, pitää se aina suunnitella, organisoida, toteuttaa, toteutusta valvoa, seurata ja arvioida tarkasti. Projektimuotoiseen opinnäytetyön loppuraporttiin opinnäytetyön tekijä raportoi työskentelynsä laadun ja prosessin vaiheet sekä arvioi tuostaan tarkoin. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 47–51.)

6.3 Ystävyysryhmän budjetti

Saimme ystävyysryhmän toimintaan rahoituksen toimeksiantajaltamme Euran seudun kehitysvammaisten tuki ry:ltä. Rahoitusta hakiessa olimme laskeneet ystävyysryhmän budjetiksi 950 euroa. Budjetin avulla oli tarkoitus kustantaa ystävyysryhmän kahvitus, askartelutavaroita ja mahdollisesti osa viimeisen kerran retkestä. Ystävyysryhmän alkessa budjetti tarkentui, ja jo varhaisessa vaiheessa huomasimme, että alitamme laskeamme budjetin. Tämä mahdollisti sen, että pystyimme kustantamaan ryhmäläisille viimeisen kerran retken kokonaisuudessaan ja pystyimme myös hankkimaan ryhmäläisille valokuvia muistoksi ryhmästä. Kokonaisuudessaan budjetti koostui ystävyysryhmän illtapaloista, ystävänpäiväjuhlien tarjoiluista, valokuvista ja viimeisestä retkestä Poriin, johon sisältyi taksimatka, elokuva ja ruokailu. Ystävyysryhmä toimi Euran seudun kehitysvammaisten tuki ry:n tiloissa, Hilkan kammarilla, jota ystävyysryhmämme sai käyttää maksutta. Ystävyysryhmää ohjasi kaksi opiskelijaa, jotka eivät saaneet ystävyysryhmän ohjauksesta palkkaa tai muuta kulukorvausta. Ryhmästä koituvat kulut ryhmänohjaajat maksoivat ensin itse. Ryhmätoiminnan loputtua kulut perittiin kulujen selvityksen ja kuititositteiden avulla Euran seudun kehitysvammaisten tuki ry:ltä takaisin. Alla olevassa taulukossa ovat ystävyysryhmän kulut eriteltynä. Tarkempi erittely löytyy liitteestä 2.

Ystävyysryhmän kulut	Summa
Illtapalat	206,42 €
Askartelut	73,42 €
Retken ruokailu	201,05 €
Retken kuljetus	260 €
Elokuva-liput	121,50 €
	yht. 862.39 €

Taulukko 1. Ystävyysryhmän budjetti.

6.4 Ystävyysryhmän toiminta

Ystävyysryhmään kutsuttiin kirjeitse yksin ja kotona vanhempiensa kanssa asuvia Euran ja Säkylän seudun kehitysvammaisia henkilöitä. Ystävyysryhmä toteutettiin Euran seudun kehitysvammaisten tukiyhdistyksen toimeksiannosta. Kutsukirjeet (liite 3) toimitettiin kohderyhmälle Euran ja Säkylän kuntien kehitysvammaisten työtoiminnan ohjaajien ja

kuntien kuntoutusohjaajien kautta sekä toimittamalla kutsuja kohderyhmälle henkilökohtaisesti Euran seudun kehitysvammaisten tuki ry:n järjestämässä Suomi 100 -tanssiaisissa. Kutsun mukana liitteenä lähetettiin ryhmään kutsuille mukana myös suostumuslomake (liite 3), jossa selvitettiin ryhmään osallistuvien suostumukset muun muassa valokuvattavaksi. Kutsussa pyydettiin kutsuttuja henkilöitä ilmoittautumaan mukaan toimintaan määräpäivään mennessä. Määräpäivä oli noin viikkoa ennen ryhmän alkua. Ystävyysryhmään ilmoittautuneista henkilöistä ei ryhmänohjaajilla ollut mitään taustatietoja saatavilla. Tiedossa oli ennakkoon, että yksi ryhmäläisistämme ei käytä puhetta kommunikaatiovälineenään vaan kommunikaattoria, viittomia ja kirjoittamista.

Ystävyysryhmä kokoontui yhdeksän kertaa yhdistyksen tiloissa Hilkan Kammarilla yleensä tiistaisin kello 18–20 välisenä aikana ja viimeisellä toimintakerralla ystävyysryhmä matkasi päätöretkelleen Poriin elokuvaan sekä syömään. Ystävyysryhmän toiminta toteutettiin osin yhdessä ryhmäläisten kanssa heidän toiveitaan kuunnellen. Alla olevassa taulukossa kerrottu lyhykäisyydessään jokaisen toimintakerran teema. Tarkemmin jokaisen toimintakerran sisällöt, toiminta sekä tavoitteet on avattu tarkemmin liitteessä 1.

9.1.2018	Tutustumista sekä ryhmäytymistä
16.1.2018	Ajatukset ystävydestä
23.1.2018	Tykkäämiskartan tekoa
30.1.2018	Ystävänpäiväjuhlien kutsujen ja ystävänpäiväkorttien tekoa
6.2.2018	Peli-ilta
14.2.2018	Ystävänpäiväjuhlat
20.2.2018	Leffa-ilta Hilkan Kammarilla
27.2.2018	Hyvää mieltä arkeen -ryhmä tulee tutustumaan
6.3.2018	Levyraati
17.3.2018	Retki Poriin, elokuvaan sekä syömään

Taulukko 2. Ystävyysryhmän suunnitellut toimintakerrat.

6.4.1 Ystävyysryhmän muotoutuminen

Ystävyysryhmä kokoontui ensimmäisen kerran tiistaina 9.1. Ystävyysryhmään oli ilmoittautunut kaksitoista (12) kehitysvammaista henkilöä. Ensimmäisellä toimintakerralla ryhmään saapui kymmenen (10) ryhmätoimintaan mukaan ilmoittautunutta henkilöä sekä yksi (1) henkilö, joka ei ollut ryhmätoimintaan ilmoittautunut. Ryhmänohjaajat päättivät ottaa ryhmään mukaan myös osallistujan, joka ei ollut ennakoilmoittautunut. Ennen ensimmäistä toimintakertaa ei tietoa ystävyysryhmäläisistä juurikaan ollut, joten ensimmäisen kerran toiminnan suunnittelu oli haastavaa. Ensimmäisellä ystävyysryhmän toimintakerralla oli läsnä yksitoista (11) ryhmäläistä. Ensimmäisellä toimintakerralla ohjelmassa oli toisiin tutustumista, ryhmäytymistä ja ryhmätoiminnan suunnittelua yhdessä ystävyysryhmäläisten kanssa. Ystävyysryhmä alkoi kokoontumalla piiriin. Ryhmänohjaajat esittelivät itsensä ja kertoivat, mitä ollaan tekemässä ja millaisesta toiminnasta ystävyysryhmässä on kyse. Esittelyiden jälkeen pelattiin tutustumisleikkiä, ystävyysverkkoa. Ystävyysverkko-leikkiin tarvitaan lankakerä, joka kiertää piirissä puolelta toiselle heitellen epämääräisessä järjestyksessä. Lankakerä kiertää piirissä jokaisella, jolloin sen hetkinen lankakerän haltija kertoo jotain itsestään ja muut saavat esittää lisäkysymyksiä. Osalla ystävyysryhmäläisistä oli vaikeuksia kertoa spontaanisti jotakin itsestään, joten ohjauksen keinoin silloin ryhmäläiselle esitettiin täsmäkysymyksiä, joihin oli helppo vastata. Hauskoja hetkiä leikin aikana syntyi, kun lankakerä putosi heiton aikana maahan ja kerran lanka katkesi. Yksi ystävyysryhmäläisistä ei käytä puhetta kommunikaatiossaan, joten hän kirjoitti itsestään ja itseä kiinnostavia asioita paperille. Ryhmänohjaajat lukivat hänen kirjoittamansa asiat muille ryhmäläisille. Ensimmäisellä toimintakerralla kävi ilmi, että osa ystävyysryhmäläisistä tuntee entuudestaan tai jokainen tunsikin vähintään yhden ryhmän jäsenen entuudestaan. Ensimmäisen toteutuskerran aikana nousi esiin ryhmäläisistä lisätietoja, joita joko ystävyysryhmäläiset itse tai heidän omaisensa meille toivat esiin.

Kuva 2. Ystävyysverkko.

Jokaisen ystävyysryhmän toteutuskerran yhteydessä oli tarjolla iltapala, jonne ryhmänohjaajat olivat valmistaneet sämpylöitä, voileipiä tai muuta suolaista. Tarjolla oli myös kahvia, teetä, mehua ja pipareita. Ensimmäisen toteutuskerran lopuksi järjestettiin äänestys koskien sitä, mitä jokainen itse haluaisi ystävyysryhmässä tehdä. Jokainen ystävyysryhmäläinen sai kirjoittaa paperille, mitä haluaa tehdä. Ystävyysryhmäläisille kerrottiin, että apua kirjoittamiseen saa ryhmänohjaajilta. Äänestys tapahtui niin, että ryhmänohjaajat kirjoittivat ystävyysryhmäläisten toiveita, A4-paperille, jotka sijoitettiin eri paikkoihin Hilkan kammarilla. Ystävyysryhmäläisille kerrottiin, missä paikassa on mikäkin paperi ja mikä aktiviteetti missäkin paperissa lukee. Tämän jälkeen ystävyysryhmäläisiä pyydettiin siirtymään sen paperin luo, jossa lukee se aktiviteetti, jota ystävyysryhmäläinen mieluiten haluaisi ystävyysryhmässä suoritettavan. Sitten ryhmänohjaajat laskivat kunkin aktiviteettipaperin luona olevat henkilöt ja pyysivät ryhmäläisiä siirtymään toiseksi mieleisensä aktiviteetin luo ja niin edelleen.

Toiveita olivat muun muassa jalkapallo, kimble, elokuva-ilta, musiikkia. Vaihtoehtoiksi muodostuivat peli-ilta, leffa-ilta Hilkan kammarilla, levyraati ja ulkopelit. Peli-ilta sai ensimmäisellä kierroksella neljä ääntä ja samoin sai leffa-ilta. Levyraati sai kolme ääntä. Toisella kierroksella leffa-ilta sai seitsemän ääntä ja peli-ilta sai kolme ääntä sekä levyraati sai yhden äänen. Kummallakaan kierroksella ulkopelit eivät saaneet ääniä, joten ulkopelit jätettiin sivuun.

Kuva 3. Ystävyysryhmäläisten toiveita.

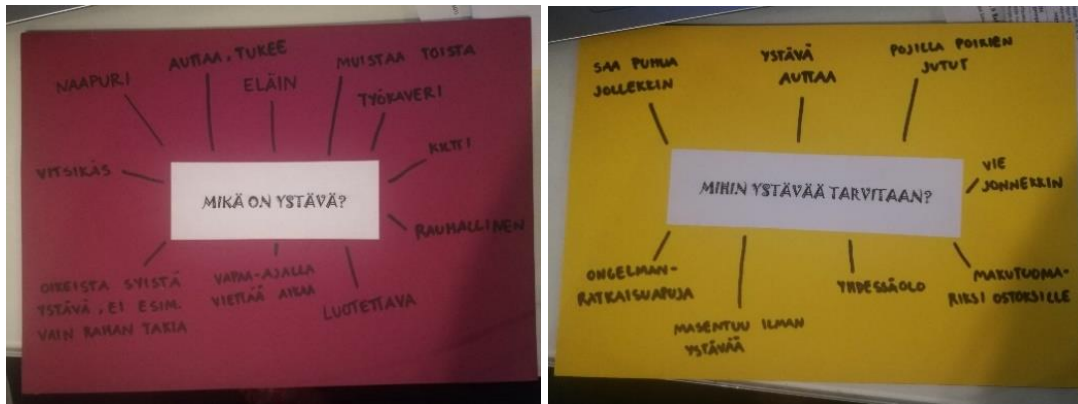
Ryhmänohjaajat sopivat yhdessä ystävyysryhmäläisten kanssa, että yhdellä toimintakerralla vietetään Hilkan kammarilla leffa-ilta, yhdellä toimintakerralla peli-ilta ja yhdellä toi-

mintakerralla toteutetaan levyraati. Jokaisen toimintakerran jälkeen ryhmänohjaajat pyysivät suullista palautetta kyseisestä ryhmäkerrasta ystävyysryhmään osallistuneilta henkilöiltä. Ensimmäisen ystävyysryhmän toimintakerran jälkeen jokainen ystävyysryhmäläinen sai kotitehtäväksi miettiä, mitä haluaa tehdä ystävyysryhmän viimeisellä kerralla maaliskuussa.

Toisella ystävyysryhmän toimintakerralla ryhmään saapui kaksitoista (12) kehitysvammaista henkilöä. Mukana oli myös yksi (1) ennakkoilmoittautunut, joka oli ensimmäisellä kerralla estynyt ystävyysryhmään osallistumaan. Tällä toimintakerralla aiheena oli keskustelu ystävydestä käyttäen mind mapia eli ajatuskarttaa apuvälineenä. Tarkoituksena oli selvittää kehitysvammaisten henkilöiden ajatuksia ystävydestä ja saada tietoa siitä, millaista tukea kehitysvammaisen henkilö tarvitsee ystävyys-suhteiden luomisessa ja ylläpidossa. Ystävyysryhmän aloitus tapahtui piirissä, jossa käytiin koko ystävyyskeskustelu. Ensimmäisenä käytiin keskustelua siitä, mikä on ystävä. Vastauksina saatiin, että ystävä voi olla naapuri, eläin, työkaveri tai joku, jonka kanssa vietetään vapaa-ajalla aikaa. Ystävä on myös vitsikäs, ystävä auttaa ja tukee, ystävä muistaa toista ja on kiltti, rauhallinen ja luotettava ja ystävä on oikeista syistä toisen ystävä eikä vain esimerkiksi rahan takia.

Seuraavana vuorossa oli pohtia mitä tarkoittaa ystävyys. Ystävyydellä tarkoitetaan ajanviettoa yhdessä, luotettavuutta ja sitä, että osaa pitää salaisuuden. Ystävyys tarkoittaa myös siskoa, vaimoa, perhettä ja sukulaisia sekä mummulaa. Keskustelu jatkui aiheeseen, mihin ystävää tarvitaan. Kehitysvammaisten henkilöiden mielestä ystävää tarvitaan yhdessäoloon, ongelmanratkaisuun, makutuomariksi ostoksille, ja ystävä vie jonnekin. Ystävyden tarpeellisuudessa nousi esiin myös ajatus, että masentuu ilman ystävää. Ystävää tarvitaan myös, että saa puhua jollekin ja ystävä auttaa. Yhtenä näkökulmana mainittiin, että pojilla on poikien jutut. Edellä mainittujen pohjalta ryhmässä pohdittiin, millaisia ominaisuuksia hyvällä ystävällä on, eli millainen on hyvä ystävä. Hyvän ystävän tunnistaa siitä, että ystävä on luotettava, avulias, hauska, hyvä kuuntelija, kiltti ja haluaa auttaa. Ystävä hyväksyy toisen mielipiteet, ei kiusaa eikä petä, ja ystävä vie myös pitsalle. Hyvä ystävä voi olla myös koira tai tyttö. Pohdimme myös, mistä voi löytää uuden ystävän. Kehitysvammaisten henkilöiden mielestä uuden ystävän voi löytää netistä, koulusta, naapurista, matkalta, kyliltä, tapahtumista, töistä tai kun uusi vauva syntyy. Yhtenä mielipiteenä nousi esiin, että jokaisen kanssa ei kannata olla kaveri. Viimeisenä keskustelun aiheena pohdittiin, mitä tarvitaan ystävän pitämiseen. Siihen tarvitaan luottamusta,

kunnioitusta, sitä, että toisesta ei juoruilla ja yhteyden pitoa kuten soittamista, näkemistä, ja yhteyttä voi pitää myös Facebookin kautta.

Kuva 4. Mind map -kuvia.

Ystävyysryhmän edetessä ryhmäläisten määrä vakiintui kahteentoista (12) henkilöön. Ystävyysryhmä koostui kahdeksasta (8) miehestä sekä neljästä (4) naisesta. Heidän ikäjakaumansa oli 15–50 vuotta. Ryhmäläiset olivat joko koulussa, tukityössä tai kunnan toimintakeskustyössä käyviä henkilöitä. Ystävyysryhmää ohjattaessa ryhmänohjaajat eivät kiinnittäneet huomiota ryhmäläisten diagnooseihin tai kehitystasoon. Jokainen ystävyysryhmäläinen sai ryhmässä toimia juuri sen verran ja niillä taidoilla kuin itse tahtoi. Ryhmän toimintaa suunniteltaessa ryhmänohjaajat ottivat huomioon ystävyysryhmäläisten erityistarpeet, esimerkiksi selkeän kielellisen kommunikaation käytön ja etukäteisvalmistelut. Ennakkovalmistelujen kautta ystävyysryhmäläiset pystyivät toimimaan kaikki samalla tavalla ryhmässä ja he myös pystyivät osallistumaan ryhmän toimintaan täysipainoisesti. Ystävyysryhmän toimintakerrat alkoivat lähes joka kerta samalla tavalla koontumalla piiriin ja käymällä läpi kaikkien kuulumiset. Kolmannella toimintakerralla ohjelmassa oli keskustella pitämisen ja tykkäämisen aiheista. Ryhmässä yhdessä pohdimme, mistä kukin pitää, ja keskustelimme asioista, jotka tulivat ilmi. Keskustelun lopuksi totesimme, että pitämisen ja tykkäämisen aiheita voi olla ihmisillä monenlaisia. Keskustelun jälkeen jokainen ystävyysryhmäläinen teki itselleen tykkäämiskartan. Tarjolla oli erilaisia kommunikaatiokuvia, aikakausilehtiä, papereita, saksia ja kyniä. Hauskoja tilanteita syntyi, kun ryhmäläiset keskenään pohtivat, kuka tykkää kenestäkin ja kuinka paljon. Ryhmän lopuksi jokainen sai halutessaan esitellä oman tykkäämiskarttansa.

Kuva 5. Tykkäämiskartat.

6.4.2 Ystävyysryhmän yhteistoiminta

Ystävyysryhmä muotoutui toimivaksi, toisiaan arvostavaksi ryhmäksi jo kolmen ensimmäisen toimintakerran jälkeen. Muutamia sairastapauksia ensimmäisten toimintakertojen aikana oli, jolloin ryhmänohjaajat kiinnittivät huomiota ryhmäläisten tapaan kaivata ystävyysryhmästä puuttuvaa jäsentä. Yhtenä ystävyysryhmän kantavana teemana ryhmänohjaajat käyttivätkin ystävyyttä. Yhdellä ystävyysryhmän toimintakerralla ystävyysryhmässä järjestettiin ystävänpäiväjuhlat. Ystävänpäiväjuhlia suunniteltiin yhdessä ystävyysryhmäläisten kanssa. Suunnittelukerroilla askarreltiin ystävänpäiväjuhliin kutsuja, ystävänpäiväkortteja, ja ystävyysryhmäläiset valitsivat juhliin musiikkia ja valmistivat juhliin koristeita. Tarkoituksena oli, että jokainen ystävyysryhmäläinen sai kutsua yhden (1) itselleen tärkeän henkilön ystävänpäiväjuhliin.

Ryhmän alkaessa ystävyysryhmäläiset saivat toivoa ryhmässä toteutettavaa mielekästä toimintaa. Yhtenä toiveena oli järjestää peli-ilta Hilkan kammarilla. Peli-illassa pelattiin kimbleä, unoä sekä palapelejä. Pelaaminen tapahtui pienryhmissä, ja ryhmänohjaajat ohjasivat sekä osallistuivat mukaan peleihin tarpeen mukaan. Ryhmänohjaajat myös näyttivät pelaamisesta ja pelaamisessa tarpeen olevasta hyvästä käytöksestä kaksi havainnollistavaa esimerkkiä ystävyysryhmäläisille pelaamisen aluksi. Peli-illan alkuun ystävyysryhmään osallistui mukaan myös toimittaja paikallislehti Alasatakunnasta, joka teki ystävyysryhmästä jutun paikallislehteen (liite 4). Toimittaja kyseli jokaisen ystävyysryhmäläisen kokemuksia ystävyysryhmästä ja omia kokemuksia ystävyydestä. Lehtijutun tarkoituksena oli lisätä ystävyysryhmän näkyvyyttä paikallisella tasolla ja tuoda ystävyysryhmäläisten omia ajatuksia ystävyydestä näkyväksi ja näillä keinoin tuoda kehitysvammaisten henkilöiden tarvetta ystävyyteen ja sosiaalisiin suhteisiin näkyväksi. Samaisena

peleiltana suoritettiin taas äänestys koskien elokuva-illan elokuvaa ja viimeisen kerran retkeä.

Kuva 6. Peli-ilta.

Ystävyysryhmän toiminnan puolivälissä ystävyysryhmä saavutti yhden toimintansa välietapin, ystävänpäiväjuhlat. Ystävyysryhmässä oltiin keskusteltu aiemmin ryhmäläisten kanssa ystävyydestä, ja ystävyyden keskustelusta oli tullut kantava teema. Ystävänpäiväjuhlien suunnitteluun oli uhrattu monesta toimintakerrasta aikaa. Yhdessä ryhmäläisten kanssa juhliin oli valittu tarjottavat, musiikki, koristeet ja kutsukortit. Tarkoituksena oli, että jokainen sai kutsua yhden (1) itselleen tärkeän henkilön juhliin. Juhlien alkaessa ryhmänohjaajat huomasivat, että muutamalla ryhmäläisistä oli useampi kuin yksi (1) vieras mukanaan. Tässä kohdassa ryhmänohjaajat pohtivat oman ohjauksensa selkeyttä ja tavoitettavuutta. Pohdintaa käytiin asioista, oliko ohjaus ystävänpäiväjuhlien suhteen ollut epäselvää vai olisiko muutama ryhmäläinen tarvinnut henkilökohtaisempaa ohjausta asiassa. Ystävänpäiväjuhlat alkoivat omalla esittäytymisellä, jonka jälkeen jokainen ryhmäläinen sai esitellä oman vieraansa muulle ryhmälle. Esittäytymisten jälkeen ohjelmassa oli vapaata seurustelua sekä kahvittelua. Tarjolla oli täytekakkua, voileipäkakkua, sipsejä, karkkeja, limsaa, kahvia ja teetä. Vapaan seurustelun ja herkuttelun jälkeen pelattiin ystävyysbingoa, joka siis pelattiin bingon säännöillä mutta pareittain. Parit bingoon jakautuivat niin, että ystävyysryhmäläiset pelasivat oman vieraansa kanssa bingoa. Bingon jälkeen ystävänpäiväjuhlat päättyivät.

Ystävyysryhmän toiminnan aikana vietettiin myös ryhmäläisten toivomaa elokuva-iltaa. Ystävyysryhmäläiset olivat aiemmin äänestäneet katsottavan elokuvan. Äänestäminen

tapahtui samalla kaavalla aiempien äänestysten kanssa, eli jokainen sai kirjoittaa paperille, minkä elokuvan haluaa katsoa. Ehdotukset koottiin yhteen, ja äänestettiin eniten ääniä saaneiden kesken mieluisin vaihtoehto. Toiveet sijoitettiin eri paikkoihin Hilkan kammaria, jonka jälkeen jokainen siirtyi sen paperin luo missä luki itselleen mieluisin elokuva. Ohjaajina avustimme tukea tarvitsevia äänestysprosessissa. Lopulta laskimme eniten saaneiden elokuvien äänet. Elokuvan äänestyskerralla viimeiselle kierrokselle valikoituivat elokuvat Vuonna 85, Lentsikat sekä Autot 3. Autot 3 voitti äänestyksen. Olimme elokuva-iltaa varten ostaneet leffaherkkuja, kuten sipsejä, popcornia, karkkia, limsaa sekä mehua. Jokainen sai täyttää oman lautasensa mieluisilla herkuilla ennen elokuvan alkua. Elokuvan jälkeen keskustelimme elokuvasta vielä yhdessä. Elokuva jakoi ryhmäläisten mielipiteitä. Osan mielestä elokuva oli hyvä, osan taas ei ja erään elokuvakokemusta haittasi se, että hän tunnisti yhden ääninäyttelijän, joka näyttelee myös Putous-sarjassa.

Yhdellä ystävyysryhmän toimintakerralla kutsuttiin ystävyysryhmään tutustumaan Rauman seudun Kriisikeskus Ankkurpaikan Eurassa toimiva Hyvää mieltä arkeen-ryhmä. Hyvää mieltä arkeen -ryhmän ryhmänohjaaja Tuuli Hinkkanen kertoo, että Hyvää mieltä arkeen -ryhmä on varttuneemmalle ikäpolvelle suunnattu toiminnallinen ryhmä, jonka tarkoituksena on edistää yhteisöllisyyttä sekä ehkäistä yksinäisyyttä. Jo ryhmän alkaessa olimme olleet yhteydessä Hyvää mieltä arkeen -ryhmän ryhmänohjaajaan, joka kertoi, että vapaaehtoisia oli ilmoittautunut mukaan yhteiseen tapaamiseen noin kolme (3) henkilöä. Ystävyysryhmästä tehty lehtijuttu oli tuonut ystävyysryhmälle näkyvyyttä, jonka ansiosta yhteiseen tapaamiseen saapui kolmetoista (13) Hyvää mieltä arkeen -ryhmän jäsentä. Moni Hyvää mieltä arkeen -ryhmän jäsen kertoi lukeneensa meistä tehdyn lehtijutun ja että sen pohjalta kiinnostus ystävyysryhmää kohtaan heräsi. Hyvää mieltä arkeen-ryhmän jäsenet olivat varttuneempia naishenkilöitä, jotka kaikki asuivat Euran seudulla. Ryhmien yhteinen tapaaminen alkoi kokoontumalla piiriin. Ystävyysryhmän ohjaajat esittelivät ystävyysryhmän toimintaa vierailijoille, minkä jälkeen pelattiin samaa tutustumispeliä, ystävyysverkkoa, kuin ensimmäisellä ystävyysryhmän toteutuskerralla. Peli eteni samalla tavalla kuin ensimmäisellä toteutuskerralla, eli jokainen sai vuorollaan kertoa itsestään jotain mieluisaa tai jonkun asian, joka itseä kiinnostaa. Tutustumispelin jälkeen oli vuorossa vapaata seurustelua ja kahvittelua. Osa Hyvää mieltä arkeen -ryhmän jäsenistä lähestyi ystävyysryhmäläisiä, ja ystävyysryhmän ohjaajat pyrkivät myös kannustamaan ystävyysryhmäläisiä tutustumaan vierailijoihin.

Kuva 7. Yhteinen ystävyysverkko.

Viimeisenä ohjelmanumerona tällä toteutuskerralla oli ystävyysbingo. Ystävyysryhmän ohjaajat olivat kirjoittaneet ystävyysryhmäläisten nimet paperilapuille, jonka jälkeen jokainen vierailija sai nostaa lapuista itselleen parin. Yksi ystävyysryhmäläinen oli poissa tällä kerralla, joten yksi bingopari muodostui yli jääneistä Hyvää mieltä arkeen -ryhmän ryhmäläisistä. Tässä vaiheessa mahdollistui vierailijoiden sekä ystävyysryhmäläisten vuorovaikutus ja tutustuminen paremmin. Bingon loputtua muutama Hyvää mieltä arkeen -ryhmäläinen sekä ystävyysryhmäläinen vaihtoivat puhelinnumeroita ja eräs Hyvää mieltä arkeen -ryhmäläinen lupasi käydä kesän tulesa ystävyysryhmäläisen työpäivällä. Tämän kerran päätteeksi keskusteltiin vain ystävyysryhmäläisten kesken ryhmän loppumisesta, sillä jäljellä oli enää vain kaksi (2) ystävyysryhmätapaamista. Ystävyysryhmäläiset saivat mukaansa myös palautelomakkeet ystävyysryhmästä (liite 5), jotka käytiin ennen yhdessä läpi. Palautelomakkeessa oli kysymyksiä ryhmätoimintaan osallistuneille kehitysvammaisille henkilöille ja heidän vanhemmilleen. Vanhempien kysymykset olivat tarkoitettu niille, jotka asuvat kotona vanhempiensa kanssa. Palautelomake oli mahdollista täyttää nimettömänä.

6.4.3 Ystävyysryhmän lopetus

Ystävyysryhmässä oli jäljellä enää muutama toteutuskerta, ystävyysryhmäläisten toivoma levyraati ja yhdessä suunniteltu päätösretki. Levyraatiin jokainen ystävyysryhmäläinen sai tuoda joko oman levyn tai kertoa ohjaajille valmiiksi valitun kappaleen, joka soitettiin Spotifysta. Kyseessä oli leikkimielinen kisa, ja jokaisen kappale arvioitiin käyt-

tämällä hymynaamoja. Tämän kerran päätteeksi otimme valokuvia ryhmäläisistä. Jokainen ryhmäläinen sai valita, kenen kanssa haluaisi valokuvaan tulla. Tarkoituksena on teettää ystävyysryhmäläisille muistoksi valokuvia ystävyysryhmästä.

Kuva 8. Ystävyysryhmässä syntyneitä ihmissuhteita.

Viimeisellä ystävyysryhmän toteutuskerralla ystävyysryhmä teki retken Poriin. Retki suunniteltiin alustavasti jo ystävyysryhmän alkaessa yhdessä ystävyysryhmäläisten kanssa. Äänestystä käytettiin tämänkin toteutuskerran suunnittelussa. Äänestys suoritettiin koskien aktiviteettia ja ruokailupaikkaa. Paikkakunnan päättivät ryhmänohjaajat. Vaihtoehtoina viimeiselle toteutuskerralle oli meno elokuvateatteriin, keilaamaan, musiikkikonserttiin tai jääkiekkopeliin. Elokuvateatteri voitti äänestyksen ylivoimaisesti. Ruokapaikka vaihtoehtoina olivat Rax Buffet, pihviravintola ja kiinalainen ravintola. Äänestyksen voitti Rax Buffet. Viimeinen ystävyysryhmän toteutuskerta suuntasi Poriin elokuviin ja ruokailemaan Rax Buffettiin. Ystävyysryhmäläiset olivat saaneet retkeä koskevan infolapun kotiin jo kaksi viikkoa ennen retkeä. Ryhmänohjaajat olivat jo aikaisemmin olleet yhteydessä Porin Finnkinon saadakseen selville, mitä elokuvia retken toteutuspäivänä näytetään. Porin Finnkinon kanssa sovittiin, että elokuvateattereissa pyörivä elokuva Supermarsu näytetään vielä retkipäivänämme. Elokuvan liput varattiin etukäteen. Myös Rax Buffettiin ryhmänohjaajat tekivät pöytävarauksen ystävyysryhmälle ennen retkeä. Retken tarkka aikataulu varmistui vasta samalla viikolla kuin retki oli, joten jokaista ryhmäläistä infottiin puhelimitse retken aikataulusta.

Poriin matkustettiin paikallisen yrittäjän tilataksilla. Muutamaa ystävyysryhmäläistä tuleva retki selvästi jännitti, mutta taksimatkan aikana ystävyysryhmäläiset rentoutuivat. Poriin saavuttua suunnattiin Finnkinon, jossa ensimmäisenä ohjelmassa oli valita itselleen elokuvaherkut. Ystävyysryhmäläiset jakaantuivat nopeasti ympäri kauppa. Molemmilla ryhmänohjaajilla oli mukanaan tukea tarvitseva henkilö, ja osa valitsi itsenäisesti

elokuvaherkkujaan. Ryhmänohjaajat eivät ehtineet kiinnittämään huomiota kahteen ystävyysryhmäläiseen, jotka valitsivat itselleen irtokarkkeja. Molemmat olivat täyttäneet pussinsa lähes täyteen eikä mukana ollut rahasumma riittänyt kattamaan pussin hintaa. Tällöin jouduttiin jättämään täytetyt irtokarkkipussit karkkilaarien luokse ja valitsimme niistä vain sen verran karkkia, mihin rahat riittivät. Herkkujen valinnan jälkeen ystävyysryhmäläiset suuntasivat näytössaliin katsomaan Supermarsua. Kaksi ystävyysryhmäläistä ei voinut terveydellisistä syistä mennä katsomaan elokuvaa, joten toinen ryhmänohjaaja lähti heidän kanssaan ostoksille viereiseen ostoskeskukseen. Elokuvan ja ostosten jälkeen suuntasivat kaikki yhdessä syömään Rax Buffettiin. Ruokailun jälkeen oli vuorossa paluumatka kotiin. Osan ryhmäläisten omaisille ilmoitettiin paluumatkalla tarkka saapumisaika Euraan.

Ryhmänohjaajat olivat tehneet kaikille ryhmäläisille jäähyväiskirjeet (liite 6), jotka jaettiin ystävyysryhmäläisille muistoksi ystävyysryhmästä retken päätyttyä. Kirjeessä kiitettiin ystävyysryhmään osallistumisesta ja muistutettiin jokaista osallistujaa hänen omista vahvuuksistaan. Ryhmänohjaajat olivat teettäneet myös valokuvia ryhmän matkan varrelta, jotta jokaiselle ystävyysryhmäläiselle jäisi muisto ryhmästä.

Kuva 9. Ystävyysryhmä.

6.5 Palaute ystävyysryhmästä

Ystävyysryhmän toiminnasta kerättiin kirjallista ja suullista palautetta ystävyysryhmän toimintaan osallistuneilta ryhmäläisiltä, ystävyysryhmäläisten omaisilta sekä toimeksiantajalta, Euran seudun kehitysvammaisten tuki ry:n hallituksen jäseniltä. Kirjallisen palautteen lisäksi jokaisen ystävyysryhmän toimintakerran jälkeen kerättiin suullinen palaute ystävyysryhmäläisiltä. Tämä suullinen palaute oli usein lyhytsanaista, kuten ”oli kivaa” tai ”en tykännyt elokuvasta” -tyylistä palautetta. Tämän pienen ryhmien kokoontumiskertojen jälkeisen palautteen avulla pystyimme kuitenkin keskustelemaan ryhmäläisten kanssa siitä, mikä olisi ollut mukavampaa tai mitä vielä enemmän he ryhmän toiminnalta olisivat tahtoneet. Tämä palaute myös ohjasi ryhmänohjaajia työskentelyssään, sillä välitön palaute ryhmäläisiltä suoraan kuultuna antoi ajatusta ohjaajien omalle reflektiolle. Ystävyysryhmäläisten omaisilta ohjaajat saivat myös vastaavaa palautetta heidän tuodessaan lapsiaan ystävyysryhmään tai hakiessaan lapsiaan ystävyysryhmästä.

Palautelomake annettiin kaksi viikkoa ennen ystävyysryhmän viimeistä kokoontumista. Ryhmässä käytiin yhdessä palautelomake läpi kohta kohdalta, jotta jokainen ryhmäläinen tiesi, mitä kysymykset tarkoittavat. Palautelomakkeessa ohjeistettiin, että jokainen voi pyytää apua palautteen kirjoittamiseen omaiseltaan, jos kokevat tarvitsevansa siihen apua. Jokainen ystävyysryhmään osallistunut palautti kyselylomakkeen. Palautelomakkeeseen olivat ystävyysryhmäläiset vastanneet osaksi itsekseen ja osaksi yhdessä omaistensa kanssa. Kaikkiin kysymyksiin eivät kaikki ryhmäläiset olleet vastanneet, mutta suurimpaan osaan kylläkin. Palautelomakkeeseen olivat lomakkeen täyttäneet henkilöt kirjoittaneet, oliko palautteen kirjoittanut ystävyysryhmään osallistunut henkilö itse vai oliko palautelomakkeen täytössä ollut apuna ystävyysryhmään osallistuneen kehitysvammaisen henkilön omainen.

6.5.1 Palaute ystävyysryhmään osallistuneilta

Ystävyysryhmäläisiltä kysimme palautetta kahdeksan (8) kirjallisen kysymyksen muodossa (liite 5). Ryhmäläiset saivat palautelomakkeen kotiinsa, jossa he joko yksin tai omaistensa kanssa saivat sen täyttää. Palautelomake annettiin kaksi viikkoa ennen ystävyysryhmän viimeistä kokoontumista. Tällä ryhmänohjaajat yrittivät varmistaa sen, että jos palautelomake unohtuu seuraavalla kerralla kotiin, on vielä viimeisellä kerralla mahdollisuus palautelomake palauttaa.

Kysyimme palautelomakkeessa, mitä merkitystä ystävyysryhmän toiminnalla on ollut elämääsi. Vastauksien perusteella ryhmäläiset olivat sitä mieltä, että ryhmä toi uusia kavereita, uudenlaista toimintaa arkeen ja oman harrastuksen elämään. Ryhmäläiset olivat myös sitä mieltä, että ystävyysryhmä toi heille uusia kavereita ja paikan, jossa kavereita tapasi. Myös yhdessä toimiminen oli ryhmäläisten mieleen. Ystävyysryhmän toiminnan palautelomakkeeseen vastanneet ystävyysryhmäläiset kokivat myös merkitykselliseksi elämässään.

"Tiistai iltasin ei ole ollut tylsää"

"Ryhmällä on ollut hyvä merkitys"

"Oli hauskoja asioita, joista puhuttiin toisten kanssa, muttei loukattu toista ihmistä"

"Tutustuin uusiin ihmisiin ja rohkaistuin puhumaan muille, se helpottaa myös itsenäistymistä ja itsetunnon kehitystä"

Palautelomakkeessa kysyimme, oletko mielelläsi osallistunut joka kerta ryhmässä toteutettavaan toimintaan. Ryhmäläiset olivat antamansa palautteen mukaan sitä mieltä, että aina he ovat osallistuneet ystävyysryhmän toimintaan mielellään. Palautteessa kävi myös ilmi, että ystävyysryhmän toimintaan olisi osallistuttu mielellään myös useamman kerran viikossa kuin vain kerran viikossa ja ystävyysryhmän kokoontumiskerrat ovat olleet odotettua toimintaa.

"Kyllä, erittäin mielelläni"

"Ryhmää olis pitänyt olla useamman kerran viikossa"

Meitä kiinnosti myös, että oletko saanut ryhmässä uusia ystäviä ja oletko ollut heihin yhteydessä ryhmän ulkopuolella ja jos olet, niin miten olet ollut. Palautelomakkeen vastausten perusteella ystävyysryhmäläiset olivat sitä mieltä, että uusia juttelukavereita ja Facebook-kavereita ystävyysryhmä on tuonut elämään. Monelle ystävyysryhmäläiset olivat jo entuudestaan tuttuja, mutta muutamia uusiakin ystäviä osa ystävyysryhmäläisistä löysi. Myös ystävyys-suhteiden syventyminen koettiin ystävyysryhmän toiminnassa merkitykselliseksi. Muutamia tapaamisia ohimennen oli ollut ystävyysryhmäläisten kesken ryhmän ulkopuolellakin, ja jo entuudestaan toisilleen tutut ystävyysryhmäläiset olivat pitäneet yhteyttä tiivistikin toisiinsa ryhmän ulkopuolella.

"Kyllä olen"

"Olen saanut uusia ystäviä"

Kysyimme, mikä ryhmän toiminnassa oli mukavaa. Palautelomakkeessa ryhmäläiset mainitsivat pelaamisen, juttelun, uusiin ihmisiin tutustumisen, elokuvien katselun, hämähäkin verkon teon, syömisen, bingoillan ja kaiken tekemisen. Yhdessäolo, muut ihmiset ja yhteisöllisyys olivat asioita, jotka moni palautelomakkeeseen vastannut ystävyysryhmäläinen nosti mukaviksi asioiksi, joita ystävyysryhmässä tehtiin ja toteutettiin. Myös ohjaajat saivat positiivista palautetta ryhmätoiminnasta kysyttäessä.

"Ystävänäpäivä, kun sai käskeä vieraan katsomaan kerhoamme ja mitä siellä tehdään"

"Maija ja Satu, ohjaajille iso tykkäys"

"Tykkään höpöttää, ni olen tykänny"

Yhtenä aiheena oli, mistä ryhmätoiminnassa et pitänyt. Ryhmässä katsottu elokuva ei ollut kaikkien ystävyysryhmäläisten mieleen, myös joidenkin toteutetun toiminnan nuoremille ryhmäläisille suuntaus ei ollut joidenkin ryhmäläisten mieleen. Palautelomakkeessa moni kuitenkin vastasi, että piti kaikesta ryhmän toiminnasta ja ystävyysryhmän toiminta-aika olisi saanut olla pidempi.

"Ryhmä loppui liian pian"

"Olis saanut olla tunnin pidempi"

Kysyimme palautelomakkeessa, mitä muuta olisit vielä tahtonut ryhmässä tehdä. Tähän kysymykseen ryhmäläiset eivät oikein osanneet vastata. Muutama ehdotus, kuitenkin palautelomakkeessa tuli. Musiikinkuuntelua, jokin ryhmän ulkopuolelle suoritettu vierailu ja askartelua olisi voinut olla kuitenkin enemmän.

"Ulkopuolista vierailua johonkin paikkaan vierailulle"

"En osaa sanoa mitään"

Yhtenä tavoitteena oli kartoittaa, onko tällaiselle ryhmätoiminnalle tarvetta. Yhtenäisenä vastauksena meille kerrottiin, että kyllä jatkossa tämän kaltaista toimintaa halutaan ja toiminta koetaan erittäin hyödylliseksi ja tarpeelliseksi. Palautteessa kävi myös ilmi, että viikonloppuisin järjestettäviä retkiä ja leirejä kaivattaisiin myös.

"KYLLÄ!"

Palautelomakkeessa ystävyysryhmään osallistuneilta henkilöiltä pyysimme vielä vapaata palautetta ystävyysryhmästä sekä ryhmänohjaajista. Ryhmäläiset olivat kirjoittaneet seuraavaa:

"Ryhmä on ollut todella mukava. Ryhmänohjaajat ovat olleet todella ystävällisiä"

"Ohjaajien toiminta oli ammattitaitoista"

"Ohjaajat iloisia ja nykyaikaisia"

"Olen tykännyt toiminnasta ja ohjaajista"

"Kiva ryhmä ja ohjaajat mukavia ja turvallisia"

"Viisaat nerot naiset"

"Ohjaajat oli kivoja ja ryhmäläiset vielä kivempii"

"Kivaa ja mukavaa kaikin puolin"

"Kyllä oli erilaista toimintaa ja sai tutustua ihmisiin, joita en ollut ennen tuntenut tai oli jotenkuten tiennyt nimen, mutta oli silti vielä vieras"

"Kaikki oli mukavia"

6.5.2 Palaute ystävyysryhmään osallistuneiden omaisilta

Omaisten palaute kerättiin samassa palautelomakkeessa, jossa ryhmäläistenkin palaute (liite 4). Tavoitteena oli, että kotona asuvat kehitysvammaiset henkilöt antaisivat myös vanhempiensa täyttää palautekyselyn heille suunnatun osuuden. Kaikki omaiset eivät vastanneet palautteeseen, mutta vastauksia saimme kuitenkin noin puolelta omaisista. Omaisilta ryhmänohjaajat saivat myös suoraa palautetta, silloin kun he ystävyysryhmäläisiä olivat ryhmästä hakemassa tai ryhmään saattamassa. Omaisilta saatu suora palaute kannusti ryhmänohjaajia toimimaan ryhmänsä hyväksi sydämillään, sillä ryhmäläisten omaisilta saatu suora palaute oli aina positiivista sekä kiitollista kehitysvammaisten henkilöiden ohjatun toiminnan järjestämisestä.

Palautekyselyssä tiedusteltiin omaisten mielipidettä ryhmän toiminnasta sekä ryhmänohjaajista. Omaiset olivat sitä mieltä, että ryhmän toiminnassa kaikki on mennyt hyvin ja toiminta on ollut hyvää. Palautteen mukaan ryhmänohjaajat ovat olleet iloisia, asiallisia sekä mukavia. Omaisten mielestä toiminta on ollut mukavaa ja on tärkeää, että tällaista

toimintaa järjestetään. Ryhmässä on syntynyt uusia ihmissuhteita, ryhmä on tuonut arkeen sisältöä ja ryhmässä on viihdytty.

"Yhdymme lapsemme positiiviseen kuvaukseen toiminnasta sekä ohjaajista"

"Upea ryhmä ja ohjaajat. Suuri kiitos teille"

"Reipas ja iloinen tekemisen meininki"

Omaisilta pyydettiin palautetta myös siitä, kuinka tarpeelliseksi he ovat ystävyysryhmän kokeneet ja miksi. Omaiset kokivat ystävyysryhmän tarpeelliseksi, koska omaiset kokivat, että on ollut hienoa, että omalla lapsella on oma meno/juttu ja mielekästä tekemistä. Omaiset kertoivat, että omalle lapselle ystävyysryhmään meno on ollut tärkeää ja lapset ovat pitäneet siitä, että vanhemmat eivät saa osallistua ryhmään. Ryhmän tapaamisia on kotona odotettu, ja ryhmän toiminta on ollut merkittävää, sillä ryhmä on tuonut lisää sosiaalista kanssakäymistä elämään.

"Erittäin tärkeää toimintaa, omaa toimintaa, ollut sopiva ja toimiva ryhmäkoko, hyvä ohjelma sekä kokonaisuus. Vetäjät 10+"

"Kyllä on ollut merkittävää. Kehitysvammaisten kontaktit (ainakin meillä) ovat aika vähäisiä kavereihin, ellei olemattomiakin muualla kuin päivätoiminnassa"

"Tarpeellinen on ollut, koska henkilö oppii olemaan ryhmässä ja toimimaan ryhmän mukana"

"On ollut tarpeellinen, koska lapsella ei ole ollut mitään harrastuksia kodin ulkopuolella"

Palautekyselyssä yhtenä aihealueena oli yleisesti kehitysvammaisille henkilöille suunnatun ryhmätoiminnan järjestämisen tarpeellisuus. Omaiset kokivat tarpeelliseksi, että kehitysvammaisille järjestetään tämän tyyppistä ryhmätoimintaa, koska mitään muuta toimintaa ei ole. Ystävyysryhmään osallistuneet odottavat ryhmään menoa ja ryhmän koontumisillat koetaan tärkeitä. Ryhmätoiminnassa on tavannut uusia ja vanhoja tuttavuuksia, joita ei muutoin näe. Kehitysvammaiset henkilöt kokevat yksinäisyyttä ilman toimintaa ja tarvitsevat tuuppimista liikkeellelähtöön. Erityisen tuen tarpeen henkilöt tarvitsevat tukea sosiaalisten suhteiden luomisessa ja ylläpidossa.

"Ehdottoman tarpeellista"

"Erittäin tarpeellista, koska ainakin monet yksin asuvat kokevat itsensä iltaisin yksinäisiksi, mutta tarvitsevat tuuppimista, että heidät saadaan liikkeelle"

Annoimme omaisille mahdollisuuden antaa vapaata palautetta ryhmästä. Omaisets olivat kirjoittaneet seuraavaa.

”Toivottavasti saadaan jatkoa ja onnea opinnäytetyöhön”

”Suuri kiitos ja kiitos vielä retkestä Poriin. Tiedän, että jatkossa tulee ihmettelyä, eikä ryhmää olekaan”

”Kiitos, olette tehneet arvokkaan ja tärkeän avauksen tällä saralla”

6.5.3 Palaute Euran seudun kehitysvammaisten tuki ry:ltä

Pyysimme sähköpostitse palautetta Euran seudun kehitysvammaisten tuki ry:n hallituksen jäseniltä järjestämästämme toiminnasta. Saimme hallituksen jäsenistöltä palautteen sähköisessä muodossa. Palautteeseen vastasi yksi hallituksen jäsen koko hallituksen puolesta. Palautteessa pyysimme saada hallituksen näkemyksen siitä, miten onnistuimme tavoitteissamme, täyttikö ystävyysryhmän toiminta odotukset ja millaista palautetta ystävyysryhmästä ja sen toiminnasta hallituksen jäsenet ovat kuulleet.

Hallituksen jäsenistön mielestä ystävyysryhmä on tuonut vaihtelua kehitysvammaisten henkilöiden tylsään arkeen. Heidän mielestään on ollut myös hienoa huomata, miten paljon ystävyysryhmän toimintaan sitoutuneita kehitysvammaisia henkilöitä on toimintaan mukaan saatu. He näkevät ystävyysryhmän toiminnan aikana kehitysvammaisten henkilöiden välillä. Hallituksen jäsenistö myös näkee, että ystävyysryhmän kaltaiselle toiminnalle on Euran seudulla tarvetta. Toiminnan tarpeellisuutta hallituksen jäsenistön mielestä on ryhmätoiminnalle, joka on suunniteltua, hallittua ja hyvien ryhmänohjaajien avulla toteutettua. Hallituksen jäsenistöstä olisi hyvä myös olla eri-ikäisille sekä eritasoisille kehitysvammaisille henkilöille suunnattua ryhmätoimintaa. Kuitenkin he myös tiedostavat toiminnan järjestämisen haasteellisuuden pienellä paikkakunnilla olevien suurten välimatkojen vuoksi. Hallituksen jäsenistön ystävyysryhmästä kuulema palaute ystävyysryhmäläisiltä on ollut positiivista. Hallituksen jäsenistöön kuuluvat henkilöt ovat myös kuulleet ystävyysryhmään kuuluvien henkilöiden vaihdelleen keskenään puhelinnumeroita ja pitäneen myös ystävyysryhmän ulkopuolella yhteyttä toisiinsa. Ainoastaan pienestä ryhmätilasta, eli Hilkan kammarista on kuulunut negatiivista palautetta, koska se on välillä rajannut ryhmän toimintaa ja siellä on ollut huono sisäilma. Toteamus hallituksen jäsenistöltä myös on, että on selvää, että toiminnalle on saatava tulevaisuudessa jatkoa. Lopuksi antamassaan palautteessa he toteavat

ystävyyssryhmän rungon ja kokonaisuuden olleen hyvä sekä kiittävät ryhmänohjajia/opiskelijoita suuresti.

"Selvää on, että toiminnalle olisi saatava jatkoa".

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO

7.1 Tavoitteiden toteutuminen

Opinnäytetyön tavoitteena oli järjestää mielekästä vapaa-ajan toimintaa kehitysvammaisille henkilöille heidän osallisuuttaan tukien ja antaa mahdollisuus luoda uusia ja kehittää olemassa olevia ihmissuhteitaan. Tavoitteena oli myös tuoda kehitysvammaisten henkilöiden oma ääntä kuuluviin ystävyyssuhteista ja mielekkästä vapaa-ajasta sekä selvittää onko tällaiselle ryhmätoiminnalle tarvetta.

Onnistuimme asettamiemme tavoitteiden toteutumisessa hyvin. Ystävyyssryhmässä mielekästä vapaa-aikaa toteutettiin yhdessä ystävyyssryhmään osallistuneiden henkilöiden kanssa. Ryhmäläiset saivat toivoa itselleen mieluisaa toimintaa, jota opiskelijat toteuttivat. Yhdessä suunnittelu tuki ryhmäläisten osallisuutta, sillä jokainen sai mahdollisuuden vaikuttaa ryhmän sisältöön ja jokaiselle annettiin mahdollisuus tuoda oma äänensä kuuluviin. Jokainen ryhmäläinen toi omat toiveensa julki. Ystävyyssryhmästä kerätyn palautteen, ryhmäläisten kertoman ja ohjaajien omien havaintojen perusteella juuri ne ystävyyssryhmän toiminnot, joiden suunnittelussa ryhmäläiset olivat mukana, olivat niitä toimintoja, jotka olivat ryhmäläisille mieluisimpia toimintoja. On siis tärkeää ottaa huomioon ryhmätoimintaa suunniteltaessa kehitysvammaisten henkilöiden omat mielipiteet, ajatukset ja ehdotukset ryhmän toiminnasta. Ottamalla huomioon ystävyyssryhmäläiset toiminnan suunnittelussa toteutui myös ryhmäläisten itsemääräämisoikeus, joka verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta (2018) mukaan on juuri omista asioista päättämistä ja määräämistä. Jokainen ryhmäläinen sai myös ystävyyssryhmässä itse määrittää itselleen mielekkään toiminnan ja osallistua toimintaan haluamallaan volyyymilla.

Yhtenä tavoitteena oli sosiaalisten suhteiden luominen, ystävyyssryhmässä syntyneiden ja jo olemassa olevien sosiaalisten suhteiden ylläpito sekä näiden tavoitteiden pohjalta ajatus yksinäisyyden ehkäisystä. Ystävyyssryhmän toiminnan aikana herätimme keskustelua ystävydestä ja pohdimme yhdessä niitä seikkoja, mihin kaikkeen ystävyys ja ystävä vaikuttavat. Jokainen ryhmäläinen osallistui keskusteluun. Osa tarvitsi rohkaisua ja osa keskusteli ryhmässä spontaanisti. Olemme viitanneet teoriaosuudessa Seppälän teokseen, jossa todetaan lievästi kehitysvammaisilla henkilöillä olevan suurimpia puutteita toimintakyvyssä juuri sosiaalisissa tilanteissa (2017, 106 & 113). Toimintakyvyn puutokset

sosiaalisissa tilanteissa oli aluksi havaittavissa muutamien ryhmäläisten osalta. He tarvitsivat aluksi tukea ja ohjausta vuorovaikutuksessa enemmän kuin toiset ryhmäläiset, mutta ryhmän edetessä tuen tarve väheni. Ystävyysryhmän aikana ryhmäläisten välinen vuorovaikutus lisääntyi ja ryhmäläiset ottivat rohkeammin kontaktia myös niihin ryhmäläisiin, jotka olivat alkuun olleet vieraampia. Ystävyysryhmän loppua kohden pystyi havaitsemaan, että ryhmän sisäinen dynamiikka oli vahvistunut ja jokainen ryhmäläinen toimi ryhmässä vapautuneemmin. Konkreettisesti kaikki tämä tapahtui yhdessäolon ja yhteisen tekemisen kautta. Ystävyysryhmän elämänkaari mukaili Kaukkilan ja Lehtosen (2007, 24-26) teoriaan perustuvaa ryhmäprosessia. Eli ryhmän toiminnassa oli selvästi havaittavissa muotoutumisvaihe, yhteistoimintavaihe ja lopetusvaihe. Ystävyysryhmä kesti vain kymmenen kertaa, joten kaikkia ryhmäprosessien vaiheita ryhmä ei ehtinyt käymään läpi. Esimerkiksi kiehumisvaihe jäi puuttumaan ryhmän lyhyen elämänkaaren vuoksi.

Halusimme saattaa kehitysvammaisten henkilöiden omaa ääntä kuuluviin ystävydestä ja sosiaalisista suhteista sekä niiden mahdollisista erityispiirteistä ja ylläpidon haasteista. Ystävyysryhmässä keskustelimme syvemmin aiheesta yhdellä ystävyysryhmän toteutuskerralla. Ajatuksenamme oli, että jatkossa Euran seudun kehitysvammaisten tuki ry:llä olisi kirjattua tietoa kehitysvammaisten henkilöiden omista ajatuksista ystävydestä. Näin ollen he voisivat tahtoessaan jatkossa käyttää keräämäämme tietoa kehitysvammaisten henkilöiden omista ajatuksista tästä aiheesta. Saimme tietoomme ystävyysryhmäläisten ajatuksia, ja kirjasimme ne tämän oppinäytetyön ystävyysryhmän toteutusosaan. Myös paikallislehti Alasatakunnan tekemä lehtijuttu ystävyysryhmästä toi kehitysvammaisten henkilöiden ystävyydelle, sosiaalisille suhteille ja heidän vapaa-ajan toiminnalleen näkyvyyttä tämän oppinäytetyön kautta. Tämä todistui myös ystävyysryhmän toteutuksessa, kun Hyvää mieltä arkeen-ryhmä kävi ystävyysryhmään tutustumassa. Moni Hyvää mieltä arkeen-ryhmäläisistä kertoi ryhmien tapaamisessa, että he olivat innostuneet ystävyysryhmään tutustumaan tulosta juuri paikallislehdessä olleen jutun vuoksi.

7.2 Palautteen analysointi

Ystävyysryhmäläisten antamassa palautteessa kävi ilmi, että ryhmätoiminta on tuonut sisältöä tiistai-iltoihin. Suljettu ryhmä on luonut ihmissuhteiden syventymistä ja mahdollisuutta tutustua toiseen ihmiseen paremmin kuin se, että ryhmä olisi toiminut avoimena.

Avoimessa ryhmässä emme usko, että ihmissuhteiden syventyminen olisi päässyt samaan lopputulokseen kuin suljetussa ryhmässä. Palautteen perusteella vedimme johtopäätöksen, että suljetussa ryhmässä on helpompaa rohkaistua ja avautua, jonka myötä pystyy antamaan itsestään enemmän muille. Palautteesta ilmeni myös osallisuuden kokemus. Monen mielestä ne toiminnot, joiden suunnittelussa on itse ollut mukana, olivat mieluisempia. On siis tärkeää ottaa ryhmätoimintaa suunniteltaessa ryhmään osallistuvien toiveet huomioon. Ystävänäpäiväjuhlissa osallisuuden kokeminen myös vahvistui, sillä jokainen sai tuoda oman omaisensa omaan juttuun ja kertoa siitä heille. Palautteen perusteella voi todeta, että ryhmään osallistuminen on ollut oma juttu, johon ei ole vanhempia kuulunut, ja toiminta on ollut heidän elämässään merkityksellistä. Ystävyysryhmäläiset toivat julki, että tällaiselle toiminnalle todellakin on tarvetta ja he haluavat toiminnalle jatkoa. Ryhmätoiminnan jatkoa voidaan perustella myös Seppälän mukaan siten, että kehitysvamma tuo mukanaan rajoitteita, jotka vaikuttavat heidän arkeensa (2017,77). Eli arjen toiminnoissa kehitysvammaiset henkilöt tarvitsevat tukea ja ohjausta. Samoin vapaa-ajan toiminnoissa tuen ja ohjauksen tarve on todennettua. Omaisten palaute tukee myös Seppälän (2017) teoriaa, sillä omaiset ovat palautteessaan tuoneet ilmi kehitysvammaisille henkilöille järjestetyn toiminnan olevan vähäistä ja yksipuolista sekä harrastus toiminta on suppeaa.

Kehittämisideana toiminnansuunnittelussa tulisi huomioida, että ryhmään osallistui eri tasoisia kehitysvammaisia henkilöitä, joten palautteessa ainakin yksi koki, että toiminta oli suunnattu nuorille kehitysvammaisille henkilöille. Tästä tulemmekin johtopäätökseen, että ryhmätoimintaa tulisi jatkossa järjestää ikäluokittain ja mahdollisesti tasoittain. Tässä ryhmien luokittelussa on kuitenkin mielestämme vaarana osallisuuden menetys, joten olisiko osallistavampaa järjestää erilaisia teemaryhmiä, joihin kustakin teemasta kiinnostuneet kehitysvammaiset saisivat valita itselleen kiinnostavimman ryhmän, jonka toimintaan osallistuisi.

Omaisten antaman palautteen perusteella johtopäätöksenä vedimme, että perustamamme ryhmätoiminta on tuonut sisältöä ryhmään osallistuneiden elämään. Ryhmässä on viihdytty ja ryhmään on tultu mielellään. Kehitysvammaisten henkilöiden muut sosiaaliset kontaktit ovat vähäisiä päivätoiminnan ulkopuolella, joten on tärkeää, että kehitysvammaisille henkilöille järjestetään tavoitteellista ja tuettua ryhmätoimintaa vapaa-aikana. Päivätoiminnan ulkopuolella ei välttämättä ole mitään harrastuksia tai liikunnallinen harrastus ei välttämättä ole kaikkien mieleen. Palautteen perusteella kävi ilmi, että

muuta toimintaa ei ole, joten tämän perusteella väitämme, että tavoitteellisen ryhmätöiminnan tarjoaminen toisi kehitysvammaisille henkilöille sisältöä elämään. Vapaa-ajan toiminnan järjestäminen ehkäisee yksinäisyyttä, sillä yksin kotona asuvan kehitysvammaisen henkilön illat voivat olla yksinäisiä. Palautteessa yksi vastaajista toi esiin mielipiteen, jonka mukaan meidän tekemämme avaus tällä saralla oli arvokas ja nyt odotellaan, millaista jatkoa aloittamme ryhmätöiminnan idea saa.

Euran seudun kehitysvammaisten tuki ry:n hallituksen palaute vahvisti myös omaisten antamaa palautetta. Palautteessa käy ilmi, että ryhmätöiminta on tuonut sisältöä ja vaihtelua kehitysvammaisten henkilöiden tylsään arkeen. Hallituksen palautteessa huomattiin positiivisena se, että ryhmään osallistuneet kehitysvammaiset henkilöt sitoutuivat hyvin ryhmän toteutuskertoihin. Joten johtopäätöksenä tästä voimme vetää, että tulevaisuudessa voisi tukiyhdistyksen toimesta järjestää sekä avointa että suljettua ryhmätöimintaa. Uskomme, että tämän suljetun ryhmän tapaamiskertojen määrä on ollut sopiva, joten sitoutuminen ei ole ollut pitkäkestoista. Hallituksen palautteessa pohdittiin ryhmätöiminnan toteuttamista eri ikäisille ja eri tasoisille kehitysvammaisille henkilöille. Suljettuna ryhmänä toiminnan toteuttaminen voisi onnistua, jos ryhmän tavoitteet tuodaan julki jo aikaisessa vaiheessa.

7.3 Oman ohjaustyön toteutuminen

Ohjauksemme toteutumista arvioimme itse aina jokaisen ystävyysryhmän toteutuskerran jälkeen. Kävimme läpi ystävyysryhmään osallistuneiden jokaisen ryhmän toteutuskerran lopuksi antaman suullisen palautteen. Keskustelimme toistemme ohjauksesta, ja annoimme toisillemme palautetta. Pyrimme myös aina keskusteluissamme löytämään kehityskohteen, johon paneudui seuraavalla ystävyysryhmän toteutuskerralla.

Ohjauksessamme otimme jokaisen ryhmäläisen huomioon yksilönä ja olimme joustavia ja innostavia. Yhdellä ryhmän tapaamiskerralla yksi ryhmäläinen ei halunnut osallistua toteutettavaan toimintaan, joten annoimme ryhmäläiselle omaa tilaa, mutta silti huomioimme hänet keskusteluissa, ja hän sai kokea olevansa osa ryhmää, vaikkei osallistukaan tiettyyn toimintaan. Jokaisen ystävyysryhmäläisen yksilöllinen mielipide oli meille ryhmänohjaajille tärkeä, ja tämän toimimme heille esiin keskustellessamme eri aiheista. Myös jokaisen ehdotukset ystävyysryhmän toimintaan ja demokraattinen äänestys toiminnan ohjelmasta olivat niitä asioita, joissa ystävyysryhmäläisten mielipiteiden tärkeys

ohjauksen keinoin osoitettiin. Pyrimme siihen, että ohjauksemme oli selkeää ja johdonmukaista ohjausta, jota kehitysvammaiset henkilöt usein tarvitsevat. Ohjeet, joita ystävyysryhmäläisille annoimme, pyrimme pitämään selkeinä, jotta väärin ymmärryksiltä vältyttäisiin mahdollisimman paljon. Myös Juusola teoriassaan toteaa, että kielellisen kommunikaation ymmärtäminen voi olla vaikeaa, joten ohjaajien kielellisen kommunikaation tulee olla selkeää (2017,35-39). Aina ohjauksemme ei näiltä osin kuitenkaan onnistunut, sillä esimerkiksi ystävänpäivänä järjestettyihin juhliin ystävyysryhmäläiset saivat kutsua yhden (1) henkilön vieraakseen, mutta joillakin ystävyysryhmäläisillä olikin juhlissa kaksi (2) tai kolme (3) vierasta. Tämä ei kuitenkaan ollut kovinkaan suuri virhe, sillä kaikille ystävänpäivän juhlijolle riitti tarjottavaa ja istumapaikat, eli kaikki meni lopulta hyvin. Se, että ystävyysryhmäläisiä oli kaksitoista (12) henkeä ja meitä ohjaajina oli vain kaksi (2) henkilöä ei tuottanut Hilkan kammarilla järjestetyssä toiminnassa minkäänlaista ongelmaa. Ystävyysryhmän viimeisellä toteutuskerralla, eli retkellä Poriin olisimme kuitenkin tarvinneet muutaman lisäkäden, sillä esimerkiksi elokuvien karkkeja ostamassa, emme ehtineet valvoa kaikkien karkkien ostoa kovin tarkasti, ja näin ollen muutama suuri yllälyönti karkkien ostossa sattui. Tämäkään ei kuitenkaan suureen katastrofiin johtanut, vaan asiat huomattuamme saimme hoidettua ne toisella tavalla. Selvisimme isohkostaikin erityisryhmän ohjauksesta omasta mielestämme hyvin, eikä vaaratilanteita tai muita ongelmia ohjaajien riittämättömyyden vuoksi ryhmässä syntynyt. Myös vanhemmilta saatu palaute tukee omaa näkemystämme hyvästä selviytymisestämme ryhmänohjaajina.

Ystävyysryhmää ohjatessamme käytimme voimavaralähtöistä menetelmää. Toimme siis esiin ystävyysryhmäläisten omia voimavaroja ja ryhmän voimavaroja. Tämän kautta myös vahvistimme sosiaalisten suhteiden merkitystä ystävyysryhmäläisten elämässä. Voimavaroja toimme esiin keskustelujen kautta, joissa etsimme ystävyysryhmän ja ystävyysryhmäläisten yksilöllisiä voimavaroja. Toimme näitä myös esiin erilaisia aktiviteetteja suorittaessa ja ryhmässä toimiessa niin, että muistutimme jokaista ryhmäläistä ainakin kerran heidän positiivisesta voimavarastaan jokaisella eri ystävyysryhmän toimintakerralla. Ohjaajina olimme sopineet etukäteen ennen ystävyysryhmän toimintakerran alkua, kumpi meistä huomioi kenenkin ryhmäläisen voimavaroja kyseisellä kerralla. Myös spontaaneja positiivisia huomioita huomasimme ystävyysryhmäläisille huomauttavamme ryhmän toimintaa toteuttaessa ryhmän edetessä. Tämän huomion koimme omaksi ammatilliseksi kasvuksemme ryhmänohjaajina. Ystävyysryhmän voimavaroja toimme esille kertoessa niitä jokaisen ystävyysryhmän toteutuskerran lopuksi koko ryhmälle. Voima-

varalähtöisyyttä tahdoimme myös tuoda jokaiselle ystävyysryhmään osallistuneelle henkilölle esiin ystävyysryhmän loppuessa, ja näin ollen kirjoitimme jokaisen ryhmäläisen meidän mielestämme tärkeimmän voimavaran heille henkilökohtaisesti osoitettuun jäähyväiskirjeeseen. Ystävyysryhmää ohjatessamme huomasimme, miten kasvoimme ryhmän mukana ohjaajina. Kuten Kaukkilan ja Lehtosen mukaan ryhmä aina opettaa ja muokkaa ohjaajaansa (2007, 63-73).

7.4 Lopuksi

Kokonaisuudessaan ystävyysryhmä onnistui odotusten mukaan. Ilmoittautuneiden määrä ryhmään oli sopiva ja ryhmä oli hallittavissa kahden ohjaajan voimin. Ystävyysryhmän retkikin sujui hyvin, vaikkakin lisäapu ohjaajille retkellä olisi varmasti ollut joissakin retken vaiheissa tarpeen. Asettamamme tavoitteet toteutuivat ja saimme arvokasta tietoa kehitysvammaisilta henkilöiltä koskien sitä millaista ryhmätoimintaa he itse toivoivat.

Ystävyysryhmämme on saanut toivottua näkyvyyttä Euran seudulla. Lehtijuttu Alasatakunnassa nosti meidän opinnäytetyön näkyvyyttä ja samalla kehitysvammaisten henkilöiden omat mielipiteet ja osallisuus saivat näkyvyyttä. Euran seudun kehitysvammaisten tukiyhdistyksestä oli yksi jäsen osallistunut Satakunnan Tukipiirin kevätkokoukseen, jossa oli noussut esiin opinnäytetyömme idea. Tukipiiristä ehdotettiin, että kirjoittaisimme pienen esittelyn toteutuneesta toiminnasta heidän julkaisuunsa, jotta mahdollisesti joku muu innostuisi samasta ideasta ja ryhtyisi toteuttamaan samankaltaista toimintaa.

Palautteen perusteella on monesti käynyt ilmi, että sekä ystävyysryhmään osallistuneet, heidän omaisensa sekä Euran seudun kehitysvammaisten tuki ry:n hallitus toivovat ryhmätoiminnalle jatkoa. Tarve mielekkäälle ja sosiaalisia suhteita tukevalle omalle toiminnalle on mielestämme palautteen ja oman kokemuksemme mukaan ystävyysryhmän toiminnasta päätellen ilmeinen.

Lopuksi tahdomme kiittää ystävyysryhmään osallistuneita henkilöitä ja Euran seudun kehitysvammaisten tuki ry:tä, jotka omilla panoksillaan mahdollisti ystävyysryhmän toiminnan toteutuksen. Kiitokset myös ystävyysryhmäläisten omaisille, muille ystävyysryhmän yhteistyökumppaneille sekä omille läheisillemme, jotka jaksoivat kannustaa meitä opinnäytetyön teon eri vaiheissa.

LÄHTEET

- Ahokas, M. 2013. Ihmisten väliset suhteet. Teoksessa Suoninen, E. Pirttilä-Backman, A-M. Lahikainen, A R. & Ahokas, M. Arjen sosiaalipsykologiaa. Helsinki: Sanoma Pro Oy. 141-147.
- Arvio, M. 2011. Kehitysvamma-käsite. Teoksessa Arvio, M. & Aaltonen, S. Kehitysvammaisen potilaana. Helsinki: Duodecim. 12-15.
- Beadle-Brown, J., Mansell, J. & Centre, T. 2011. Yksilökeskeinen aktiivinen tuki mahdollistaa kehitysvammaisille hyvän elämän yhteiskunnassa. Teoksessa Kehitysvammaisten palvelusäätiö. Aktiivinen tuki. Näkymiä tarvitsevan henkilön osallisuuteen. Viitattu 1.4.2018. http://www.kvps.fi/images/tiedostot/kvps_aktiivinen_tuki.pdf 8-29.
- Euran seudun kehitysvammaisten tukiyhdistyksen www-sivut. 2018. Viitattu 12.2.2018. <https://www.eurankehitysvammaistentuki.fi/>
- Gustafsson, H. 2016. YK:n vammaissopimus käyttöön! -käsikirja. Invalidiliiton www-julkaisu. Viitattu 31.3.2018. https://www.invalidiliitto.fi/sites/default/files/2017-03/YK_Toolkit_2016_low.pdf
- Heikkilä, H. 2015. Sosiaalisen elämän ulottuvuudet. Sosiaaliset suhteet ja verkostot kehitysvammaisen elämässä. Pro gradu –tutkielma. Turun yliopisto Viitattu 3.3.2018. http://www.kvps.fi/images/tiedostot/Julkaisut-Raportit/Hanna_Heikkilan_pro_gradu_-_tutkielma.pdf
- Heiskanen, T. 2011. 150 puhelinnumeroa, mutta ei ketään, kelle soittaa. Teoksessa Heiskanen, T & Saaristo, L. (toim.) Kaiken keskellä yksin. Yksinäisyyden syyt, seuraukset ja hallintakeinot. Juva: Bookwell Oy. 77-80.
- Honkasalo, L. 2016. Pöytä yhdelle. Yksinäisyydestä ja yksin olemisen taidosta. Helsinki: Kirjapaja.
- Hyvönen, O. 2010. Vammaisten kertomuksia arjestaan. Teoksessa Vehmas, S. (toim.). Vammaisuuden kokeminen ja kokemisen vammaisuus. Suomen vammaistutkimuksen seuran 2. vuosikirja. Kehitysvammaliiton selvityksiä 7. 17-28.
- Häkkinen, T., Kapanen, H., Kolkka, M., Peltonen, M., Tamminen-Vesterbacka, T. & Tepora, S-M. 2010. Vammaisen ihmisen syrjäytymisuhka on eettinen haaste yhteiskunnalle. Teoksessa Laine, T., Hyväri, S. & Vuokila-Oikkonen, P. (toim.). Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi. 169-194.
- Isola, A-M, Kaartinen, H., Leemann, L., Läpäperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä on osallisuus? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 33/2017. Viitattu 4.4.2018. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1
- Junttila, N. 2015. Kavereita nolla. Lasten ja nuorten yksinäisyys. Helsinki: Tammi.
- Juusola, M. 2017. Sosiaalisten taitojen ohjaajan opas 1. Koulutuskeskus Artemia.
- Järvinen, K., Tontti, J., Lindblom-Yllänne, S., Niemelä, R. & Päivänsalo, T-M. 2009. PS Sosiaalipsykologia. Helsinki: Otava.
- Kananoja, A., Lähteinen, M. & Marjamäki P. 2010. Sosiaalityön käsikirja. Helsinki: Tietosanoma.
- Kaski, M. (toim.), Manninen, A. & Pihko, H. 2012. Kehitysvammaisuus. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Kaukkila, V. & Lehtonen, E. 2007. Ryhmästä enemmän. Käsikirja ryhmäohjaajan taitoja tarvitsevalle. SMS-tuotanto Oy.

Keltikangas-Järvinen, L. 2010. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. Helsinki: WS Bookwell Oy.

Koivisto, J., Isola, A-M. & Lyytikäinen, M. 2018. Osallisuus kuuluu kaikille. Innokylän innovaatiokatsaus. THL-Työpäpaperi 9/2018. Viitattu 3.4.2018. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136074/URN_ISBN_978-952-343-077-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Laki kehitysvammaisten erityishuollosta. 23.6.1977/519.

Lampinen, R. 2007. Omat polut! Vammaisesta lapsesta täysvaltaiseksi aikuiseksi. Helsinki: Edita.

Martelin, T., Hyypä, M. T., Joutsenniemi, K. & Nieminen, T. 2009. Hyvä kumppani ja kivat kaverit tuovat terveyttä arkeen. Terveyskirjaston verkkosivut. Viitattu 23.2.2018. http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=onn00107

Mielenterveysseuran verkkosivut. 2018. Viitattu 15.3.2018. <https://www.mielenterveysseura.fi> > Mielenterveys > Ihmissuhteet > Ystävyys eri elämänvaiheissa.

Mietola, R., Teittinen, A. & Vesala, H. 2013. Kehitysvammaisten ihmisten asumisen tulevaisuus. Ympäristöministeriön julkaisuja. Viitattu 3.4.2018. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/40351/SY3_2013_Kehitysvammaisten_asuminen_FINAL.web.pdf?sequence=1

Miettinen, S. 2010. Vammaisuutta kuvaamassa. Maailman terveysjärjestön toimintakykyluokitukset vammaisuutta koskevan tiedon tuottamisen käytäntöinä. Teoksessa Teittinen, A. (toim.). Pois laitoksista! Vammaiset ja hoivan politiikka. Helsinki: Gaudeamus. 42-64.

Niemi, P. Kotiranta, T. & Haaki, R. 2011. Sosiaalisen toiminnan perusta. Helsinki: Gaudeamus.

Nivala, E. & Ryytänen, S. 2013. Kohti sosiaalipedagogisen osallisuuden ideaalia. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, vuosikirja 2013, vol 14. Viitattu 2.4.2018. <http://www2.uef.fi/documents/1381035/2330652/NivalaRyytänen%202013.pdf>

Nurminen, E. 2015. Hyvä ystävä vaikuttaa sinuun ja elämääsi. Väestöliiton verkkosivut. Viitattu 17.3.2018. <http://www.vaestoliitto.fi/> > parit ja sinkut > sinkuille > hyvä ystävä vaikuttaa sinuun ja elämääsi.

Ojanen, M. 2009. Hyvinvoinnin käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.

Perustuslaki. 11.6.1999/731.

Raivio, H. & Karjalainen, J. 2013. Osallisuus ei ole keino tai väline, palvelut ovat! Osallisuuden rakentuminen 2010-luvun tavoite- ja toimintaohjelmissa. Teoksessa Era, T. (toim.) Osallisuus-oikeutta vai pakkoa? Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 156. Viitattu 4.4.2018. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/64153/JAMKJULKAISUJA1562013_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y 12-34.

Repo, M. 2004. Vammaisuus eri näkökulmista. Teoksessa: Malm, M., Matero M., Repo M. & Talvela, E-L. Esteistä mahdollisuuksiin. Vammaistyön perusteet. Porvoo: WSOY. 9-12.

Rouvinen-Wilenius, P., Aalto-Kallio, M., Koskinen-Ollonqvist, P. & Nikula, T. 2011. Osallisuus osana tasa-arvoa. Teoksessa Rouvinen-Wilenius, P. & Koskinen-Ollonqvist, P. (toim.) Tasa-arvo ja osallisuus väylä terveyteen. Järjestöt suunnan näyttäjinä. Terveyden edistämisen keskuksen julkaisuja 9/2011. Viitattu 2.4.2018. http://www.soste.fi/media/pdf/julkaisut/tasa-arvo_ja_osallisuus_2012.pdf 49-76.

Seppälä, H. 2010. Hoivan ja asumisen välimaastossa. Pohdintoja kehitysvammaisuuden kaksista kasvoista. Teoksessa Teittinen, A. (toim.). Pois laitoksista! Vammaiset ja hoivan politiikka. Helsinki: Gaudeamus. 180-198.

Seppälä, H. 2017. Erilaiset eväät. Kirja kehitysvammaisuudesta. Helsinki: Opikie.

Teittinen, A. 2018. Vammaisuus yksinäisyystutkimuksen ja –politiikan marginaalissa. Suomalaisen yksinäisyys blogi. Viitattu 19.3.2018. <https://blogs.uef.fi/suomalaisten-yksinaisyys/2015/11/10/vammaisuus-yksinaisyystutkimuksen-ja-politiikan-marginaalissa/>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen verkkosivut. 2018a. Viitattu 3.3.2018. <https://thl.fi/fi/https://thl.fi/fi/> > aiheet > hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen > osallisuuden edistäminen

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen verkkosivut. 2018b. Viitattu 21.1.2018. <https://thl.fi/fi/https://thl.fi/fi/> > aiheet > lapset, nuoret ja perheet > työn tueksi > menetelmät > voimavaralähtöiset menetelmät

Topo, P. 2012. Autonomia on arkinen asia. Memo 3/2012. Suomen muistiasiantuntijat ry. Viitattu 31.3.2018. <http://www.muistiasiantuntijat.fi/memo.php?udpview=read&src=db25114&sid=69&issue=2012-03>

Vehmas, S. 2005. Vammaisuus. Johdanto historiaan teoriaan ja etiikkaan. Helsinki: Gaudeamus.

Vehviläinen, S. Ohjaustyön opas: Yhteistyössä kohti toimijuutta. 2014. Helsinki: Gaudeamus.

Verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta 2017. Viitattu 31.3.2018. <http://verneri.net/yleis/> > kehitysvammaisuus > itsemääräämisoikeus

Verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta 2018. Viitattu 12.2.2018. <http://verneri.net/yleis/> > kehitysvammaisuus > mitä on kehitysvammaisuus?

WHO. 2011. World report on disability. Viitattu 4.3.2018. http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/70670/1/WHO_NMH_VIP_11.01_eng.pdf

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus.

Väestöliitto. Viitattu 17.3.2018. <http://www.vaestoliitto.fi> > nuoret > minä ja muut > ihmissuhteet > ystävyys

Vänskä, K., Laitinen-Väänänen, S., Kettunen, T. & Mäkelä, J. 2011. Onnistuuko ohjaus? Sosiaali- ja terveysalan ohjaustyössä kehittyminen. Helsinki: Edita.

Ystävyydsryhmän toteutuskerrat

PÄIVÄ	AIHE	TAVOITE	TOIMINTA
9.1.2018	Toisiin tutustuminen	Toisiin tutustuminen, ryhmäytymisen. Antaa kehitysvammaisille valta päättää, mitä he itse haluavat tällaisessa ryhmässä tehdä.	Alkuun kerrotaan, keitä ollaan ja mitä tehdään sekä mikä on ryhmän tarkoitus. Aluksi leikitään tutustumisleikkiä lankakerän avulla. Lankakerä kiertää piirissä puolelta toiselle, jokainen kertoo vuorollaan jotain itsestään, ennen kuin antaa kerän toiselle pitäen itse kiinni narun päästä. Lopulta langasta syntyy verkko, ystävyydenverkko. Suunnitellaan yhdessä ryhmäläisten kanssa millaista toimintaa he ryhmässä haluavat tehdä, käytetään äänestystä välineenä. Syödään iltapala, eli sämpylät sekä juodaan kahvit tai mehut.
16.1.2018	Ystävyydestä keskustelua	Herättää ajatuksia ystävyydestä sekä ystävien tarpeellisuudesta ja selvittää kehitysvammaisten ajatuksia ystävyydestä.	Keskustellaan ystävyydestä ryhmäläisten kesken käyttäen mind map -tekniikkaa. Kysymyksiä: mikä on ystävä, mitä tarkoittaa ystävyys, mihin ystävää tarvitaan, mistä voi löytää uuden ystävän ja millainen on hyvä ystävä. Kiinnitetään huomiota siihen, että jokaisen ääni tulee kuuluviin. Syödään iltapala, eli sämpylät sekä juodaan kahvit tai mehut.
23.1.2018	Mistä sinä tykkäät?	Herätetään ajatuksia omista pitämisen aiheista, mikä on mukavaa ja mistä pitää ajatella sekä rakennetaan omat tykkäämiskartat.	Keskustellaan pitämisen aiheista yhdessä. Käymme läpi, millaisista kaikista asioista ihmiset voivat pitää. Jokainen ryhmäläinen saa askarella oman tykkäämiskarttansa A3-paperille. Karttaan jokainen saa liimata, leikata tai piirtää omat pitämisen aiheensa kommunikaatiokuvia, lehtien kuvia ja värikyniä apunaan käyttäen. Lopuksi saa, jos itse haluaa, esitellä oman tykkäämiskarttansa muulle ryhmälle. Syödään iltapala, eli leivät ja piparit sekä juodaan kahvit tai mehut.
30.1.2018	Ystävänäpäiväkutsujen sekä -ystävänäpäiväkorttien tekoa	Yhdessä askartelemme ja samalla harjoitellaan sosiaalisia taitoja keskustelun ja yhdessä toimimisen merkeissä.	Askarrellaan kutsuja ja kortteja. Tarvitaan korttipohjia, kuviopaperia, paperisydämiä, kutsutekstit, ystävyydsruunoja, saksia, liimaa ja tusseja. Esivalmisteluina kutsutekstit ja runot ovat valmiiksi leikattuja, korttipohjat ja paperisydämet ovat valmiita. Malliksi on tehty kaksi korttia. Ohjaajat auttavat niitä, joilta askartelu ei suju ja myös tarkkailevat kuinka muilla ryhmäläisillä sujuu. Syödään iltapala, eli leivät ja piparit sekä juodaan kahvit tai mehut.

6.2.2018	Peli-ilta ja paikallislehden toimittaja tulee tekemään juttua, järjestellään ystäväpäiväjuhlia	Harjoitella pienryhmässä toimimista ja pelien sääntöjen noudattamista. Ohjaaminen selkeästi ja kaikki huomioon ottaen.	Pelataan ystävyysryhmäläisten toivomia pelejä, kuten kimpleä, unoä sekä palapelejä pienryhmissä. Osassa pienryhmistä toinen ohjaaja pelaa mukana, toisessa ryhmäläiset pelaavat keskenään, ja toinen ohjaaja ohjaa tarvittaessa pelin kulkua. Ystäväpäiväjuhlien varteen suunnitellaan soittolista, johon jokainen saa kertoa kaksi valitsemaansa kappaletta. Askarrellaan koristeita ystäväpäiväjuhliin, tehdään sydänketjuja. Ketjujen tekemiseen tarvitaan pahvia suikaleiksi leikattuna sekä nitoja. Nidotaan kaksi suikaletta yhteen, taitetaan suikale sydämen muotoon ja niitataan sisäpuolelle uudet kaksi suikaletta. Syödään iltapala, eli sämpylät ja juodaan kahvit tai mehut.
14.2.2018	Ystäväpäiväjuhlat	Vahvistaa perheenjäsenten vertaistukea ja samalla tutustuttaa heitä kehitysvammaisen omaisensa ystäväpiiriin sekä tukea kehitysvammaisten henkilöiden verkostoitumista ja sosiaalisia taitoja.	Jokainen saanut kutsua yhden ystävä/perheenjäsenen/sukulaisen ystäväpäiväjuhliin. Ohjelmassa toisiin tutustumista, jokainen ryhmäläinen esittelee oman vieraansa. Kakkukahvit. Lopuksi pelataan pareittain bingoa, ystävyysbingoa. Ystävyysbingo pelataan samalla tavalla kuin tavallista bingoa, mutta pareittain.
20.2.2018	Elokuva-ilta	Toteuttaa kehitysvammaisten itse toimomaa ohjelmaa. Vahvistetaan sosiaalisia taitoja huomioonoton keinoin.	Elokuva on aikaisemmillä kerroilla päätetty yhdessä käyttäen äänestämistä. Ennen elokuvan alkua kerätään keittiöstä elokuvaherkut (sipsit, karkit, popcornit). Elokuvan loputtua keskustellaan elokuvasta ja siitä, millaisena jokainen koki elokuvan.
27.2.2018	Hyvää mieltä arkeen -ryhmä tulee tutustumaan, jaetaan palautekyselyt	Tukea kehitysvammaisten henkilöiden verkostoitumista ja sosiaalisia taitoja.	Vieraiden saapuessa paikalle istutaan tuoleilla pöydissä. Pelataan lankakeräleikkiä (sama kuin ensimmäisellä ryhmän kokoontumiskerralla) niin, että jokainen saa lankakerän saatuaan kertoa nimensä ja yhden aiheen, josta pitää. Syödään iltapala, eli leivät, piparia ja juodaan kahvia taikka mehua. Pelataan pareittain bingoa, ystävyysbingoa. Ystävyysbingo pelataan samalla tavalla kuin tavallista bingoa, mutta pareittain. Bingon

			jälkeen Hyvää mieltä arkeen -ryhmäläiset poistuvat paikalta ja ystävyysryhmäläisten kesken käydään läpi tämän kerran palaute sekä jaetaan palautekyselyt kokona täytettäviksi.
6.3.2018	Levyraati	Vahvistetaan itsemääräämisoikeutta sillä, että jokainen saa valita mitä musiikkia itse haluaa levyraatiin tuoda.	Jokainen saa tuoda ryhmään valitsemansa kappaleen, joko cd:n tai vain kappaleen muodossa. Soitetaan kappaleet soittimesta tai Spotifysta. Jokainen saa arvioida kappaleen soiton jälkeen hymynaamoin. Lopulta lasketaan pisteet ja eniten saanut voittaa. Lopuksi kerromme ryhmän tiistaisten tapaamisten nyt loppuvan ja kertaamme seuraavan viikon lauantaina tapahtuvan retken ohjelman. Syödään iltapala, eli leivät ja piparit sekä juodaan kahvit tai mehut.
17.3.2018	Päätösretki Poriin	Ryhmän päätösretki. Toteutetaan kehitysvammaisten itse toivomaa mielekästä vapaa-ajan toimintaa.	Aiemmin yhdessä äänestystä käyttäen on päätetty, mitä viimeisellä kerralla tehdään ja mihin jokainen haluaa mennä syömään. Opiskelijat ovat toiveita kuunnellen organisoineet retken yhteistyökumppaneiden kanssa. Retkeä varten ryhmäläisiä on etukäteen infottu kirjeitse päivän kulusta ja aikatauluista ja kustannuksista.

Ystävyyssryhmän budjetti

Ystävyyssryhmän kulut	Päivämäärä	Selitys	Summa
S-Market, Eura	9.1.2018	Ilta-pala tarvikkeet	21,57€
S-Market, Eura	16.1.2018	Ilta-pala tarvikkeet	10,03€
Paimion Metka Hinta, Säskylä	17.1.2018	Askartelu tarvikkeet	37,78€
K-Supermarket, Eura	22.1.2018	Ilta-pala tarvikkeet	9,31€
Sale, Kauttua	30.1.2018	Ilta-pala tarvikkeet	8,82€
S-Market, Eura	6.2.2018	Ilta-pala tarvikkeet	19,46€
S-Market, Eura	10.2.2018	Juhlien tarjoilujen tarvik- keet	35,85€
K-Supermarket, Eura	10.2.2018	Juhlien tarjoilujen tarvik- keet	21,98€
Lidl, Turku	13.2.2018	Juhlien tarjoilujen tarvik- keet	27,65€
Sale, Kauttua	20.2.2018	Ilta-pala tarvikkeet	10,48€
S-Market, Säskylä	27.2.2018	Ilta-pala tarvikkeet	28,10€
S-Market, Säskylä	6.3.2018	Ilta-pala tarvikkeet	13,17€
Tokmanni, Eura	13.3.2018	Kirjekuoret	2,49€
Foto, Eura	13.3.2018	Valokuvat ryhmäläisille	33,15€
Rax-Pizza buffet, Pori	17.3.2018	Ruokailu retkellä 12 henkilöä	174,35€
Finnkino, Pori	17.3.2018	Elokuvaliput 9 henkilöä	121,50€
Cafe Steiner, Pori	17.3.2018	Välipala ja limsa 3 henkilöä	26,70€
ETT-liikenne, Eura	17.3.2018	Taksi matka Eura-Pori-Eura	260€
		Yhteensä:	862,39€

Ystävyyssryhmän kutsu ja suostumukset

Kutsumme Sinut, Hilkan kammarilla järjestettävään ystävyyssryhmään

Ryhmän tarkoituksena on toimia kymmenen kertaa ja sen tavoitteena on auttaa sinua löytämään mielekästä tekemistä, uusia tuttavuuksia, auttaa sinua ylläpitämään ystävyyssuhteitasi sekä samalla saada tietoa mitä sinä ajattelet ystävien tärkeydestä sekä ystävyyssuhteista yleensä.

Ryhmä on suunnattu yksin tai vanhempiensa kanssa asuville kehitysvammaisille.

Me teemme sosionomi AMK:n opinnäytetyötämme samalla ja näin ollen raportoimme ajatuksistasi ja tuntemuksistasi niin, että tukiyhdistykselle, koulullemme sekä päättäjille käy selväksi mitä juuri sinä tahtoisit ja millaista tukea toivoisit saavasi ystävyyssuhteidesi ylläpitoon.

Nimesi pysyy kuitenkin raporteissamme salassa.

Ryhmä kokoontuu Hilkan kammarilla, osoitteessa Kauppatie 4, 27500 KAUTTUA

Tiistaina 9.1.2018	klo: 18-20	Aloitus
Tiistaina 16.1.2018	klo: 18-20	
Tiistaina 23.1.2018	klo: 18-20	
Tiistaina 30.1.2018	klo: 18-20	
Tiistaina 6.2.2018	klo: 18-20	
Keskiviikkona 14.2.2018	klo: 18-20	YSTÄVÄNPÄIVÄ
Tiistaina 20.2.2018	klo: 18-20	
Tiistaina 27.2.2018	klo: 18-20	Hyvinvointia arkeen ryhmän tapaaminen
Tiistaina 6.3.2018	klo: 18-20	
Lauantaina 17.3.2018		Kellon aika ilmoitetaan myöhemmin. Ryhmän päätös sekä retki.

Ryhmässä sinä saat toimia juuri sellaisena kuin sinä olet. Jokaisella ryhmäläisellä on oikeus omien mielipiteidensä esittämiseen, eikä sinun ole pakko kertoa mitään, jos sinä et tahdo.

Jos kiinnostuit ryhmästä ja haluat ryhmään osallistua, ilmoittauduthan 30.12.2017 mennessä ryhmänohjaaja Maijan puhelinnumeroon, joko soittaen tai tekstiviestitse puh. xxxxxxxxx

Tervetuloa ja toivomme, että tapaamme!

Ystävällisin terveisin ryhmänohjaajat Turun ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijat

Maija Sinkkonen ja Satu Vainio

Palautathan tämän lomakkeen täytettynä ryhmän ohjaajille ensimmäisellä kokoontumis kerrallamme, jotta välttyisimme mahdollisilta väärinymmärryksiltä, KIITOS!

Minä _____ osallistun Euran seudun kehitysvammaisten tukiyhdistyksen Hilkan kammarilla Turun ammattikorkeakoulun sosionomi opiskelijoiden järjestämään ystävyys ryhmään tammi-maaliskuussa 2018.

RASTITA:

Minä annan en anna suostumukseni,

että minulta saa nimettömästi kysyä mitä mieltä minä olen ystävydestä ja ystävyysuhteista sekä annan palautetta nimettömästi onko tällainen ryhmätoiminta minusta hyödyllistä ja kannattaisiko kehitysvammaisten ryhmätoimintaa sekä ystävyysuhteita tukea.

Minä annan en anna suostumukseni,

että kuvia minusta ryhmän toimintaan osallistumassa saa julkaista sanomalehdessä nimelläni.

Minä annan en anna suostumukseni,

että kuvia minusta ryhmän toimintaan osallistumassa saa käyttää Euran seudun kehitysvammaisten tukiyhdistyksen julkaisuissa nimelläni.

Minä annan en anna suostumukseni,

että kuvia minusta ryhmän toimintaan osallistumassa saa sosionomiopiskelijat käyttää opinnäytetyössään ja opinnäytetyötään esitellessä nimettömästi.

Päiväys ja allekirjoitus

(Mahdollinen) Edustajani allekirjoitus

Alasatakunnan lehtijuttu

UUTiset | 7

Ok-aiheet
äidinkielen
yo-kokeessa

” Mitä jos
paloalueesta
aurattaisiin
parkkipaikka?
LUKIJOILTA | 3

Tiistai

ALASATAKUNTA

EURAN-SÄKKYLÄN SEUDUN PAIKALLISLEHTI KUSTANTAJA PYHÄJÄRVISEUDUN PAIKALLISLEHTI OY

13.2.2018 nro 12 69. vuosikerta 1,50 € (sis. alv)

OPINTOTUKI
Eurassa
muistettiin
opiskelijoita
IHMISET | 6

LASKIAISSUNNUNTAI
Pulkkämäki
vaihtui
jäärataan
KESKIAUKEAMA | 8

NÄYTTELY
Sata
vuotta
sisällissodasta
KULTTUURI | 10

SÄÄ TÄNÄÄN

+2

VARHAISKASVATUS
Euran päivähoito-
ratkaisuihin
paljon uudis-
rakentamista
UUTiset | 4

KESKIAUKEAMA | 8

Sydämiä ystäville

YSTÄVÄRYHMÄ * Huomenna on ystävänpäivä, ja silloin Kauttuan liikekeskuksessa olevaa Hilkan Kammaria koristellaan muun muassa Juho Toivosen, Jarpi Karpin ja Satu Vainion tekemillä paperisydämillä ystäväryhmän juhlaa varten.

6 414880 27094 3

PUUKOTUS * Kauhun hetkiä Kauttuan Salessa

| 5

Keskiaukeama

Satu Vainio keskeytti hetkeksi Kimble-pelin ja kyseä mievien musiikkiovelta ystäväpäiväjuhlan. Omat suosikkikappaleensa ilmoittivat Juhla Salonen (vas.), Jarkko Lönnberg, Ville Tuuskinen ja Mikki Lahtonen.

Hilkka Kammarf on todikas palikka ystäväkerholaisen lo- kautiona. Vasemmalla alkuurtelevat ystäväpäiväjuhlista Juhla Tuohonen, Jari Kari, Satu Vainio ja Marikka Vahvel. Palaelin teensa ovat Heini Lindhal, Jame Kaunisto, Ulma Kallio ja Maija Sinkkonen. Takapöydässä pelataan Kimbleä.

Jokainen tarvitsee ystäviä

YSTÄVÄRYHMÄ ✳ Eurassa kokoontuu kymmenenä tiistaina yksinään tai vanhempiensa kanssa kotonaan asuville kehitysvammaisille tarkoitettu ystäväryhmä.

Eura, Kauniaia Liia Vuolteen
Hilkka Kammarf kauttaan liikes- kokesä täytyy tiistai-ilalla illosta puhesessiorista. Kehitysvammaisten ystäväryhmä on koolla viidettä kertaa, eikä millään voini osaksi tehdä ryhmän vetäjien **Maija Sinkkonen** ja **Satu Vainio** nion kertonutaa siitä, että ensimmäi- sellä kerralla ryhmän tulon aiheina ja ajana leuka nimmissä uskaltama- sä ja juna puolelle. Ystävyystymen on selvästi tehnyt ihmeitä.

perästä ystäväryhmän saataan virin sellään tarpeellisuudesta. Akai- semminkin kehitysvammaisista tehtiä **Maija** innosti asiasta heti ja tartutti in- nonopolehtoverinnsä Satunin. Naiset päätyivät tehdä ystäväryhmätoiminnasta opinäytetyn luokassa, missä he opy- lekevat alkeissosiisityitä.

Kehitysvammaisten ääni kuuluvin
Ystäväryhmätoimintaan lähti mukaan 12 henkilö Euran Seudun Kehitysvam- maisten Tukiyhdistyksen alueella Eura- ja Säkylässä, ja kokoonmuksimain- sään yhdistyksellä.

-Halusimme tarjota ystävyystymis- ja yhdessäkäymäläsuhteidenlelle ke- hitysvammaisille, jotka eivät asu asun- oloissa vaan ihminen tai vanhempien- sa kanssa ja työskentelevät niin, etteiä järkeään tapaa teitä kehitysvammai- siä. Monet ryhmään tulijasta ja tunte- nut toisiam enestäin, mutta nyt kah- ki ovat tutuja, ja ryhmässä on ilonen, rentomeininki, **Maija Sinkkonen** kertoo.

Pajon uusia ystäviä
Ryhmittäiset antavat ystäväryhmätoiminnat- ta hyvää palautetta.

-Tällä on tunti hienoa olla. En sa- nut paljon uusia tutujia, ja on kivä jätel- la kavereille. Olen kyllä tennutn pube- lemaan ihmisen kanssa työpaikallani kaupassa, mutta siellä se on sellaista asiakaspalveluuhetta, säilylään **Juha Salonen** tuumii.

-Toi kivä. Yhdyin kaikesta pe- laamisesta, ja tällä on siihen kaveri- ta. Olen tykännyt myös tanssin ja ker- tin kosta, **Honkelaheleeva Aina Kallio** sanoo.

Jokainen ihminen tarvitsee ystäviä, ja jos joku kaipaa apua sosiaalisten suhteiden ylläpitoon, sitä soisi järjestävän.
Maija Sinkkonen

Ystävänpäivä 14.2.

Laskiaisulkoilua järven jäällä

LASKIAISSUNNUNTAI ✳ Laskiaissunnuntaita vietettiin ulkoillen lukuissa koko perheen laskiaistahtumissa ympäri seudun – mäenlaskun vaihtoehtona oli ulkoilla järven jäällä.

Säilyä Pyhäjoki tuutimonsa
Lumielletä voi laskiaisena nauttia muutenkin kuin laskien. Pyhäjoen kyläyhdistys esimerkiksi vietti sunnunta- ta Röhöransassa, Pyhäjärven rantaalla.

puhtana myös viime vuonna. Pulkkamäki ei ollut, mutta haas- kaä rini.

-Kivaa on ollut. Lastele on para- ta, sanoo pian seltsimän vuotta täyttä- viä **Aleksandra Sainio**.

Kyläisillä Röhöranta on tärkeä paikka ympäri vuoden – vaikkakin le- sikaudella sitä pääsin vuokatazan ul- kopuoliselle.

-Tuleeohjan jotkut kissat jaani pa- hallaan televisiossa, arvestettiin jäällä. Mitään ruuhkaa ei siis ollut sen enempiä Röhöransassa kuin muuten- kaan Pyhäjällä. Jokuunen hiihtäjä, kotiaulukuluttaja ja moottorikelkka- lla seitään nähtin liikkella. Pallo- asiasta ei ollut liiaksi, mutta auraton pilkkaitelua olisi keuvasti kaivattu.

nyl paljon isommalta paikalle. -Lettäitänsä ohjartansa niin pal- jon, että sitä nittää puistetavaksi mo- neksi päiväksi, lempipäistajina häärityt **Riikka Salmi-Sierros** sanoo.

Syitä pieneen väkämäään myös ih- metelmin.

-Tuleeohjan jotkut kissat jaani pa- hallaan televisiossa, arvestettiin jäällä. Mitään ruuhkaa ei siis ollut sen enempiä Röhöransassa kuin muuten- kaan Pyhäjällä. Jokuunen hiihtäjä, kotiaulukuluttaja ja moottorikelkka- lla seitään nähtin liikkella. Pallo- asiasta ei ollut liiaksi, mutta auraton pilkkaitelua olisi keuvasti kaivattu.

Pyhäjärve- le saatiin mainio kusti- rata, kelkassa etuajalla istui **Milla Pihliva**, kelkkaa työntä **Joona Pihliva**, viereissä **Jini Sierros**, ja **Aleksandra Sainio**.

Yhdessä Simo työntä Sofia Simola kelkkaa. Se olikin vaikea puuhaa lötöttä jäälle.

Päivvyri
13.2.2018
ALASATAKUNTA 9
13.2. - 15.2.

Menovinkit

Ti 13.2. **Laskiaisriehä Palokunnammässä**
klo 17-19 Kauniolla (Tuusulanlehti). Hoijakka, mienlaskua lukurilla, heijastusta. Jari, Kaun- tan Tehtaiden VPK.

Ti 13.2. **Laskiaistahtuma Säkylin kirkkoaukollä**
klo 17-20 mäenlaskua, moottorikelka-ajelu- ta, tarjolla ja palokunnan toiminnan esittelyä. Jari, Säkylin VPK ja Säkyli-Köyliön seurakunta.

Ke 14.2. **Ystävänpäiväkahvit**
klo 9.30-11 Euran seurakunnan kirjputorilla. Jari, Euran seurakunta.

LiveLavis tällä kertaa Säkylässä

Säilyä

LiveLavis-jumppatahtuma järjestetään Säkylin yhteis- koudessa lauantaina 3. ma- lukuuta kello 11-15. Jumppaohjajat **Sari-Anne Aalto** ja **Jaana Peltanen** järjestävät sen yhteistyössä Säkylin Vi- tyksen, Köyliön-Säkylin Eäi- hänsäajan, Eäiähdin Köyli- ön yhdistyksen kanssa.

Livemusiikista vastaa Tans- sierkesteri **Omni Pojat**. Jumppa- tahtumat ovat avoimista ja kello 11 jähön ehtiä tutustu- maan tuote-esittelijöiden pöy- tiin. Bändi astuu lavalle kello 12. Tarjoiluksena on saada paljon mukavia, uusia, hääsiä eli- myksiä yhdessä, vaikkakin soolona tarjottain.

Lavis on tarjottainmusiikin ja -sokelehtin yhdistettyä jumppa- ta. Jumppa sopii kaikille ääni ja kuuloon katsojalle. Lajpu- ja on etukäteen myyty ja joutuu veran, etukäteen nautilla. Myös miehenä luovataan innostavaa mukaa. Mukaan tarjottain ves- pulle, vaihtopuuroita, sisäleikkarit tai tanssitosseja ja jouto- se- kiä löyten aeneen.

Viime vuonna järjestettiin kaksi livevo-irahtumaa, joista toinen Köyliön Lallitalolla (luvussa). Hyvästä palautteesta in- nostuneena ohjajain päätäniä järjestää paikallisen tanssileste- rin kanssa erityisen laivistahtumat. Livrossa kestää rehdn tanssin veran ja kappoiviä menään ohjajain avustamaisel- la ”levymusiikilla”. Lajpuja myyviä ohjajia ja yhteistyöta- at.

Kalenteri

Ti 13.2. **Laskiaisriehä**, Sainio, Sainio

Ke 14.2. **Ystävänpäivä**, Toini, Vainio, Vainio

To 15.2. **Sijä**, Sijä

Pe 16.2. **Kä**

La 17.2. **Vainio, Rita, Ranta, Väinö**

Nousut ja laskut

8.28 17.27
7.34 17.59

Ajatus

Tuhten tarkoituks on pesti seläntuhten **Pablo Picasso**

Ystävyysryhmän palautelomake

PALAUTEKYSELY YSTÄVYYSRYHMÄSTÄ

Hei ystävyysryhmäläinen! Me tarvitsemme palautettasi ystävyysryhmän toiminnasta. Voit vastata kysymyksiin yksin tai pyytää apua täyttämiseen esim. vanhemmiltasi. Kyselyn lopusta löytyy muutama kysymys vanhemmille, joiden toivomme vastaavan mahdollisuuksien mukaan. Käytämme saamaamme palautetta opinnäytetyössä, kun tutkimme ystävyysryhmän tarpeellisuutta. Palauteen saa antaa nimettömästi.

Mielipiteesi ja palautteesi on meille tärkeä! Kiitos palautteestasi!

- o Mitä merkitystä ryhmän toiminnalla on ollut elämääsi?

- o Oletko mielelläsi osallistunut joka kerta ryhmässä toteutettavaan toimintaan?

- o Oletko saanut ryhmästä uusia ystäviä? Oletko ollut heihin yhteydessä ryhmän ulkopuolella, miten?

- o Mikä ryhmän toiminnassa oli mukavaa?

- o Mistä et pitänyt?

- o Mitä muuta olisit vielä tahtonut ryhmässä tehdä?

- o Tahtoisitko jatkossa olevan tällaista toimintaa enemmän?

- o Voit antaa vielä lisää palautetta ryhmästä ja ryhmänohjaajista

Kysymykset vanhemmille

- o Mitä mieltä olette olleet ryhmän toiminnasta sekä ohjaajista?

- o Oletteko kokeneet tämän ystävyysryhmän tarpeelliseksi? Miksi?

- o Kuinka tarpeelliseksi koette, että tällaista ryhmätoimintaa järjestetään? Miksi?

- o Vapaa sana

Kiitos palautteestasi!

Toivoo: Maija ja Satu

Jäähyväiskirje

Hei nimi,

Olet osallistunut aktiivisesti ystävyysryhmän toimintaan.

*Ryhmässä toimiessasi toit esille omia mielipiteitäsi sekä
näkemyksiäsi*

ystävyydestä sekä ystävyyssuhteiden ylläpidosta.

Nämä ovat tärkeitä asioita, joita me nyt viemme eteenpäin.

Otit myös osaa aktiivisesti ryhmän toiminnan suunnitteluun

ja yhdessä loimmekin mukavan ja toiminnan täyteen ryhmän.

Sinun mielipiteesi on ollut tärkeä osa ryhmämme toimintaa <3.

Muistathan, että sinussa on paljon hienoja pürteitä.

Ryhmässä toimiessasi sinä osoitit voimavara

muuta ryhmäläisiä kohtaan.

Ethän koskaan unohda näitä pürteitäsi,

sillä näiden avulla voitat mahdolliset tulevat esteetkin elämässäsi.

Muistathan aina elämässäsi, että sinä olet tärkeä!

Ystävyysryhmään osallistumisestasi sinua kiittäen

ja kaikkea hyvää elämääsi toivoen

Maija ja Satu